

Coordonatori:

**Magdalena Mariana Comăniță
Dana Cornelia Sburlan**

**COLOCVIILE HARETIANA
EDIȚIA a VII-a**

Simpozionul Național

Educația pentru creativitate – educație pentru viitor

Lucrările Simpozionului

Editura Atelier Didactic

București, 2025

COLOCVIILE HARETIANA. Simpozionul Național „Educația pentru creativitate - educație pentru viitor”. **Colegiul Național „Spiru Haret”, București, 2025**

Proiect realizat în parteneriat cu Casa Corpului Didactic a Municipiului București

Coordonatori COLOCVIILE HARETIANA: **Magdalena Mariana Comăniță**
Dana Cornelia Sburlan

Coordonator revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Redactor revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Corector revistă LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI: **Liana Hera**

Tehnoredactare: **Daniela Soare**

Sigla Simpozionului Colocviile Haretiana (coperta 4) – **Sanda Amarandei**

COLOCVIILE HARETIANA. Simpozionul Național „Educația pentru creativitate – educație pentru viitor ”/ Coord. Magdalena Mariana Comăniță, Dana Cornelia Sburlan. - Ediția a VII-a. - București: Atelier didactic, 2025

Conține bibliografie și webografie

ISBN 3008-6094

ISSN-L 3008-6094

COMĂNIȚĂ, MAGDALENA MARIANA
SBURLAN, DANA CORNELIA

Colegiul Național Spiru Haret cu clase V – XII
București, Str. Italiană, nr. 17, Sector 2
Tel: 004-01-3.13.64.62; Tel/Fax: 004-01-3.14.60.97
haretiana2012@hotmail.com
colocviileharetiana@gmail.com

CUPRINS

Cuvânt-înainte	4
Bostan Camelia – <i>Perspectivăle încălzirii globale în contextul interdisciplinarității</i>	5
Bucăloiu Ionela – <i>Exemple de abordări transdisciplinare ale conținuturilor geografiei</i>	8
Bucăloiu Constanța– <i>Sugestii pentru realizarea unor activități în cadrul programului „Săptămâna verde”</i>	14
Buzoianu Corina - Maria – <i>Creativitatea în receptarea și interpretarea textului literar</i>	18
Comăniță Mariana Magdalena, Comăniță Nicolae – <i>Metode creative în predarea educației muzicale și a educației muzicale specializate</i>	24
Crihană Elena Luminița – <i>Avatarurile iubirii. Arhetipurile Animus și Anima în „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război, de Camil Petrescu</i>	29
Drăguleț Andreea, Oprița Sebastian – <i>Impactul leadershipului școlar asupra educației creative în organizația școlară</i>	34
Drimala Iulia Cristina – <i>Rolul scrierii creative în achiziția unei limbi străine</i>	40
Dumitrescu Florica – <i>Rutină și inovare didactică</i>	45
Dumitru Ioana Adina – <i>Creativitatea la vârsta preșcolară</i>	50
Fekete Maria - Carmen, Udrișu Marian – <i>Abordări contemporane privind rolul leadershipului și al colaborării în organizația școlară, în contextul învățământului creativ și inovativ</i>	54
Fluțar Monica – <i>Rolul proiectelor în dezvoltarea creativității la orele de geografie</i>	60
Georgescu Delia- <i>Creativitatea între talent personal, obligație și impostură. Gânduri și proiecții la cald</i>	64
Gomboș Diana - Elena – <i>Educația pentru creativitate – educație pentru viitor</i>	70
Hera Liana, Achim Cristiana – <i>Proiectele și programele educative –demersuri didactice creative</i>	73
Inocan Mihaela, Neacșu Ana Loredana – <i>Importanța stimulării creativității în procesul educațional</i>	79
Ionescu Irina Raluca – <i>Tabăra de terapie prin artă – conectare prin creație</i>	83
Miclăuș Daniela, Drăguleț Andreea Vasilica – <i>Căldura specifică și căldura molară</i>	88
Miron Magdalena – <i>L'écriture créative en classe de FLE</i>	91
Munteanu Mihaela – <i>Dezvoltarea competenței de comunicare orală în limba franceză prin stimularea creativității</i>	94
Olaru Cătălina, Gomoescu Erfily, – <i>Gândirea „în afara cutiei” ca politică educațională</i>	99
Panainte Isabela – Alina – <i>Gândirea creativă în educație</i>	103
Panainte Ofelia Oana – <i>Educația creativă</i>	106
Petrică Elena Ramona – <i>Interferența fizicii cu poezia</i>	110
Poenășu Cătălin – <i>Principiul creativității – un deziderat al educației contemporane</i>	114
Poenășu Georgiana Cosmina – <i>Creativitate – etimologie, istoric psihologic și definiții</i>	116
Pop Natalia Alina – <i>Creativitatea în procesul educațional</i>	119
Roșca Teodora – Alina – <i>Creativitatea – un epicentru didactic</i>	123
Săpoi Elena - Camelia – <i>Scrisoarea, un instrument creativ în lectura activă</i>	127
Sburlan Dana – <i>Creativitate și creații la ora de limba engleză în era AI</i>	131
Staicu Andreea – <i>Originalitate în contabilitate</i>	136
Stoenescu Mihaela, Enache Doina – <i>Creativitatea între teorie și practică</i>	139
Stoica Cristina – Mariana – <i>Rebusul matematic, o perspectivă creativă asupra învățării</i>	143
Șerban Steliana, Soare Daniela – <i>Creativitatea în Matematică și Informatică la nivel preuniversitar</i>	148
Ștefan Cristina – <i>Educația pentru creativitate a elevilor digitali</i>	153
Vișan Lavinia – <i>Filosofia creativă</i>	159

Cuvânt – înainte

Revista *Educația pentru creativitate – educație pentru viitor* reunește lucrările susținute în cadrul **Simpozionului Național Colocviile Haretiana, Ediția a VII-a (februarie, 2025)**, organizată de Colegiul Național „Spiru Haret”, București.

Cele 36 de articole ale volumului explorează, din perspective variate, rolul esențial al creativității în educație.

Lucrările promovează strategii didactice inovatoare, demersuri creative, interdisciplinare și transdisciplinare, aspecte ale integrării tehnologiei în educație, proiecte implementate de diferite instituții de învățământ, creativitatea fiind cheia inovației și a adaptabilității. Coordonată esențială, creativitatea facilitează transformarea mediului educațional într-unul interactiv și personalizat. Lucrările se disting prin rigoarea științifică, varietatea temelor abordate, originalitatea acestora și prin modul captivant de prezentare.

Echipa care și-a canalizat toate eforturile pentru buna desfășurare a simpozionului este alcătuită din prof. dr. Cristina Ștefan, prof. dr. Camelia Săpoi, prof. Liana Hera, prof. Daniela Soare, sub coordonarea doamnei prof. Dana Sburlan și a doamnei director a Colegiului Național *Spiru Haret*, prof. Mariana Comăniță. Acest demers este susținut de către *Casa Corpului Didactic*, București, în calitate de partener educațional.

Prin promovarea unor perspective inovatoare și a unor practici didactice centrate pe stimularea gândirii critice, a colaborării și a originalității, **Simpozionul Național Colocviile Haretiana** a subliniat necesitatea unui proces educațional adaptat societății contemporane. Asemenea principiilor promovate de ministrul Spiru Haret, care a pus bazele unei educații profund ancorate în nevoile reale ale societății, **Colocviile Haretiana** continuă tradiția unei școli românești deschise spre inovație și progres.

Prof. Liana Hera
Colegiul Național *Spiru Haret*, București

Perspectivăle încălzirii globale în contextul interdisciplinarității

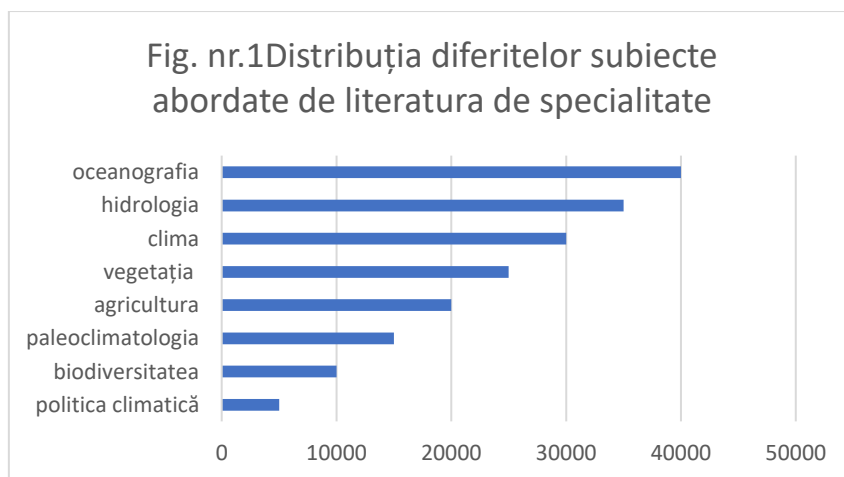
Prof. Bostan Camelia

Colegiul Național „Cantemir Vodă”, București

Interdisciplinaritatea a devenit un factor semnificativ care trebuie cercetat pentru impactul științific în domeniul schimbărilor climatice, având în vedere creșterea interdisciplinarității în evaluarea schimbărilor climatice. În ultimele decenii, știința devine din ce în ce mai interdisciplinară (Frodeman et al., 2017;Ledford, 2015; Porter și Rafols, 2009), ajutând oamenii să rezolve probleme complexe și în profunzime, deoarece se referă la o sinteză a două sau mai multe discipline, stabilind, în felul acesta, un nou nivel de discurs și de integrare a cunoștințelor (Choi & Park, 2006;Klein,1990).

Cercetările din domeniul schimbărilor climatice au avut în ultima perioadă un grad mare de interdisciplinaritate, jucând un rol important în explicarea unor fenomene și procese observate în mediul geografic, fapt ce a dus la crearea unor cunoștințe cu impact ridicat. Schimbările climatice determinate de încălzirea globală produsă de activitățile cu impact negativ ale oamenilor în mediul geografic, au fost enumerate de către Organizația Națiunilor Unite drept una dintre problemele globale majore.

Cercetarea interdisciplinară poate oferi suport teoretic și metodologic pentru abordarea provocărilor schimbărilor climatice impusă de încălzirea globală (Bhaskar și colab., 2010; Hellsten&Leydesdorff, 2016; McCright și colab., 2013;Weart, 2013). Subiectul încălzirii globale în literatura de specialitate a dus la diferențierea (fig.nr.1) a opt domenii de cercetare care se referă la politica climatică, biodiversitate, paleoclimatologia, agricultura, vegetația, clima, hidrologia și oceanografia, fapt ce ilustrează distribuția interdisciplinarității fiecărei teme abordate pentru a explica fenomenele și procesele din mediul înconjurător.

Există o serie de studii care au dezvoltat diverși indicatori de interdisciplinaritate pentru a măsura caracteristicile cercetării interdisciplinare. Măsurarea interdisciplinară a cuprins trei principii: **varietatea**, care este numărul de domenii afectate de încălzirea globală, **echilibrul**, care este gradul de repartizare a domeniilor afectate și **disparitatea**, care este gradul de diferențiere între domenii.

Neglijarea oricărui principiu ar duce la distorsiuni în rezultate ale măsurătorilor interdisciplinare. Din cercetarea literaturii de specialitate de pe platformele unde au fost publicate, s-a observat că au fost folosiți numai anumiți indicatori în cercetarea unui domeniu și nu au fost folosiți toți indicatorii pentru a asigura cercetarea interdisciplinară.

Concluzie

Acest studiu a explorat relația dintre interdisciplinaritate și impactul încălzirii globale, lucru care a arătat creșterea interdisciplinarității în abordarea unor domenii care sunt supuse afectării de către încălzirea globală. Evaluarea academică obiectivă și corectă a interdisciplinarității ar putea influența interesele de cercetare ale savanților și dezvoltarea sănătoasă a mediului academic.

În primul rând, deși cercetarea încălzirii globale care determină o serie lungă de modificări în mai multe componente naturale ale mediului este un domeniu reprezentativ de cercetare interdisciplinară (Noorden, 2015) s-au constatat mai multe limitări privind cercetarea interdisciplinară, fapt ce determină îmbunătățirea indicatorilor de măsurare și a metodelor de cercetare interdisciplinară.

Există mai multe limitări ale acestui rezultat. Este evident că cercetătorii care efectuează cercetări interdisciplinare au acces la diverse opinii și modele de gândire, care le permit să sintetizeze idei din mai multe discipline și să pună întrebări de cercetare mai bune. Cu toate acestea, puține studii sugerează acest lucru, iar cercetarea interdisciplinară are rezultate slabe

deoarece nu există un indicator cantitativ și calitativ adecvat pentru măsurarea interdisciplinarității (Morillo et al. 2001, Sayama și Akaishi, 2012, Wagner și colab. 2011).

Bibliografie

- Yijia Song, Zhichao Fang, Hui-Zhen Fu (2023), Influence of interdisciplinarity on scientific impact: The case of climate change field, *Journal of Informetrics*, volume 17, Issue 3
- Chakraborty, T. (2018). Role of interdisciplinarity in computer sciences: quantification, impact and life trajectory. *Scientometrics*, 114(3), 1011-1029
- Kim, B., Kim, Y., & Kang, J. (2018). Analysis of the citation impact of national journals toward SCIE journals on JCR ranking. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 23(2), 1-24
- McCright, A. M., O'Shea, B. W., Sweeder, R. D., Urquhart, G. R., & Zeleke, A. (2013). Promoting interdisciplinarity through climate change education. *Nature Climate Change*, 3(8), 713-716

Exemple de abordări transdisciplinare ale conținuturilor geografiei

*Prof. Bucăloiu Ionela
Liceul Teoretic „Petru Cercel”, Târgoviște*

Geografia este o știință al cărei conținut intră în contact cu științe precum: istoria, cultura civică, biologia, ecologia, dar și cu chimia, matematica, limba română, datorită aportului său în rezolvarea unor probleme globale ale omenirii sau pentru explicarea unor fenomene geografice.

Exemple de activități de învățare care pot fi abordate din perspectivă transdisciplinară:

- realizarea unor proiecte școlare (postere, prezentări Power-Point, Prezi, referate etc.) prin intermediul cărora să fie prezentate diferite teme legate de problemele de mediu (de ex. poluarea), schimbări climatice, precum și consecințele acestora (intensificarea unor fenomene climatice extreme, topirea ghețarilor, creșterea nivelului Oceanului Planetar, reducerea biodiversității, deșertificarea etc.), folosindu-se elemente/ noțiuni/ concepte comune geografiei, biologiei, chimiei etc.;
- analiza valorilor unor elemente climatice pe parcursul unui an (de ex. temperatura aerului, precipitațiile)
- realizarea unor calcule matematice (valori medii anuale/pe sezoane/lunare) și compararea rezultatelor cu valorile din alți ani/perioade din trecut, precum și realizarea unor grafice utilizând instrumente TIC (ex. diagramă cu o anumită structură într-o foaie de calcul Excel);
- realizarea unor dezbateri în timpul orelor de geografie, pe echipe. Fiecare echipă primește ca sarcină de lucru- investigarea unei probleme după un algoritm dat (de ex. poluarea aerului/deșertificarea/fenomenele climatice extreme etc.): identificarea cauzelor, precizarea efectelor și a 2-3 măsuri de prevenire/protecție; în final, echipele își prezintă rezultatele și sunt dezbătute ideile împreună, apoi sunt formulate concluziile;
- conceperea unor chestionare, aplicarea lor în orizontul local, cuantificarea rezultatelor, schițarea concluziilor și prezentarea acestor rezultate în fața clasei și chiar comunității locale prin intermediul unor articole în presa scrisă/online sau comunicări științifice ale elevilor;
- realizarea unor prezentări cu ajutorul unor aplicații informatice pe diferite teme de geografie socială și culturală (de ex. despre domenii/areale culturale, civilizații, religii, globalizare,

mondializare și occidentalizare) utilizând informații obținute pe baza unui demers investigativ/prin aplicarea unui plan de cercetare dat, utilizând diferite surse de documentare, inclusiv istorice.

Exemple de teme care pot fi abordate transdisciplinar:

Pădurea

Prezentați, în maxim, șase propoziții funcția socială și turistică a pădurii! (**literatură**)

În ce constă funcția climatică a pădurii? (**geografie**)

Răspuns așteptat: în pădure, intensitatea radiațiilor solare este mai mică, de aceea, vara, temperatura este mai mică decât în vecinătatea ei cu 1-2°C. Iarna, temperatura este mai mare în pădure decât în vecinătate cu 1-2°C, deoarece căldura este păstrată de arbori și este eliberată lent. Pădurea constituie un obstacol în calea vântului, astfel viteza vântului scade, se schimbă direcția și intensitatea acestuia.

În ce constă funcția antipoluantă a pădurii? (**chimie**)

Răspuns așteptat: arborii consumă dioxid de carbon, eliberează oxigen în atmosferă; frunzele rețin praful constituit din diverse substanțe; pădurea reprezintă un obstacol în propagarea zgomotului, deci are rol antifonic). Pădurea are rol în schimbarea compoziției atmosferei, deoarece arborii consumă dioxid de carbon, eliberează oxigen, iar prin evapotranspirație, eliberează vapori de apă, care determină precipitații mai bogate în regiunile cu păduri.

În ce constă funcția de conservare a biodiversității pădurii? (**biologie**)

Răspuns așteptat: pădurea constituie unicul habitat pentru două treimi din speciile existente. Pădurile tropicale umede, care acoperă doar 7% din suprafața terestră, cuprind 50% din speciile vegetale și animale cunoscute

În ce constă funcția edafică a pădurii? (**fizică**)

Răspuns așteptat: pădurea are funcție edafică, deoarece contribuie la formarea solurilor, la atenuarea sau eliminarea procesului de eroziune a lor. Această funcție se exercită prin: micșorarea vitezei de scurgere și a cantității apei provenite din precipitații; consolidarea terenului prin sistemul radicular al arborilor; micșorarea efectelor distructive ale energiei cinetice a picăturilor de ploaie ajunse prin cădere la suprafața solului; formarea solului prin transformarea frunzelor căzute.

Dunărea

-literatură:

Prezentați, în zece rânduri, importanța economică și geopolitică a Dunării pentru România.

-geografie:

Identificați, pe baza hărții de mai jos, cel puțin:

- a. cinci unități de relief străbătute de Dunăre.
- b. cinci porturi fluviale străbătute.
- c. unitatea acvatică în care se varsă.

-istorie:

Prezentați două caracteristici ale Dunării având ca suport textul de mai jos:

„Atestări istorico-geografice despre Delta Dunării apar în numeroase texte și hărți din Antichitate. Herodot (secolul al V-lea î.Chr.) indica un spațiu cu bancuri de nisip între care se aflau brațe cu apă. Strabon indica șapte brațe, între care se aflau insule, idee reluată și de Pliniu cel Bătrân, Ptolemeu ș.a. Egiptenii și grecii îi spuneau Istros, iar romanii foloseau două denumiri: Danubius, pentru partea superioară, adică până la actualele Porți de Fier și Ister – până la vărsarea în Marea Neagră. Al doilea fluviu al Europei, ca mărime, Dunărea, străbate o suprafață de 805.300 km² până ajunge să-și verse apele în Marea Neagră. Parcurge, trecând sau atingând, țărmurile a zece țări, iar patru capitale europene, Bratislava, Viena, Budapesta, Belgrad, se oglindesc în apele sale.

Intrată pe pământurile țării noastre ca printr-un monumental arc de triumf, prin Defileul Cazanelor, Dunărea o părăsește prin uriașul, somptuosul, mirificul evantai al Deltei” (Geo Bogza)

-fizică: Prezentați modul de variație al presiunii și temperaturii apelor Dunării în raport cu adâncimea.

-biologie: Reliefați modul de adaptare al speciilor de plante și animale la mediul de viață specific Dunării!

- matematică:

Calculați, pe baza datelor din tabelul de mai jos:

- a. lungimea Dunării în România;
- b. lungimea granițelor formate de Dunărea între Germania-Austria, Austria-Ungaria, Ungaria-Serbia.

Marea Neagră

Geografie-așezare geografică, caracteristicile reliefului submarin, influențe climatice etc.

Istorie-denumirea Mării Negre în literatura romană și greacă, istoria cercetării și modul de populare al litoralului Mării Negre.

Chimie-Compoziția chimică a apelor Mării Negre și reliefaarea impactului acesteia asupra ecosistemului acvatic.

Fizică-modul de variație a presiunii și a temperaturii cu adâncimea, variațiile nocturne și diurne ale temperaturii.

Biologie-exemple de specii de plante și animale care populează apele Mării Negre, adaptarea speciilor de plante și animale la variația factorilor de mediu, exemple de specii aflate pe cale de dispariție.

Matematică-date statistice legate de suprafața Mării Negre în statele riverane și compararea lor cu datele altor mări din Europa.

Analiza SWOT a abordării transdisciplinare a acestor teme a relevat următoarele aspecte:

Puncte tari:

- punerea în valoare a unor metode activ-participative (metoda cubului, a teoriei inteligențelor multiple, a mozaicului, comparația, problematizarea, învățarea prin descoperire) și a unor mijloace didactice.
- elevul este cel care cercetează, descoperă noi informații, le compară și le integrează în bagajul de cunoștințe acumulat anterior;
- permite tratarea diferențiată a elevilor, aceștia punându-și în valoare stilul dominant și prin feedbackul realizat existând și posibilitatea valorificării celorlalte stiluri în funcție de interesele, performanțele anterioare ale elevilor, de capacitățile lor intelectuale;
- diversitatea situațiilor de învățare create, acestea fiind puse în legătură cu situații concrete din viața reală;
- dezvoltarea motivației învățării, a curiozității, a interesului pentru diferite domenii de activități;
- dezvoltarea inițiativei, a creativității elevilor; punerea în evidență a capacității lor de analiză și sinteză;
- punerea în evidență a informațiilor dobândite în mediul formal, dar și pe cele dobândite în mediul informal și nonformal;
- elevii se deprind cu strategia cercetării, învață să creeze situații, să exprime puncte de vedere proprii referitoare la fenomenele studiate;
- elevii pot fi observați mai bine de către profesor;
- achiziția și aplicarea cunoștințelor se realizează în situații noi și complexe, pentru a favoriza transferul și generarea de noi cunoștințe;

- procesul de învățare se concentrează pe investigație colaborativă, învățare integrată, identificare și rezolvare de probleme;
- oferă elevilor cadrul formal adecvat pentru organizarea cunoștințelor, oferind un cadru adecvat de transfer al cunoștințelor din viața de zi cu zi în practica școlară, de la o disciplină la alta, pe verticală și orizontală;
- elevul va fi capabil să interpreteze, să analizeze, să formuleze, să exprime opinii personale, să utilizeze informația în scopul rezolvării unei probleme date, să identifice și să soluționeze probleme. Conținuturile organizate transdisciplinar se vor axa în procesul educațional nu pe disciplină, ci pe demersurile intelectuale, afective și psihomotorii ale elevului;
- permite „învățarea în societatea cunoașterii” și asigură formarea la elevi a competențelor transferabile, dezvoltarea competențelor de comunicare, intercunoaștere, autocunoaștere, asumarea rolurilor în echipă, formarea comportamentului prosocial, evaluarea formativă;
- clarifică mai bine o temă făcând apel la mai multe discipline;
- creează ocazii de a corela limbajele disciplinelor școlare;
- permite aplicarea cunoștințelor în diferite domenii;
- învățarea transcurriculară este un instrument de apreciere prognostică arătând măsura în care elevii prezintă sau nu anumite aptitudini și are valoare diagnostică fiind un bun prilej de testare și de verificare a capacităților intelectuale ale elevilor;

Puncte slabe:

- există tendința ca liderul grupei să monopolizeze cercetarea și să nu dea posibilitatea și altor elevi să se afirme;
- la început, nu lucrau toți elevii;
- din teama de a nu furniza răspunsuri eronate, elevii evitau să răspundă;
- profesorul nu poate cunoaște cu exactitate contribuția fiecărui elev la rezolvarea sarcinii trasate.

Oportunități:

- sunt favorizate dialogul și toleranța între membrii grupului;
- profesorul conștientizează punctele slabe și forte ale fiecărui elev și poate acționa pentru valorificarea deplină sau ameliorarea acestora, în această direcție, pot acționa și elevii, personal;
- se creează premisa formării unui stil de muncă activ, controlat și autocontrolat;

- permite abordarea unor domenii noi, ce reprezintă extinderi ale conținutului și realizarea unor conexiuni cu alte discipline;
- elevii se pot angaja mai ușor în discuții, devin mai interesați și motivați de studiul în detaliu al geografiei, istoriei, chimiei etc.

Amenințări:

- depășirea timpului prevăzut; unii elevi sunt mai emotivi și se blochează;
- sarcinile de lucru trasate elevilor nu pot avea același grad de dificultate.

Bibliografie

Adăscăliței, A., *Instruire asistată de calculator: didactică informatică*, Editura Polirom, Iași, 2007;

Brut, M., *Instrumente pentru e-learning: ghidul informatic al profesorului modern*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Sugestii pentru realizarea unor activități în cadrul programului „Săptămâna verde”

*Prof. Bucăloiu Constanța
Școala Gimnazială Mănești*

În cadrul Programului „Săptămâna verde”, se realizează activități educaționale care contribuie la prevenirea schimbărilor climatice și la protejarea mediului, la dezvoltarea competențelor elevilor de investigare a realității înconjurătoare și la formarea unor comportamente responsabile față de mediul înconjurător.

În perioada alocată programului „Săptămâna verde” se pot desfășura activități educaționale precum: lecții în natură, dezbateri, vizionări de documentare, experimente, teatru forum, proiecte de servicii în folosul comunității, voluntariat, expediții și excursii în parcuri naturale și arii protejate, obiectivele vizate fiind:

- a) utilizarea unor noțiuni elementare referitoare la mediu și la schimbările climatice pentru a conștientiza faptul că schimbările climatice sunt o problemă emergentă a omenirii;
- b) cunoașterea legislației de mediu și a rolului autorităților, instituțiilor, companiilor, organizațiilor nonguvernamentale și a altor actori în atenuarea schimbărilor climatice și protejarea mediului;
- c) înțelegerea schimbărilor climatice în context global, sistemic și în conexiune cu alte domenii/probleme/teme precum: exploatarea iresponsabilă a resurselor naturale, poluarea, risipa alimentară, managementul deșeurilor, consumul și producția sustenabile, biodiversitatea, pădurile și viața terestră, apele și viața acvatică, catastrofele naturale, energia verde, justiția socială;
- d) adoptarea unui comportament de protejare și îmbunătățire a calității mediului, inclusiv de utilizare responsabilă a resurselor naturale;
- e) dezvoltarea capacității de adaptare la fenomenele meteo extreme și de a răspunde la potențialele dezastre naturale;
- f) inițierea și desfășurarea unor acțiuni civice individuale și/sau în echipă, de combatere a schimbărilor climatice și protecție a mediului;
- g) participarea, în viitor, la elaborarea de politici publice și la dezvoltarea de noi tehnologii care să contribuie la protecția și ocrotirea mediului înconjurător;

Contextele de învățare pot fi:

- identificarea și cartarea surselor de poluare din orizontul local, de măsurare a caracteristicilor hidrologice ale unui râu;
- realizarea unor aplicații pe teren, drumeții în orizontul local, expediții, vizite în arii protejate, parcuri naturale, parcuri dendrologice, muzee de geologie și mineralogie etc.;
- investigarea unor situații-problemă: „Cum putem fi mai prietenoși cu mediul?”, „Cum este influențată funcționarea democrației în țările afectate de schimbările climatice?”, „Cum reducem risipa alimentară?”, „Cum protejăm biodiversitatea, pădurile și viața terestră, apele și viața acvatică?”, „Cum contribuim ca orașele noastre să fie sustenabile?”;
- dezbateri pe diferite teme: „Globalizarea - Pro și Contra”, „S.O.S – Salvăm planeta”, „Poluarea, defrișările, deșertificarea - un pericol”, „Promovarea comportamentului ECO - Redu, Refolosește, Reciclează”
- plantarea de puieți la o pepinieră forestieră, mini-grădina unității școlare, cartierului, localității;
- ecologizarea/igienizarea unor spații forestiere, parcuri din orizontul local, malurile râurilor/fluviului Dunărea, trasee montane, plaje etc.;
- realizarea de afișe, postere sau sloganuri cu mesaje geoecologice;
- activități de tip Flashmob pentru atragerea atenției publicului larg asupra efectelor schimbărilor climatice;
- reciclarea deșeurilor (plastic, hârtie, sticlă, metal).

Exemple de activități de învățare implementate la clasă:

1. DETECTIVII NATURII

Elevii vor ieși în curtea școlii înarmați cu lupe și vor avea la îndemână un panou (carton) și markere pe care vor nota observațiile. Vor observa cu lupele insectele, arborii plantele din curtea școlii.

Căutând și găsind insecte, ei observă direct unde se adăpostesc, cum sunt organizate, eventual cu ce se hrănesc.

De asemenea, elevii vor identifica arborii, plantele prezenți/prezente în curtea școlii, realizând și o scurtă descriere a acestora urmărind următorul plan:

1. Enumerați și alte zone în care se pot întâlni arborii identificați în curtea școlii!
1. Prezențați o scurtă descriere a alcătuirii arborelui/plantei identificate!
2. Observați forma și nuanța frunzei, tipul de fruct!

3. Identificați importanța arborelui/plantei identificate!

4. Identificați un lanț trofic observat în curtea școlii!

Reveniți în sala de grupă, se poate realiza o carte a insectelor, a arborilor, respectiv a plantelor identificate în curtea școlii, fiind discutate concluziile *vânătorii sau safari-ul de insecte, plante, arbori (mediul de viață, alcătuire, hrănire, reproducere/înmulțire etc)*.

2. CREIOANELE NATURII

Elevii vor alege un cartonaș colorat dintr-un pachet și vor primi sarcina de a aduna frunze, castane, ramuri de copaci etc. care au aceeași culoare cu cea înscrisă pe cartonaș. După aceea, ei vor realiza cu materialele strânse un obiect pe care elevii îl vor considera util a fi folosit în cadrul orelor de biologie.

Reîntorși în sala de clasă, elevii vor prezenta utilitatea obiectului realizat și primesc, în continuare, sarcina de a freca aceste obiecte pe bucăți de hârtie pentru a determina ce culoare are creionul lor natural. Elevii vor face asocieri cu nuanțele de culoare cunoscute de ei. Se poate solicita realizarea unui desen folosind creioanele naturii. Obiectul și desenele realizate vor face obiectul unei expoziții amenajate în holul școlii.

Se poartă discuții privind efectele nocive ale coloranților artificiali în alimentație.

3. Să învățăm despre pădure!

Elevii vor merge în pădurea Priseaca și vor avea următoarele sarcini de lucru:

1. Profesorul precizează că, în cadrul pădurii, vântul puternic și lupta pentru supraviețuire face ca puietii de arbori să ia forme ciudate. Li se cere elevilor să privească în jur și să identifice astfel de forme. Timp alocat: 20 minute.

2. Profesorul precizează că nu toți arborii sunt drepecți, unii fiind scorburoși, cu crăpături, alții prezintă multe noduri. Li se cere elevilor să precizeze importanța acestor arbori pentru om și să identifice 2-3 viețuitoare care își au adăpostul în aceste crăpături, scorburi. Elevii identifică, astfel, croitorul, furnicile, cucuveaua, bufnița, ciocănitorea ca fiind locuitorii acestor arbori.

3. Profesorul cere elevilor să culeagă frunze de mesteacăn, fag, ulm, frasin, stejar și să identifice asemănări/deosebiri în ceea ce privește forma, dimensiunile acestora, poziția nervurilor, culoarea.

4. Profesorul cere elevilor să își aleagă un arbore, să îl studieze foarte bine (forma, alcătuire, particularități), să poposească 10 minute la umbra sa și să reflecteze asupra a ceea ce au identificat și învățat din această experiență. Apoi, legați la ochi și conduși de câte un coleg, fiecare elev va încerca să localizeze/să recunoască arborele studiat.

5. Profesorul cere elevilor să adune frunze, ramuri, flori etc. și să realizeze un obiect/o machetă/un produs etc. pe care să îl lase lângă tulpina copacului.

6. Profesorul cere elevilor să identifice, cel puțin, trei lanțuri trofice identificate în cadrul ecosistemului studiat.

4. Ghid verde al pădurii

Reîntorși în sala de clasă, elevii sunt grupați, după tipul de inteligență, astfel:

- **naturaliștii**– au realizat un proiect care a cuprins tipul de arbori identificați în pădure, forma acestora, rolul acestora.
- **matematicienii**- au grupat arborii identificați după diferite criterii, au reprezentat diferite numere cu materiale realizate din natură.
- **scriitorii**– au realizat texte de 5-6 rânduri privind asemănările și deosebirile identificate între frunzele de fag și stejar, respectiv mesteacăn și frasin.
- **artiștii**-folosind bucăți de lemn au pictat fie copaci, fie diferite viețuitoare identificate în pădure.

Bibliografie:

Brut, M., *Instrumente pentru e-learning: ghidul informatic al profesorului modern*, Editura Polirom, Iași, 2006

Creativitatea în receptarea și interpretarea textului literar

*Buzoianu Corina-Maria
Profesor de limba și literatura română,
Colegiul Național „Spiru Haret”, București*

Gândirea creativă

Gândirea creativă reprezintă capacitatea de a genera idei noi și valoroase prin combinarea, schimbarea sau reaplicarea cunoștințelor existente. Această abilitate esențială a fost recunoscută ca una dintre competențele fundamentale ale secolului XXI, alături de gândirea critică, comunicare și colaborare. În contextul educațional actual, accentul pus pe dezvoltarea gândirii creative a devenit o prioritate, având în vedere necesitatea de a pregăti elevii pentru o lume în continuă schimbare și pentru provocările complexe ale societății moderne.

Integrarea gândirii creative în procesul educațional nu doar că îmbunătățește capacitatea elevilor de a rezolva probleme într-un mod inovator, dar contribuie și la o înțelegere mai profundă a materialului studiat. Învățarea creativă plasează elevul în centrul procesului educațional, favorizând înțelegerea în detrimentul memorării mecanice și al acumulării pasive de informații. Această abordare promovează o experiență educațională activă, în care elevii sunt încurajați să exploreze, să formuleze întrebări și să dezvolte soluții originale.

Studiile recente evidențiază faptul că, atunci când elevii înțeleg că profesorii valorizează creativitatea, aceștia sunt mai predispuși să manifeste comportamente creative. Cu toate acestea, capacitatea cadrelor didactice de a stimula creativitatea elevilor depinde, în mare măsură, de tipul de formare pe care l-au primit. Astfel, formarea continuă a profesorilor în direcția adoptării unor strategii didactice care să încurajeze gândirea creativă devine esențială pentru succesul acestei integrări.

În cadrul evaluării PISA 2022, gândirea creativă a fost definită ca fiind competența unei persoane de a se angaja în procese cognitive generative și exploratorii, cu scopul de a atinge un obiectiv estetic sau de a produce lucrări care sunt atât originale, cât și valoroase. Această definiție subliniază importanța atât a originalității, cât și a relevanței în actul creativ, evidențiind necesitatea ca elevii să dezvolte abilități care să le permită să abordeze problemele din multiple perspective și să genereze soluții inovatoare.

În concluzie, abordarea gândirii creative în procesul educațional este esențială pentru a pregăti elevii să facă față provocărilor unei societăți dinamice și complexe. Prin promovarea unui mediu de învățare care încurajează explorarea, inovația și reflecția, educația poate contribui la formarea unor indivizi capabili să gândească critic și creativ, să se adapteze schimbărilor și să contribuie activ la dezvoltarea societății.

Receptarea și interpretarea textului poetic – dincolo de rutină

Pentru a depăși rutina receptării unui text poetic, profesorul poate adopta demersuri didactice interactive, creative și interdisciplinare. Acestea stimulează gândirea critică și creativă a elevilor, generând o experiență a lecturii mai profundă și personalizată. Printre strategiile didactice eficiente se regăsesc:

1. lectura creativă și interpretativă

- lectura în moduri variate: lectura expresivă, lectura în perechi, lectura în șoaptă, lectura teatralizată;
- puncte de vedere alternative: elevii reinterpretează textul din perspectiva unui personaj secundar sau chiar a unui element de decor (de exemplu: „cum ar vedea un copac sentimentele din poezie?”);
- finaluri alternative: modificarea unui vers, a strofei finale sau rescrierea poeziei într-o formă narativă.

2. explorarea multisenzorială a poeziei

- asocierea versurilor cu imagini, sunete, culori sau mișcări;
- crearea unei hărți senzoriale a poeziei: ce simțuri sunt activate de anumite imagini poetice?
- poezia ca scenariu cinematografic: elevii creează un scurt videoclip inspirat de poezie.

3. dimensiunea performativă

- dramatizarea poeziei sau interpretarea ei în stil *spoken word*;
- crearea unui colaj sonor cu efecte speciale și muzică de fundal potrivite atmosferei poeziei;
- poezia ilustrată: elevii creează benzi desenate, picturi sau montaje care să reflecte imaginile poetice.

4. conexiuni interdisciplinare

- poezie și muzică: compararea poeziei cu versurile unui cântec modern;
- poezie și matematică: analiza metricii versurilor, a ritmului sau a proporțiilor;
- poezie și știință: identificarea metaforelor legate de fenomene naturale.

5. scrierea creativă pe marginea poeziei

- „dialog poetic”: elevii scriu o replică la poezie, în același stil;
- crearea unui „cadru lipsă”: ce s-ar fi întâmplat înainte sau după momentul surprins în poezie?
- adaptarea poeziei într-un gen diferit: poezie transformată în proză, scrisoare sau chiar scenariu de teatru.

6. *evaluare alternativă*

- autoevaluare și feedback colegial bazat pe jurnal reflexiv;
- realizarea unei expoziții cu interpretări vizuale sau auditive ale poeziei;
- prezentarea unei poezii printr-un ted talk improvizat.

Receptarea creativă (abordare transdisciplinară) a textului poetic *Poveste sentimentală* de Nichita Stănescu

Există momente rare în care gândirea umană reușește să aducă în același plan dimensiuni aparent incompatibile ale realității – arta, știința și metafizica. Într-o astfel de întâlnire, apar revelații. De la găurile negre din Interstellar și experimentele de la CERN, până la versurile vizionare ale lui Nichita Stănescu, descoperim că, dincolo de diferențele de limbaj, există o întrebare comună: Ce anume leagă totul în Univers? Această călătorie transdisciplinară explorează gravitația, iubirea, timpul și cuvântul – forțe fundamentale în fizică, dar și în poezie. Nu este doar o sinteză de idei, ci o invitație la contemplare. O încercare de a înțelege, cu uimire și delicatețe, ordinea nevăzută care structurează lumea.

Gravitația: forța invizibilă care modelează realitatea

Albert Einstein ne-a învățat că gravitația nu este o simplă atracție între obiecte, ci o curbare a spațiu-timpului provocată de masă. Cu cât un obiect este mai masiv, cu atât deformează mai mult țesătura invizibilă a universului. Planetele, stelele și chiar lumina urmează aceste curbe, ca într-un dans tăcut guvernat de o lege subtilă. Acest model elegant a revoluționat felul în care înțelegem realitatea. Timpul nu este absolut. Gravitația îl dilată. În prezența unei găuri negre, secunde se preling altfel – încet, greoi, poate infinit. Gravitația nu doar ține materia laolaltă, ci tulbură însăși percepția timpului. Astfel, o oră lângă o gaură neagră poate însemna ani.

În acest context, gravitația apare nu doar ca o forță fizică, ci ca o cheie a misterului cosmic – o poartă spre înțelegerea profundă a realității și, poate, a condiției umane. Dar pentru a înțelege gravitația în profunzime, trebuie să pășim și în lumea particulelor – acolo unde domnește mecanica cuantică. Mecanica cuantică este teoria care descrie comportamentul materiei și al energiei la cele mai mici scale. În această lume, certitudinea este înlocuită cu

probabilitate, iar particulele se comportă simultan ca unde și ca puncte localizate. Aici, gravitația pare să lipsească. Modelele cuantice, deși incredibil de precise, nu pot explica gravitația. Iar gravitația, deși omniprezentă, nu se comportă conform regulilor cuantice. Așadar, pentru a construi o teorie completă a Universului, trebuie să înțelegem gravitația la nivel cuantic – obiectiv încă neatins, dar mereu prezent în gândirea științifică modernă.

Interstellar: gravitația, iubirea și dimensiunile invizibile

În *Interstellar*, Nolan propune o ficțiune îndrăzneță: că iubirea ar putea fi o forță la fel de reală și de fundamentală ca gravitația. Dr. Brand afirmă: „Poate că iubirea e o dovadă a unui univers care percepe timpul altfel decât noi.” Cooper, personajul principal, pătrunde într-un tesseract – o reprezentare a unei dimensiuni superioare în care timpul poate fi traversat. El reușește să comunice cu fiica sa folosind gravitația, manipulând acea „țesătură” invizibilă a spațiului. Nu e întâmplător că această comunicare este posibilă doar pentru că între cei doi există o legătură profundă: iubirea. Filmul sugerează că poate există o „fizică a inimii”, o dimensiune a realității pe care știința nu a cuprins-o încă. Gravitația și iubirea – două forțe misterioase care, deși invizibile, lasă urme adânci în lume și în noi.

Iar dacă gravitația curbează timpul, iubirea pare să curbeze destinul. Dar filmul merge și mai departe. În universul său narativ, datele colectate de robotul TARS din interiorul găurii negre sunt transmise înapoi pe Pământ tocmai prin intermediul gravitației. Aici, Nolan speculează una dintre cele mai fascinante idei din fizica teoretică: că gravitația ar putea fi singura forță capabilă să interacționeze între dimensiuni diferite. În acest sens, *Interstellar* devine o meditație cinematică asupra gravitației cuantice. Ce se află în centrul unei găuri negre? Ce se întâmplă cu spațiul, timpul și materia într-un punct în care densitatea devine infinită? Acestea nu mai sunt doar întrebări de film SF – sunt exact marile necunoscute ale fizicii contemporane.

LHC – căutarea marii unificări

La CERN, în adâncurile Elveției, oamenii de știință caută răspunsuri. *Large Hadron Collider* este un instrument care încearcă să deschidă porțile unei fizici noi: o teorie care să unească gravitația cu mecanica cuantică. Este o frontieră încă nedepășită, o rană deschisă în edificiul cunoașterii. În lumea cuantică, realitatea este probabilistică, discontinuă, duală. În lumea relativistă, totul e curgere și curbura. Unde se întâlnesc ele? Poate în singularitatea unei găuri negre. Sau poate într-un tesseract ficțional, așa cum sugerează Nolan. A înțelege gravitația la nivel cuantic ar însemna a citi codul sursă al Universului. E ceea ce personajele din *Interstellar* speră să obțină din interiorul găurii negre Gargantua. E ceea ce cercetătorii de la CERN încearcă să descopere printre ciocnirile violente ale particulelor subatomice. Dacă

reușim să înțelegem această conexiune, poate vom reuși și să reconciliem știința cu ceea ce părea, până de curând, de domeniul mitului.

Poveste sentimentală – iubirea ca principiu ordonator

Nichita Stănescu, prin poezia sa, ne invită să înțelegem iubirea nu ca emoție, ci ca principiu cosmologic. Versurile: „Repetau / într-un vârtej aproape văzut / structura materiei, de la început.” sugerează nu o simplă iubire între două ființe, ci participarea acestora la un act de reconstrucție a Universului. Iubirea devine forță demiurgică, iar cuvintele – „biete instrumente de comunicare” – devin Logos: expresie a ordinii primordiale. Această viziune poetică rezonază profund cu ideea gravitației ca țesătură invizibilă ce leagă totul. Dacă în fizică vorbim despre forțe care structurează materia, în poezie, iubirea este aceea care dă coerență lumii, care reface „structura materiei” prin întâlnirea și comuniunea celor doi. În viziunea stănesciană, iubirea este nu doar experiență umană, ci și gest cosmogonic. Poeții nu iubesc doar pentru a simți, ci pentru a reface lumea, pentru a o rosti din nou prin cuvânt. Privită prin lentila fizicii moderne, această iubire demiurgică se poate apropia, metaforic, de modul în care funcționează particulele elementare: apariții și dispariții bruște, interacțiuni spontane, forțe care nu sunt vizibile, dar care construiesc materia. Astfel, iubirea stănesciană este, în același timp, vibrație interioară și mecanism fundamental al realității – un echivalent poetic al câmpurilor cuantice care guvernează lumea. Stănescu reușește, intuitiv, ceea ce fizica încă încearcă să formuleze riguros: o teorie unificatoare a tot ceea ce există, în care materia, spiritul și cuvântul participă la același proces de generare a sensului.

Logos sau boson? Cuvântul care ține lumea

Să fie iubirea un Logos – o rațiune cosmică – sau un boson – o particulă fundamentală? Poate că nu trebuie să alegem. Dacă Logosul este ceea ce dă sens, iar bosonul Higgs este ceea ce dă masă, poate că iubirea este acea realitate care dă formă și sens, în același timp. În plan simbolic, iubirea este ceea ce leagă. În fizică, gravitația este forța care unește. În poezie, cuvântul este cel care creează. În toate cazurile, avem de-a face cu un principiu de coeziune, cu o forță care ține lumea întreagă. Iar în acest punct, fizica, arta și metafizica își dau mâna.

Din această perspectivă, poate că adevărata întrebare nu este „ce este real?”, ci „ce ține universul laolaltă?”. Răspunsul s-ar putea afla undeva între ecuații și metafore.

Unde se întâlnesc știința și poezia?

La limita cunoașterii, știința devine contemplativă, iar poezia devine lucidă. *Interstellar*, Large Hadron Collider și *Poveste sentimentală* sunt, fiecare în felul său, încercări de a înțelege ceea ce este dincolo de vizibil. Ele spun că, poate, forțele fundamentale ale Universului nu sunt doar gravitația, electromagnetismul sau forțele nucleare, ci și iubirea,

Cuvântul. Dacă vom învăța să privim dincolo de granițele dintre discipline, poate că vom descoperi că realitatea însăși este poezie. Sau poate că realitatea este iubirea rostită într-un limbaj pe care abia începem să-l înțelegem.

Bibliografie

Ploscuțanu, G. (2022). *Creativitate în educație*. Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați
Institutul de Științe ale Educației. (2023). *Dincolo de rutină – Gândirea creativă în educație*

Surse web

Creativitate și artă în inovarea socială digital (sursa: https://trainingclub.eu/wp-content/uploads/2023/08/CreArt-Creativity-and-Arts-in-Digital-Social-Innovation-RO.pdf?utm_source=chatgpt.com, accesată în data de 10.02.2025)

EveryDay Creativity – Ghid pentru profesori ca acceleratori ai creativității și inovării în școlile și comunitățile lor https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/90f8f5a1-5dd9-462b-a9a0-138dedc7d749/EveryDayCreativity_RO_v2_preview.pdf (accesată în data de 01.02.2025)

Ștefan, Cristina, *Educația pentru o cultură a creativității* <https://tribunainvatamantului.ro/educatia-pentru-o-cultura-a-creativitatii/> (accesată în data de 01.02.2025);

Ghid – Educație pentru creativitate și expresie https://www.ccdcluj.ro/Fisiere/2018-2019/Biblioteca/Resurse_educationale/Ghiduri%20E-formare/06.%20Ghid%20-%20Educatie%20pentru%20creativitate%20si%20expresie.pdf (accesată în data de 01.02.2025)

Interstellar (regia: Christopher Nolan, 2014)

Stănescu, Nichita, *Poveste sentimentală* (vol. *O viziune a sentimentelor*)

CERN – *Large Hadron Collider*: <https://home.cern>

Gândire interdisciplinară în educație: <https://www.ccdcluj.ro/>, <https://trainingclub.eu/>

Metode creative în predarea educației muzicale și a educației muzicale specializate

*Prof. Comăniță Mariana Magdalena
Colegiul Național „Spiru Haret”, București
Prof. Comăniță Nicolae
Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, Ploiești*

În această lucrare, ne-am propus să prezentăm câteva metode de predare a educației muzicale, punând accent pe strategiile inovatoare care facilitează implicarea activă a elevilor și dezvoltarea competențelor muzicale într-o manieră interdisciplinară. Se analizează atât abordările tradiționale adaptate tehnicilor moderne, cât și metode emergente, precum învățarea prin joc, utilizarea tehnologiilor digitale și activitățile colaborative. Lucrarea subliniază importanța integrării creativității în procesul educațional și evidențiază rezultatele pozitive asupra motivației și performanțelor elevilor.

Educația muzicală reprezintă o componentă esențială a formării complexe a elevului, contribuind la dezvoltarea sensibilității estetice, a abilităților cognitive și a competențelor sociale. În contextul societății contemporane, caracterizată prin schimbări rapide și diversificare culturală, predarea muzicii trebuie să se adapteze la nevoile și așteptările noilor generații. Astfel, metodele creative de predare devin instrumente indispensabile în stimularea interesului și a pasiunii pentru muzică, promovând o învățare activă și participativă. În contextul pedagogiei moderne, educația muzicală se regăsește la intersecția dintre artă, tehnologie și metode de predare interactive. Abordările creative se bazează pe câteva principii esențiale:

- **Învățarea activă:** Elevii devin participanți activi în procesul educațional, ceea ce favorizează asimilarea informațiilor și dezvoltarea gândirii critice.
- **Individualizarea procesului educațional:** Adaptarea metodelor la stilurile diverse de învățare ale elevilor contribuie la creșterea motivației și a performanțelor școlare.
- **Interdisciplinaritate:** Colaborarea dintre muzică și alte domenii precum artele vizuale, tehnologia informației sau literatura, deschide noi perspective de învățare și creativitate.

Implementarea metodelor creative în educația muzicală presupune un rol activ și reglator de proces al educatorului. El devine astfel:

- **Facilitator și mentor:** Profesorul nu mai este doar sursa de cunoștințe, ci devine un ghid care încurajează explorarea și experimentarea.

- **Adaptabilitate și flexibilitate:** Într-un mediu dinamic, educatorul trebuie să adapteze metodele de predare la nevoile specifice ale elevilor, evaluând constant impactul activităților asupra procesului de învățare.
- **Promovarea unui mediu de încredere:** Crearea unui spațiu sigur și deschis permite elevilor să își exprime ideile fără teama de a greși, facilitând astfel procesul formativ. Pe de altă parte, învățarea unui instrument muzical implică dezvoltarea abilităților tehnice, interpretative și expresive, dar și înțelegerea teoretică a muzicii. Acest proces este unul complex, care necesită o abordare integrativă ce combină exercițiile practice cu elementele teoretice și cu experiențele emoționale ale elevilor.

Câteva exemple de metode de predare-învățare-evaluare care stimulează creativitatea cadrului didactic, dar și pe cea a elevului sunt:

1. Învățarea prin Joc și Experiență

Concept și aplicare: Metoda învățării prin joc implică utilizarea unor activități ludice pentru a transforma procesul de învățare într-o experiență interactivă și plăcută. Jocurile muzicale, exercițiile de ritm și improvizația sunt exemple de activități ce pot stimula creativitatea și spontaneitatea elevilor.

Beneficii:

- **Creșterea motivației:** Elevii se implică activ și se bucură de procesul de învățare, reducând anxietatea asociată cu performanța.
- **Dezvoltarea abilităților sociale:** Activitățile de grup promovează colaborarea și comunicarea.
- **Învățare experiențială:** Prin experimentare, elevii dobândesc o înțelegere practică a conceptelor muzicale.

2. Utilizarea Tehnologiilor Digitale

Concept și aplicare: Tehnologia a transformat modul în care muzica este creată, interpretată și studiată. Platformele digitale, aplicațiile mobile și software-ul educațional oferă oportunități unice pentru a integra tehnologia în predarea muzicală. De exemplu, utilizarea aplicațiilor de compoziție sau a programelor de notare muzicală poate facilita înțelegerea teoriei muzicale.

Beneficii:

- **Acces la resurse diverse:** Elevii pot accesa o gamă largă de instrumente și biblioteci muzicale.
- **Personalizare:** Tehnologia permite adaptarea lecțiilor la ritmul și stilul de învățare individual.

- **Interactivitate:** Feedbackul imediat oferit de aplicații stimulează îmbunătățirea continuă și ajustarea rapidă a tehnicilor interpretative.

3. Proiecte Colaborative și Interdisciplinare

Concept și aplicare: Proiectele colaborative implică munca în echipă, unde elevii își unesc forțele pentru a crea spectacole, compoziții muzicale sau evenimente culturale. Abordarea interdisciplinară, care leagă muzica de alte domenii (arta vizuală, dans, literatură), permite o explorare mai amplă a fenomenelor artistice și culturale.

Beneficii:

- **Stimularea creativității:** Colaborarea cu colegii deschide noi perspective și modalități de interpretare a muzicii.
- **Dezvoltarea competențelor transversale:** Proiectele interdisciplinare dezvoltă abilități precum leadership, organizare și rezolvare de probleme.
- **Contextualizarea cunoștințelor:** Integrarea muzicii cu alte arte oferă o înțelegere holistică a culturii și societății.

4. Alegerea repertoriului și crearea unui mediu inspirațional în învățământul vocațional

Concept și aplicare: Întocmirea repertoriului elevului este întotdeauna o provocare pentru cadrul didactic, deoarece trebuie să respecte programa, nivelul elevului, personalitatea lui, dar și contextul în care va evolua (concurs, examen, un eveniment muzical mai restrâns sau mai amplu etc.). Organizarea unor audiții în instituții de cultură, asocierea muzicii cu alte arte, stimularea muzicalității și a autonomiei în interpretare prin analizarea mai multor variante interpretative vor conduce la formarea gândirii critice.

Beneficii:

- **Abordare multidimensională:** Elevii își dezvoltă simultan abilități muzicale, vizuale și își dezvoltă gândirea critică.
- **Îmbunătățirea memorării:** Asocierile muzicii cu alte arte pot ajuta la reținerea mai eficientă a lucrărilor muzicale.
- **Stimularea expresivității:** Elevii își pot exprima personalitatea și emoțiile prin lucrările interpretate.

5. Rezolvarea problemelor de tehnică instrumentală

Concept și aplicare: Folosirea unor analogii și comparații care au sens pentru elev (ex. „Ține arcușul ca pe o pană de pasăre” sau „Gândește-te că mâna stângă dansează pe gâtul instrumentului”) pentru a-i explica senzații sau mișcări pe care trebuie să le execute în vederea formării deprinderilor de tehnică instrumentală.

Beneficii:

- **Creșterea eficienței:** Elevii vor înțelege mult mai bine explicațiile și senzațiile, dacă sunt asociate cu experiențe cunoscute.
- **Învățare experiențială:** Prin experimentare, prin studiu, elevii dobândesc o înțelegere personalizată asupra unui element tehnic, adaptându-se la propriul corp, la propriile senzații.

6. Evaluarea Continuă și Feedbackul Constructiv

Concept și aplicare: Un aspect esențial al metodelor creative de predare este evaluarea continuă, care se realizează prin observare, autoevaluare și feedback constructiv. În loc de testele tradiționale, se pot utiliza rubrici de evaluare, portofolii și prezentări de grup pentru a urmări progresul elevilor.

Beneficii:

- **Adaptabilitate:** Evaluarea continuă permite ajustarea metodelor de predare în funcție de nevoile individuale.
- **Motivare:** Feedbackul constructiv încurajează elevii să își depășească limitele și să își asume noi provocări.
- **Încurajarea reflecției:** Elevii învață să își analizeze propriile performanțe și să identifice punctele forte, dar și zonele de îmbunătățit.

Provocări și Recomandări

Provocări

- **Resurse Limitate:** Implementarea unor metode creative necesită acces la resurse tehnologice și materiale educaționale variate, care nu sunt întotdeauna disponibile în toate instituțiile.
- **Formarea Cadrelor Didactice:** Profesorii trebuie să fie pregătiți să utilizeze tehnici inovatoare, ceea ce poate presupune cursuri de formare și dezvoltare profesională continuă.
- **Adaptarea Curriculară:** Integrarea metodelor creative în programa școlară necesită o flexibilitate curriculară care să permită experimentarea și inovația.

Recomandări

- **Investiții în tehnologie:** Unitățile de învățământ ar trebui să aloce fonduri pentru achiziționarea de echipamente digitale și de software educațional specializat.
- **Programe de formare:** Organizarea de workshop-uri și cursuri pentru profesori, axate pe metode moderne de predare, va contribui la îmbunătățirea calității educației muzicale.

- **Colaborare interdisciplinară:** Crearea unei oferte de cursuri interdisciplinare aprobate la nivel național.
- **Implicarea comunității:** Organizarea de evenimente culturale și colaborări cu artiști locali poate stimula interesul elevilor și poate aduce perspective noi în procesul de învățare.

În concluzie, metodele creative de predare a educației muzicale și a educației muzicale specializate reprezintă o oportunitate de a transforma procesul de învățare într-o experiență dinamică și interactivă pentru elevi. Prin integrarea tehnologiilor digitale, a jocului, a proiectelor colaborative și a improvizației, profesorii pot crea medii de învățare care nu doar că dezvoltă competențele muzicale, dar stimulează și creativitatea, gândirea critică și rezolvarea de probleme. În contextul educațional actual, adaptabilitatea și inovația sunt esențiale pentru a răspunde nevoilor unei generații aflate în continuă schimbare, iar metodele prezentate în această lucrare oferă o bază solidă pentru reformarea și îmbunătățirea predării muzicii.

Această lucrare oferă o privire de ansamblu asupra metodelor creative în predarea educației muzicale și a educației muzicale specializate, punând accent pe inovație, colaborare și adaptabilitate. Implementarea acestor metode poate aduce beneficii semnificative atât elevilor, cât și cadrelor didactice, contribuind la formarea unor artiști și cetățeni mai compleți și creativi.

Bibliografie

- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books
- Bates, M. (2000). *The Role of Creativity in Music Education*. *Journal of Music Education*, 45(2), 123-134
- Swanwick, K. (2000). *Teaching Music Musically*. New York: Routledge

Avatarurile iubirii. Arhetipurile Animus și Anima în „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, de Camil Petrescu

*Prof. dr. Crihană Elena Luminița
Colegiul Național „Al. I. Cuza” Galați*

Motto: „Nu putem cunoaște nimic absolut, decât răsfrângându-ne în noi înșine, decât întorcând privirea asupra propriului nostru conținut sufletesc.” (Noua structură și opera lui Marcel Proust¹)

În contextul educațional actual, studierea literaturii este optimizată când elevului i se oferă o provocare ca aceea a unei lecturi focalizate pe elemente de conținut dintr-o altă arie de interes importantă pentru dezvoltarea personală, precum psihologia.

Proiectul interdisciplinar „script-R”, implementat la Colegiul Național „Al. I. Cuza” din Galați, la clasa a X-a, specializarea Filologie, presupune analiza textului literar prin transferul de concepte și metode preluate din psihologie și alte științe și a dat romanelor „tocite” de compilații și poncife, închise în „rețeta de succes” a eseurilor din auxiliarele pentru bacalaureat, precum „Ion”, „Enigma Otiliei” sau „Ultima noapte...” o nouă dimensiune pragmatică: „rănila emoționale” și „atașamentele” lui Ion sau ale Anei, „constelația familială” a Otiliei sau activarea arhetipurilor jungiene în psihicul lui Gheorghidiu au devenit lecții utile pentru fiecare elev, internalizate prin joc de rol sau alte activități didactice (chestionare, teste, prezentări, rescrieri creative, dezbateri etc.). Cititorii au intrat în teritoriul textualismului postmodernist, unde viața și literatura scrisă cândva sunt confluențe și contemporane, iar personajele nu fug de psiholog, ci merg la...terapie.

Psihologii spun că ne raportăm conștient la realitate doar în mică proporție (cam 5%), aproximativ 80% din gândurile noastre derulează, pe pilot automat, ceea ce păstrăm în subconștient, o parte chiar din tipare transgeneraționale². O viață trăită, asumată conștient este

¹ Camil Petrescu, „Teze și antiteze”, Editura Gramar, 2002

² Răzvan Vasile, „Despre crizele din viața noastră datorate rușinii și vinovăției”,
https://www.youtube.com/watch?v=LuRRKMs7cUI&ab_channel=RazvanVasile

cea în care conștiința este filtrul tuturor acțiunilor noastre. Evoluția este posibilă când crizele interioare sunt depășite prin luciditate și introspecție. Așadar, Camil Petrescu experimenta, prin personajul Ștefan Gheorghidiu, aceste idei de bază ale psihologiei, pe care le putem identifica în „Noua structură și opera lui Marcel Proust”³.

Atelierul extracurricular dedicat romancierului care a inovat proza psihologică prin „noua structură”, un hibrid între romanul subiectiv și experiențial/autenticității a vizat aplicarea, în analiza personajelor și a crizei erotice trăite de protagonist, a două dintre arhetipurile jungiene – Anima și Animus. Interesante au fost completările aduse de prof. Grecu Mihaela, care a prezentat bazele neuro-chimice ale iubirii și de psih. Dolea Raluca, ce le-a explicat elevilor care sunt diferențele de viziune și terminologie dintre Sigmund Freud și Carl Gustav Jung, în reprezentarea psihicului uman. Elevii au urmărit cu interes și prezentarea caracteristicilor celor 12 arhetipuri, modele universale ale comportamentului uman, existente în inconștientul colectiv, definite în mitologie, arte, marketing: Inocentul, Orfanul, Eroul/ Războinicul, Altruistul/ Îngrijitorul/ Sfătuitoarea, Exploratorul, Rebelul/ Distrugătorul, Iubitul, Bufonul/ Amuzantul, Creatorul, Înțeleptul, Magicianul, Guvernatorul/ Conducătorul, dezvoltate ulterior de psihologi precum Carol S. Pearson⁴.

Medic și psiholog elvețian, Carl Gustav Jung a intuit, după scurta colaborare cu Freud, că zona abisală a psihicului omenesc este dublu compartimentată, iar conținuturile sale se pot manifesta uneori în conștiință: inconștientul personal presupune „conținuturi care au fost cândva conștiente, dar care au dispărut din conștiință, fiind fie uitate, fie refulate, pe când conținuturile inconștientului colectiv nu au fost niciodată conștiente, nefiind deci dobândite individual, și-și datorează existența exclusiv eredității”. Cel din urmă e ca un al doilea sistem psihic, „nu se formează pe parcursul vieții individului, ci este moștenit. El constă în forme preexistente – arhetipurile – care pot deveni conștiente doar în mod nemijlocit și conferă conținuturilor conștiinței o formă bine determinată.”⁵

Teza psihanalistului – fără să putem corobora, din păcate, scrierile lui Jung cu lecturile lui Camil Petrescu – se regăsește în concepția despre roman a prozatorului, care, aprofundând modelul proustian, se delimitează de el prin observațiile cu privire la fluxul memoriei dirijate (nu involuntare), conștiința lucidă fiind aceea care operează o selecție a trăirilor substanțiale,

³ Camil Petrescu, „Teze și antiteze”, Editura Gramar, 2002

⁴ Carol S. Pearson, „Trezirea eroului interior: Doisprezece arhetipuri care ne ajută să ne regăsim și să ne transformăm lumea”, Editura Trei, 2018, <https://www.edituratrei.ro/carte/trezirea-eroului-interior-douasprezece-arhetipuri-care-ne-ajuta-sa-ne-regasim-si-sa-ne-transformam/10608>

⁵ C. G. Jung, „Opere complete”, vol. 1. „Arhetipurile și inconștientul colectiv”, Editura Trei, 2003, p. 53-54

semnificative. Elevii au conștientizat că personajul Ștefan Gheorghidiu, un alter ego al autorului, care i-a împrumutat și complexe ca cel al orfanului, pe lângă jurnalul de campanie, devine o manifestare a arhetipului Creatorului, singurul capabil să exercite funcțiile taumaturgică și evolutivă. S-a făcut observația că subsolul romanului devine un jurnal de creație al *autorului abstract*, a cărui intenție a fost demistificarea literaturii românești despre război, printr-o carte de circuit universal, comparabilă cu romanele lui Ernst Jünger sau R. M. Remarque.

Ideea de la care am plecat în acest atelier interdisciplinar este că romancierul transformă scrisul într-o cale importantă de individuație, cum ar spune psihanalistul, romanul fiind o metaforă epistemologică, de validare a propriului sistem de credințe, valori, principii, iar personajul literar – o întruchipare a Sinelui în evoluție. Ștefan Gheorghidiu este unul dintre cele mai complicate personaje de roman, iar profilul său psihologic, cu meandre labirintice, merită o abordare psihanalitică! În spațiul acestei analize, ne-am raportat strict la dimensiunea sa de bărbat îndrăgostit, care suferă când se simte înșelat, trădat și caută dovezi ale infidelității, traversând o criză a incertitudinii, vinei, rușinii, umilinței și am investigat concepția sa despre iubire și manifestările specifice arhetipurilor Anima și Animus în relația cu Ela.

Alături de celelalte arhetipuri descrise de Jung (Eroul, Mama, Umbra, Persona, Bătrânul înțelept, Sinele), Animus și Anima sunt tipare originare care definesc imaginea de sine a lui Gheorghidiu. În esență, Anima este personificarea aspectelor emoționale, intuitive și creative din inconștientul bărbatului, în timp ce Animus reprezintă gândirea logică, raționalitatea și voința din inconștientul femeii. În alegerea partenerului sau partenerei, se pare că alegem, de regulă, ceea ce corespunde acestui model al sexului opus, prezent în sufletul nostru sub forma unor preconcepții și reprezentări mitologice.

Atelierul de analiză și interpretare din prisma psihologiei abisale a permis elevilor experiențe de cunoaștere inedite: o grupă a analizat iubirea stendhaliană, născută din orgoliu, a personajului masculin, care trece tema iubirii înșelate prin grila estetică romantică și prin aria modernistă, în care literatura se deschide spre filozofie și psihologism, urmărind cum un sentiment cristalizat, unind două suflete, poate degenera, prin constrângerea conjugală, în atașament, dependență și nevroză/ „monoideism”. Psihologul a explicat elevilor că în relațiile erotice este posibil să se repete și tipare transgeneraționale, partenerii fiind prizonieri datori să „vindece” relațiile părinților sau ale bunicilor.

O altă grupă a urmărit concepția acestuia despre Ela/ femeie, ajungând la concluzii similare celor formulate de Jung: în diferitele etape ale relației, modelul feminității variază de la ipostaza paradisiacă – Eva, o Anima elementară, primitivă, compensatorie în raport cu

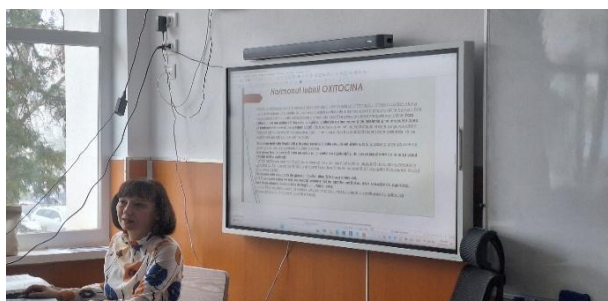
iubirea maternă care i-a lipsit personajului (tot astfel cum s-a întâmplat și în viața scriitorului), la iubita seducătoare care i s-a dăruit, împlinindu-l, ca Elena din Troia sau Galatea înșuflețită de Afrodita, la soția inițial credincioasă, însărcinată, corespunzând unei etape cvasi-religioase (Fecioara Maria), la feminitatea imorală, adulterină, ce provoacă slăbiciune și tulburări nevrotice bărbatului care pierde, odată cu iubirea/iubita, încrederea în Sine.⁶

A treia grupă a analizat complementaritatea arhetipurilor Animus și Anima la Ștefan Gheorghidiu, iar altă grupă – la Ela, un personaj ce întruchipează femeia în ipostaza comună, fapt semnalat de onomastică (un substitut pronominal masculin, articulat cu articolul de forma feminină). Dezbaterea a pus în evidență faptul că personajele sunt în relația lor conjugală ca într-un pat al lui Procust. În sufletul fiecăruia, cele 2 arhetipuri sunt în evoluție invers proporțională, iar în cuplu, într-un raport asemănător, în oglindă. La începutul iubirii care înflorea ca ramura de cireș, Gheorghidiu, confruntându-se cu o Anima compensatorie, lipsindu-i iubirea maternă, a proiectat asupra Elei, idealizând-o, calități pe care nu le-a mai regăsit în caracterul soției, precum ingenuitatea, discreția, candoarea. „Dezvrăjirea” produsă de moștenire îi provoacă tânărului filozof noi așteptări frustrate („aș fi vrut-o mereu feminină...”), iar virilitatea și autoritatea sa în cuplul conjugal, elemente care dau substanță lui Animus/ masculinității sunt discreditate prin flirt, mondenitate și pragmatismul unei femei ce-și manifestă în forță calități masculine, dominante, în loc să rămână în starea senzualității feminine care are nevoie de protecția bărbatului. Cu un Animus/ ego hipertrofiat, Ela hotărăște singură să facă avort, adulter, sexul fiind pentru ea manifestarea unei Anima haotice și distructive, care provoacă „neliniști de moarte” locotenentului cu trăiri nietscheene. Echilibrul arhetipurilor în sufletul lui Ștefan se produce după ce conștiința sa a eliminat toate antinomiile, certitudinea adulterului (scrisoarea anonimă din cutia poștală) făcându-l să lase în urmă platitudinea femeii, averea, „tot trecutul”. El a descoperit etapa unei noi posibilități – iubirea ca înțelepciune divină/agape, alimentată de altruism, compasiune, solidaritate cu camarazii de pe front , adică Sofia...

Lecția de viață învățată de elevi în atelierul interdisciplinar, în urma cercetării „cazului” Ștefan Gheorghidiu este următoarea: Anima și Animus sunt energii psihologice complementare care, odată integrate prin identificare, analiză, acceptare, contribuie la echilibrul și maturizarea fiecărui individ, ajutându-l să atingă o stare de individuare, adică un Sine autentic și armonios. Dacă bărbatul își conștientizează Anima, poate trece de la relații bazate pe proiecții inconștiente

⁶ C. G. Jung, „Opere complete”, vol. 1. „Arhetipurile și inconștientul colectiv”, Editura Trei, 2003, p. 38

la conexiuni autentice, echilibrate benefice pentru componenta masculină a psihicului său (Animus). Anima devine un fel de ghid interior pentru creativitate, intuiție și dezvoltare personală.

Bibliografie

- Mona Georgescu, „Animus și Anima”, <https://ro.scribd.com/document/435467187/Animus-si-Anima>
- C. G. Jung, „Opere complete”, vol. 1. „Arhetipurile și inconștientul colectiv”, Editura Trei, 2003
- C. G. Jung, „Opere complete”, vol. 9. „Aion. Contribuții la simbolistica Sinelui”, Editura Trei, 2003
- Camil Petrescu, „Teze și antiteze”, Editura Gramar, 2002
- Camil Petrescu, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, vol. 1-2, Editura Agora, București, 2012
- Stendhal, „Despre dragoste”, <https://ro.scribd.com/document/492961578/S8-Stendhal-Despre-dragoste>
- Răzvan Vasile, „Despre crizele din viața noastră datorate rușinii și vinovăției”, https://www.youtube.com/watch?v=LuRRKMs7cUI&ab_channel=RazvanVasile

Impactul leadershipului școlar asupra educației creative în organizația școlară

Prof. Andreea Drăguleț, Director al Colegiului Național „Ion Neculce”, București

Ph.D. Sebastian Oprița, Director al Colegiului Național „Ion Neculce”, București

Abstract

Acest studiu explorează impactul leadershipului școlar asupra educației creative în organizația școlară, punând accent pe teoriile leadershipului educațional formulate de Tony Bush, John Hattie și Peter Senge. Analiza evidențiază modul în care stilurile de conducere influențează climatul organizațional, inovația didactică și dezvoltarea competențelor creative ale elevilor. Partea aplicativă a studiului constă în investigarea percepțiilor cadrelor didactice, elevilor și părinților asupra leadershipului școlar și impactului acestuia asupra practicilor educaționale inovative, utilizând metode calitative și cantitative.

Cuvinte cheie: *leadershipul transformațional, leadershipul distribuit, leadershipul vizibil, organizația care învață*

Partea teoretică

Motivația pentru integrarea leadershipului educațional în stimularea creativității

Creativitatea în educație este esențială pentru dezvoltarea competențelor elevilor într-o societate bazată pe inovare. Directorii din organizația școlară joacă un rol cheie în crearea unui mediu propice dezvoltării creative, prin promovarea unui leadership adecvat. Stilurile de leadership influențează direct climatul organizațional, motivația cadrelor didactice și implementarea strategiilor inovatoare.

Concepte cheie în leadershipul educațional și relevanța lor pentru creativitate

Tony Bush (2021) este un important teoretician, în domeniul leadershipului educațional, iar viziunea sa se concentrează pe modele de leadership educațional, incluzând concepte esențiale, cum ar fi *leadershipul transformativ* și *leadershipul distribuit*. În lucrările lui, Tony Bush susține mai multe modele de leadership educațional, axate pe faptul că liderii școlari trebuie să

sprijine colaborarea, învățarea continuă și dezvoltarea profesională. El a descris diferite modele de leadership, în care liderii educaționali trebuie să inspire, să motiveze și să ofere suport continuu profesorilor și elevilor pentru a dezvolta un mediu de învățare favorabil creativității și inovației.

Leadershipul transformativ în viziunea lui Bush:

Deși Bush nu folosește în mod direct termenul „transformativ”, el subliniază importanța liderilor care transformă cultura școlii, nu doar prin setarea viziunii, ci și prin implicarea activă în dezvoltarea continuă a personalului didactic și în sprijinirea elevilor. *Leadershipul transformativ*, în viziunea lui Bush, presupune crearea unui mediu educațional care stimulează gândirea critică și colaborarea.

Modele de abordare - Leadershipul transformativ în educație (Tony Bush, 2021)

Descriere: Vizează crearea unei viziuni comune și dezvoltarea unui climat motivațional pozitiv pentru profesori și elevi, în organizația școlară.

Relevanță pentru creativitate: Motivația cadrelor didactice și elevilor crește atunci când există o viziune clară asupra inovației în educație.

Mod de influență: Directorul poate facilita întâlniri periodice pentru stabilirea unei viziuni comune, poate oferi resurse pentru dezvoltare profesională și poate recunoaște public inițiativele creative.

Exemplu practic: Un director care oferă sprijin cadrelor didactice, pentru participarea la programe de dezvoltare profesională și stimulează creativitatea didactică, prin recunoașterea și recompensarea inițiativelor inovatoare.

Leadershipul distribuit în viziunea lui Bush:

Bush subliniază, de asemenea, importanța *leadershipului distribuit*, care reflectă ideea că leadershipul nu ar trebui să fie centralizat, ci distribuit între mai multe nivele ale organizației școlare. În acest context, liderii școlari sunt responsabili nu doar pentru gestionarea școlii, ci și pentru coordonarea unui cadru de învățare colaborativă, care sprijină procesul de învățare creativă prin participarea activă a tuturor cadrelor didactice și elevilor.

În concluzie, liderii educaționali trebuie să fie nu doar inspiratori, ci și facilitatori ai învățării și ai schimbării într-un mod distribuit, încurajând în mod activ creativitatea în toate aspectele activității educaționale.

Modele de abordare - Leadershipul distribuit (Tony Bush, 2021)

Descriere: Promovează distribuirea responsabilităților în cadrul echipei școlare, permițând profesorilor să participe activ la luarea deciziilor, în organizația școlară.

Relevanță pentru creativitate: Colaborarea între profesori favorizează schimbul de idei și dezvoltarea unor practici inovative.

Mod de influență: Directorul poate institui grupuri de lucru, pentru dezvoltarea proiectelor interdisciplinare și poate oferi autonomie profesorilor în deciziile didactice.

Exemplu practic: Formarea unor echipe de lucru pentru elaborarea unor proiecte educaționale interdisciplinare care stimulează creativitatea elevilor.

În cercetările sale, Hattie (2014) susține că leadershipul școlar are un impact semnificativ asupra performanței elevilor. De asemenea, el subliniază importanța feedbackului și a sprijinului continuu în dezvoltarea abilităților creative ale elevilor. O parte importantă a studiilor lui Hattie este că liderii școlari ar trebui să se concentreze pe crearea unui mediu de învățare care susține gândirea critică și soluționarea problemelor.

Modele de abordare - Leadershipul vizibil (John Hattie, 2014)

Descriere: Se referă la rolul activ al directorului în procesele didactice și evaluarea constantă a progresului școlar.

Relevanță pentru creativitate: Implicarea activă a directorului oferă sprijin pentru inițiativele creative și asigură un feedback constructiv.

Mod de influență: Directorul poate efectua interasistență la clasă, poate oferi feedback personalizat profesorilor și poate evalua impactul metodelor inovative prin analiza rezultatelor elevilor.

Exemplu practic: Implementarea unui sistem de feedback continuu, bazat pe observațiile directe asupra profesorilor și elevilor, cu accent pe stimularea gândirii critice și creative.

Teoria lui Peter Senge (2016) despre *Școala ca organizație care învață* este un cadru puternic pentru înțelegerea leadershipului educațional și pentru promovarea educației creative într-o școală. În această teorie, Senge subliniază importanța unei viziuni comune și a unui proces continuu de învățare la nivel individual și colectiv, care să sprijine atât dezvoltarea personală a membrilor organizației școlare, cât și progresul instituțional.

Model de abordare - Școala ca Organizație care învață (Peter Senge, 2016)

Descriere: Promovează o cultură a învățării continue și colaborative, în care profesorii și elevii se dezvoltă împreună.

Relevanță pentru creativitate: Un mediu educațional deschis învățării continue sprijină inovația și explorarea de noi metode didactice.

Mod de influență: Directorul poate încuraja schimbul de bune practici prin întâlniri regulate, poate facilita parteneriate cu alte școli și poate stimula autorefecția în rândul profesorilor.

Exemplu practic: Crearea unor comunități de învățare profesională unde cadrele didactice schimbă idei și resurse pentru a îmbunătăți procesul educațional.

Concluzii

Leadershipul educațional este un concept complex care poate fi abordat din perspective diverse, iar cercetările și teoriile lui Tony Bush, John Hattie și Serge oferă viziuni valoroase despre cum să se sprijine educația creativă în școli.

Partea practică

Metodologie

S-a utilizat o abordare mixtă, incluzând metode cantitative și calitative.

Studiu privind relația dintre leadershipul școlar și educația creativă

Participanți

Cadre didactice: 15

Elevi: 90

Părinți: 20

Total participanți: 125

Protocol pentru participanți:

Participanții la studiu au fost selectați pe bază de voluntariat, fiind informați despre scopul cercetării și garantarea anonimatului răspunsurilor. Aceștia au semnat un formular de consimțământ informat, prin care au acceptat participarea și utilizarea datelor în scopuri de cercetare educațională. Chestionarele au fost distribuite online și fizic, iar datele colectate au fost analizate confidențial.

Instrumente de cercetare:

S-au utilizat chestionare bazate pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 - Dezacord total, 2 - Dezacord, 3 - Neutru, 4 - Acord, 5 - Acord total) pentru a evalua percepția asupra tipurilor de leadership școlar și impactul acestora asupra educației creative.

Chestionar pentru cadre didactice:

Directorul încurajează inovația și creativitatea în activitățile didactice. (1-5)

Leadershipul din școala mea este orientat spre colaborare și distribuirea responsabilităților. (1-5)

Sunt sprijinit în dezvoltarea profesională și în aplicarea unor metode inovatoare. (1-5)

Chestionar pentru elevi:

Profesorii folosesc metode interactive și creative la ore. (1-5)

Mă simt motivat să particip la activități educaționale creative. (1-5)

Directorul școlii susține inițiativele elevilor. (1-5)

Chestionar pentru părinți

Școala promovează un mediu educațional care stimulează creativitatea copiilor. (1-5)

Există o colaborare eficientă între conducerea școlii și părinți pentru a sprijini educația creativă. (1-5)

Observ că liderii școlari influențează pozitiv atitudinea copiilor mei față de învățare. (1-5)

Rezultate cantitative

Leadership transformațional

Profesori: 80% consideră că leadershipul transformativ este prezent în școală

Elevi: 70% observă un impact pozitiv al acestui leadership asupra creativității lor

Părinți: 75% observă influența pozitivă asupra dezvoltării copiilor

Leadership distribuit

Profesori: 65% consideră că există o distribuire echilibrată a responsabilităților

Elevi: 50% observă implicarea mai multor profesori în deciziile educaționale

Părinți: 60% cred că școala funcționează pe bază de colaborare

Leadership vizibil

Profesori: 75% afirmă că directorul și echipa de conducere sunt activi în viața școlii

Elevi: 80% simt că directorii școlii sunt accesibili și implicați

Părinți: 70% percep o conducere vizibilă și implicată

Rezultate calitative:

Cadrelor didactice le-a menționat că un leadership transformativ favorizează inițiativa și dezvoltarea profesională, dar există provocări în implementare datorită rezistenței la schimbare.

Elevii apreciază metodele creative, dar au indicat că uneori aplicarea acestor metode depinde de stilul fiecărui profesor.

Părinții susțin că o conducere vizibilă și distribuită crește transparența și implicarea în educația copiilor.

Concluzii

Leadershipul transformativ are cel mai mare impact asupra educației creative, dar este nevoie de formare continuă a cadrelor didactice.

Leadershipul distribuit este perceput ca pozitiv, dar trebuie consolidat prin strategii mai clare de delegare a responsabilităților.

Leadershipul vizibil contribuie la un climat educațional mai deschis și mai incluziv.

Recomandări pentru directorii școlari privind dezvoltarea leadershipului orientat spre creativitate:

Implementarea unor sesiuni de formare pentru profesori pe tema leadershipului educațional.

Creșterea implicării părinților în procesul decizional.

Monitorizarea continuă a impactului leadershipului asupra educației creative prin evaluări periodice.

Bibliografie

Bush, T. (2021). *Teorii ale leadershipului și managementului educațional*. Editura Polirom

Hattie, J. (2014). *Învățarea vizibilă: O sinteză a peste 800 de meta-analize privind performanța academică*. Editura Trei

Senge, P. M. (2016). *A cincea disciplină: Artă și practica organizațiilor care învață*. Editura Curtea Veche

Rolul scrierii creative în achiziția unei limbi străine

*Prof. dr. Iulia Cristina Drimala
Colegiul Național „Mihai Viteazul”, București*

1. Ce este creativitatea?

Încercând să găsesc o definiție a creativității, m-am oprit la cea oferită de Dicționarul Webster (1996) care denumește acest proces atât mental cât și social, ca fiind abilitatea de a transcende ideile, regulile sau modelele tradiționale, aducând în schimb idei, metode, interpretări noi, originale. Similar, în Dicționarul enciclopedic (1993), creativitatea este descrisă ca fiind o „trăsătură complexă a personalității umane, constând în capacitatea de a realiza ceva nou, original”.

Creativitatea se manifestă în domenii multiple: științe cognitive (filosofie, psihologie, lingvistică), arte, inteligența artificială, economie sau management, cu toate că mulți o asociază în special cu artele: muzică, dans, teatru, literatură. Totuși, s-a dovedit în nenumarate rânduri că creativitatea nu este proprie numai artei, ci și matematicii, afacerilor, politicii și tehnologiei moderne.

2. De ce o educație pentru creativitate?

Dacă metodele tradiționale de predare-învățare-evaluare puneau accentul pe memorare și redarea întocmai a cunoștințelor asimilate, profesorul având rolul de autoritate supremă, iar evaluarea fiind strictă, uneori rigidă, metodele moderne urmăresc stimularea creativității elevilor, a interesului pentru studiul individual, al încurajării originalității individuale, a dezvoltării abilităților de comunicare și a spiritului de echipă. În educația pentru creativitate, elevul are rolul principal, profesorul fiind cel care ghidează cu blândețe, oferind feedbackul necesar. Astăzi, mai mult decât oricând, creativitatea reprezintă o condiție majoră privind calitatea în educație și una dintre premisele performanței profesionale. Studiile au demonstrat că există o legătură directă între gradul de creativitate al unei persoane și performanțele ei academice (Gajda, Karwowski, & Beghetto, [2016](#)).

3. Gandirea creativă și succesul profesional

Învățarea creativă nu se limitează la mediul școlar. Când elevii și studenții au capacitatea de a-și identifica propriile probleme și găsesc soluții pentru rezolvarea lor, atunci ei pot aduce o contribuție semnificativă școlii, comunității din care fac parte și își pot crea o viață proprie

bună. *Gândirea creativă* dobândită și „șlefuită” pe parcursul anilor de școală reprezintă o abilitate apreciată îndeosebi de către angajatori, indiferent că vorbim de piața financiară, marketing sau inteligența artificială. Angajatorii caută tineri care să dezvolte și să experimenteze idei noi ce duc la rezolvarea problemelor complexe. Așa cum subliniază Alejandra Garcia, manager la Code 2 Code College and Forage, „mulți angajatori caută angajați cu spirit analitic, care gândesc liber („outside-the-box thinkers”), acestea fiind apanajul gândirii creative. Astfel, gândirea creativă, rezolvarea problemelor într-un mod original, gândirea inovatoare și capacitatea analitică au o mare valoare la locul de muncă- [...] în special în raport cu tehnologia care se schimbă permanent”.

Și datele susțin această idee. Conform „World Economic Forum’s 2023”, un raport privind viitorul pe piața muncii, *gândirea creativă este a doua cea mai importantă abilitate* a unui angajat, precedată fiind de abilitățile analitice.

3.1. Cum se manifestă gândirea creativă la locul de muncă?

Gândirea creativă la locul de muncă înseamnă *găsirea unor soluții inovatoare* la diversele probleme care apar. Oamenii care gândesc creativ nu numai că vin cu multe idei inedite, dar au și curajul de a le pune în practică, dovedind astfel asumarea unui risc, trăsătură a celor ce posedă acest tip de gândire. Ei analizează ideile din perspective multiple și vin cu soluții eficiente la problemele existente. Gândirea creativă se referă, așadar, la capacitatea de a rezolva probleme într-un mod original, inovator, ceea ce implică: analiza datelor existente, brainstorming-ul (emiterea cât mai multor idei, soluții) și colaborarea cu membrii echipei. În concluzie, *a gândi creativ* și, deci, eficient, orientat către scop, înseamnă a avea *abilități analitice* (capacitatea de a analiza, de a prezice, de a interpreta date), *spirit inovator* (asumarea riscului, găsirea ideilor sau brainstorming-ul, imaginația, gândirea critică, ambiția, flexibilitatea) și *spirit de echipă/colaborarea* (ascultarea activă, empatia, feedbackul și incluziunea).

3.2. Cum integrăm gândirea creativă în sistemul de educație?

Dat fiind faptul că gândirea creativă este evaluată ca fiind o trăsătură de bază pe care angajatorii o caută în zilele noastre, lecțiile pe care le predăm la clasă ar trebui să fie orientate către stimularea creativității elevilor, prin aplicare unor metode didactice specifice care să suscite interes, să le dezvolte imaginația, să îi motiveze, să le sporească stima de sine, curajul de a-și exprima propriile păreri bazate pe studiul individual, dar și pe intuiție, deschiderea către asumarea riscurilor și spiritul de echipă.

Avantajele acestor metode sunt acelea că: transformă elevul din *obiect* în *subiect* al învățării, îi dezvoltă gândirea critică și analitică, îmbunătățește abilitățile de comunicare, asigură condiții de lucru individual și în echipă, dezvoltă încrederea în sine.

3.3. Metode interactive aplicate la clasă

Există o serie de metode prin care putem crește motivația elevilor în procesul de învățare, stimulându-le totodată gândirea creativă. Dintre acestea, câteva pot fi aplicate cu succes în cadrul orelor de limba engleză:

Brainstorming-ul: reprezintă formularea spontană a cât mai multor idei în cadrul unui grup, în încercarea de a găsi o soluție la o problemă. Este o metodă deosebit de eficientă, întrucât implică activ toți elevii prin dezvoltarea capacității de analiză, a vocabularului/limbajului, prin exersarea gândirii critice și analitice. În plus, promovează o atitudine tolerantă, deschisă, la nivelul grupului (empatia, incluziunea), dezvoltarea relațiilor interpersonale (spiritul de echipă). Această metodă presupune ca elevii să emită cât mai multe păreri/idei/cuvinte/fraze etc. în legătură cu o idee/subiect dat, idei care, ulterior, sunt analizate cu scopul de a găsi cea mai bună variantă de răspuns.

Copacul ideilor: este metoda grafică în care cuvântul-cheie/noțiunea de bază este scrisă într-un dreptunghi, în partea de jos a foii, în centru. De la el se ramifică, asemenea crengilor unui copac toate cunoștințele evocate. Această activitate poate avea loc individual, în perechi sau grupuri mici de elevi și are ca scop dezvoltarea creativității prin cercetare, găsirea de soluții, conexiunea între idei.

Ciorchinele: este o metodă complexă de evaluare a cunoștințelor deja dobândite prin crearea unor asocieri între conceptele studiate, înțelegerea legăturilor dintre elementele studiate, schematizarea informației și construirea de noi asociații pornind de la cele deja existente. Această metodă de brainstorming neliniară dezvoltă gândirea și capacitatea de sinteză a elevului precum și puterea sa de reflecție. Poate fi folosită individual sau în grup.

Cadranele: această metodă implică întreaga clasă și este folosită pentru rezumarea și sistematizarea unor cunoștințe deja asimilate. Se preferă lucrul în echipă și are ca scop stimularea gândirii creative prin accesarea cunoștințelor existente, a credințelor și convingerilor proprii. Elevii vor scrie în locul indicat din cadran toate ideile care le vin în minte în legătură cu tema dată sau sintetizează conținutul lecției asimilate. De asemenea, li se poate cere să găsească un cuvânt/un titlu care să ilustreze toate informațiile pe care le-au asimilat. O altă modalitate care stimulează creativitatea elevilor și le dezvoltă vocabularul ține de tărâmul poveștilor. Elevii au sarcina de a continua firul narativ pornind de la o frază dată. Invers, ei ar putea scrie o poveste al cărei final este oferit.

Trebuie menționat faptul că, în timpul unei ore de curs, două sau chiar mai multe metode interactive pot fi folosite în timpul de lucru cu elevii.

4. Importanța achiziției limbajului figurativ în cadrul orelor de limba engleză

Pentru a sublinia importanța educării spiritului creativ al elevilor, am apelat la *brainstorming*, ca metodă de predare- învățare a lecției intitulată „Selling with Similes” („Meanings and Metaphor”, Gillian Lazar, Cambridge University Press, 2003: 66-68). Subiecții au fost elevi ai clasei a X-a, nivel de limba engleză B2. Obiectivul principal al acestei lecții a fost acela de a-i face conștienți de puterea de convingere pe care folosirea limbajului figurat o are în viața de zi cu zi. Surprinzător, cu toate că limbajul figurat (metafora, comparația) este văzut ca fiind apanajul literaturii, el se manifestă cu putere în domenii precum marketing și publicitate. De asemenea, capacitatea creativă fiind extrem de apreciată pe piața muncii, această lecție mi s-a părut utilă pentru stimularea creativității și însușirea limbajului figurativ de către elevi. Pe parcursul lecției, aceștia au putut descoperi asemănări și au făcut asocieri între termeni diferiți, formând expresii comparative („similes”) care sunt folosite în vânzări și publicitate, pentru promovarea unor produse. Mai mult, ei au fost încurajați să-și folosească într-un mod creativ cunoștințele de limba engleză interpretând și inventând comparații. (ex. „Seeing my friend is like putting on a warm winter coat in icy weather”/Să-ți vezi prietenul este ca și cum ai pune pe tine o haină groasă pe o vreme rece./„Learning English is like climbing a very high mountain”/Să înveți engleza este ca și cum ai urca un munte foarte înalt.)

4.1. Desfășurarea lecției „Selling with Similes” (50 minute)

După ce au citit o reclamă la un bec economic, elevii au lucrat în perechi, răspunzând la întrebări precum „What does illuminated mean?”, „What is a savings bank?”, „Why do you think that this product is like An Illuminated Savings Bank?”. Ulterior, elevii au citit un paragraf care prezintă avantajele folosirii unui bec economic și au emis păreri despre efectele descrierii acestui produs ca fiind o bancă de economii care luminează („an illuminated savings bank”). În perechi, elevii au încercat apoi să găsească exemple similare de comparații folosite în acest fel, fie în limba română, fie în engleză.

În mici grupuri, elevii au căutat expresii comparative care să evidențieze calitățile/beneficiile unor obiecte precum o pereche de papuci (ex. „a pair of slippers is like a fluffy pillow for your feet” sau „a pair of slippers is like a magic carpet that takes you as far as you let it to” ori „un telefon mobil”, „a portal to another world” , „a mobile phone is like a friend who is always by your side”).

Pentru ultima activitate, elevii au lucrat în perechi și au găsit cât de multe comparații au putut pornind de la următoarele sintagme: „Seeing my friend is like..”, „Eating at the restaurant was

like..”, „Learning English is like..”. Răspunsurile lor au fost surprinzătoare și variate, precum: „Seeing my friend is like a breath of fresh air/ a sunny morning at the beach/ sun after rain/ laughing after crying”. Sau „Eating at the restaurant was like skipping the line at a festival/finding money on the floor”. A învăța engleză a fost pentru ei precum mersul pe bicicletă, „learning to ride a bike” sau cunoașterea unui tărâm nou „unlocking a door to a whole new world”. Sau o activitate relaxantă văzută ca „not having to put an alarm for the next day”.

5. Concluzii

Metoda brainstorming aplicată în cadrul lecției precum și activitățile în perechi și echipe s-au dovedit eficiente pentru atingerea scopului lecției. Elevii și-au exersat capacitatea creativă exprimând și învățând cuvinte și expresii care să pună în valoare avantajele/calitățile unui produs pe care doresc să-l promoveze/vândă. Totodată, au înțeles importanța folosirii metaforelor și a comparațiilor în marketing și publicitate, au interacționat într-o limbă străină dovedind capacitate mare creativă și varietate de limbaj. Nu în ultimul rând, au conștientizat utilitatea lucrului în echipe, atenția distributivă, aprecierea unui alt punct de vedere decât cel personal și necesitatea dezvoltării capacității creative prin lectură permanentă.

Bibliografie

<https://www.didactic.ro/revista-cadrelor-didactice/metode-i-procedee-de-stimulare-a-creativita-ii-la-elevi>

<https://edu.freepedia.ro/metode-utilizate-in-stimularea-creativitatii-elevilor>

<https://www.theforage.com/blog/skills/creative-thinking>

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-64537-3_19

Dicționar enciclopedic, Ed. Enciclopedică, București, 1993, Vol.1, 510 p.

Dumitriu, C., Dumitriu, G., Psihopedagogie, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2003, 408 p., ISBN/Cod: 973-30-2531-X

Gajda, A., Karwowski, M., & Beghetto, R. A., 2016, Creativity and school achievement: A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 109, 269–299.

Lazar, G., Meanings and Metaphors, Activities to practice.

Rutină și inovare didactică

*Prof. Dr. Florica Dumitrescu
Colegiul Național „Spiru Haret”, București*

Riscul afectării de rutină a activității depuse este, în mod firesc, propriu profesorilor cu vechime în activitatea didactică. Există și un risc al identificării în exclusivitate a valențelor negative ale rutinei legate de repetitivitate, inaderență la nou, lipsa elementului creator și al curiozității profesionale. Rutina nu este doar atât, este un element de continuitate și stabilitate, de echilibru și eficiență și, nu în ultimul rând, o formă de rezistență la stresul indus de schimbări prea dese în domeniu.

Premisele rutinei sunt generate obiectiv de specificul muncii didactice ce are elemente de repetitivitate, ca și de aspecte de organizare și de funcționare. Programele școlare, manualele școlare rezultate, au o existență inerțială care, la un moment dat, se justifică cu greu în afara unor rațiuni de ordin economic, importante și ele, dar care afectează actualitatea și, deci, eficiența demersului didactic. Acoperirea cu manuale în format electronic a tuturor obiectelor și a tuturor ciclurilor de școlarizare ar permite schimbări oportune cu dificultăți financiare mai mici față de tipărirea în format fizic a acestora.

Indiscutabil, adaptarea la nou nu este doar o obligație profesională sau un act de generozitate din partea profesorului, ci și o modalitate de a fi mai eficienți și mai utili elevilor noștri. Aici de fapt, în calitatea pregătirii elevilor, trebuie să se regăsească eforturile profesorilor de a se adapta la nou. Preocuparea de a vorbi pe înțelesul elevilor formați și la școala noutăților spectaculoase pe care societatea ca sistem le oferă, realizarea de formate de lucru ce individualizează mesajul și ritmul învățării pot contribui la eficiența pregătirii chiar cu prețul unor eforturi adaptative nu mici din partea profesorului.

Încrezătoare în valoarea experienței mele didactice și receptivă la nou, mi-am structurat activitatea pe următoarele direcții:

- asigurarea suportului informațional al cursului;
- transcripția electronică a acestuia;
- diversificarea modalităților de lucru.

I. Asigurarea suportului informațional

Preocuparea pentru asigurarea acestei componente pleacă de la convingerea că dezideratul *formării de competențe* nu se poate realiza în afara unui suport informațional ce trebuie procesat până la dobândirea acelor abilități de rezolvare a situațiilor diverse în care elevul nostru va fi pus.

Concretizarea acestui deziderat a luat forma elaborării și publicării împreună cu o bună colegă a lucrării ***Psihologia prin sinteze și grile, cuprinzând 19 sinteze și 970 de grile pentru pregătirea candidaților la examenele de bacalaureat și admitere în învățământul superior (Fig.1)***, răspunzând astfel nevoii de pregătire a celor aflați în fața examenului de bacalaureat și a admiterii la vremea aceea la Facultatea de Psihologie. Buna primire, ca și interesul de a adapta informația la zi au determinat reeditarea lucrării în 4 rânduri, una foarte recentă.

Cartea a reprezentat și reprezintă un solid suport al învățării, inclusiv în pregătirea curentă, deoarece cuprinde temele din programă și posibilitatea de a exersa după asimilarea informației de bază din sinteze-prin rezolvarea grilelor oferite.

II. Transcripția electronică a informației

Motivația transcripției electronice este legată de atingerea mai multor scopuri: *accesibilitatea, gratuitatea, mobilitatea sporită în folosirea informației, individualizarea mesajului*. Nu în ultimul rând, popularitatea formatului electronic și răspândirea diverselor device-uri în rândul elevilor a motivat, într-o oarecare măsură, prelucrarea informației în acest format. În plus, școlile au fost înzestrate cu o bază materială ce poate face posibilă folosirea acestui format în cadrul orelor de curs.

Materializarea acestei intenții a luat forma unui folder cu denumirea **de CURS VIDEO ȘI PPT PENTRU PSIHOLOGIA PRIN SINTEZE ȘI GRILE** (Fig.2) ce include toate temele din programa de Psihologie și în care se păstrează conținutul probat ca eficient al sintezelor și grilelor, în format PPT și VIDEO.

Practic, fiecare temă este tratată prin 2 PPT și 2 Video-uri pentru sinteze și grile, acoperind orice particularitate de temă, nivel, specific al clasei cu care lucrăm. Avantajele sunt evidente, lecția devine mult mai dinamică și mai accesibilă, notițele sunt mai puține, învățarea în clasă devine preponderentă, deoarece exersarea prin grile asigură în mai mare măsură abilitarea elevilor de a opera cu conceptele specifice domeniului și teme în studiu. Algoritmul învățării presupune ca elevii să studieze în primă instanță informația din sinteze sub îndrumarea profesorului care pune accentele necesare și completează eventual cu informație suplimentară cele studiate. Elevul își notează succint informațiile esențiale. În secvența următoare, prin dialog, se verifică calitatea celor învățate, se rezolvă exerciții din manual și se completează prin rezolvarea de grile care poate reprezenta și un moment al evaluării elevilor. Acest aspect a fost

premeditat prin maniera de realizare a grilelor în care afișarea răspunsurilor se face cu o oarecare întârziere menită să ofere posibilitatea comparării răspunsului dat de elev cu afișajul de pe ecran. (Fig.3)

III Diversificarea modalităților de lucru

Exprimă nevoia de diversificare a contextelor de solicitare prin modalități și forme diferite, astfel încât elevul să nu fie tentat doar să memoreze și să reproducă-o tentație rezonabilă, de altfel, ci să investească inteligență în a se descurca în contexte de evaluare diferite și solicitante. Contribuția personală a luat printre altele forma unui folder denumit PSIHLOGIA PRIN REBUS care cuprinde temele din cursul de psihologie sub forma unor rebusuri. Menirea acestei oferte este de a realiza consolidarea unor elemente de specialitate într-o modalitate agreabilă elevilor.

Oferta pieței de mijloace educaționale este, din fericire, bogată și atractivă, inducând mai degrabă dificultatea de a alege ce este adecvat elevilor cu care lucrezi, astfel încât uzul să nu devină abuz, cu riscul de a trăi cu iluzia că învățarea devine mai eficientă în datele spectacolului didactic. Discernământul profesorului presupune inițial o informare proprie și o acomodare cu oferta de mijloace (platforme de învățare, jocuri didactice, table inteligente, sisteme de inteligență artificială), urmată de o alegere chibzuită a ceea ce se potrivește și folosește clasei cu care lucrezi.

Lămurirea avantajelor, pe care folosirea acestor mijloace le aduce, poate stimula interesul de a recurge la ele: *individualizarea demersului didactic cu particularizare a elevilor cu dizabilități, generarea de structuri curriculare, evaluare mai fidelă și mai rapidă, sporirea gradului de atractivitate a lecțiilor.*

Personal, am folosit și folosesc de ani platforma **CLASSROOM** care se bucură de popularitate în rândul elevilor, care găsesc teme și materiale suplimentare la care pot apela.

QUIZZIZ, cu precădere, reprezintă un alt mijloc inspirat care generează în raport cu conținuturile postate în diverse forme, teste pe care elevii le pot rezolva, diverse jocuri inspirate care solicită cunoștințe și le consolidează. Am postat majoritatea temelor de specialitate pe această platformă în beneficiul elevilor.

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ a generat un adevărat șoc în toate domeniile ce presupun învățare și rezolvare de probleme diverse prin posibilitățile excepționale în planul rapidității și chiar a acurateții reacțiilor, în pofida avertismentelor și a constatărilor că poate greși. Evident, învățământul nu face excepție, elevi și profesori au îmbrățișat cu entuziasm sau au manifestat rețineră față avantajele sau pericolele pe care boții purtatori ai inteligenței artificiale le-au adus în viața noastră.

Aflați în plină perioadă de descifrare a posibilităților pe care aceste sisteme le oferă, nu putem să nu apreciem capacitatea acestora de a răspunde focalizat la interogații dintre cele mai diverse în locul listei de link-uri pe care browserele le oferă, a capacității de a genera hărți, grafice, fotografii, de a rezolva probleme și exerciții dificile de matematică sau fizică. Compoziția de texte este una dintre cele mai folosite și apreciate de către elevi, generând o complexă problemă a identificării autenticității produsului. Reacția la această problemă a constat în apariția sistemelor de detectare a plagiatului, care au fost urmate de sisteme de umanizare a textelor realizate prin IA și, cu certitudine, replicile și contrareplicile vor continua. Probabil, o reacție la îndemână cu scop profilactic este ca solicitarea de referate, de PPT-uri și alte asemenea produse, ca teme pentru acasă sau produse de portofoliu, să-și diminueze din pondere în favoarea activității de creație, interpretare și evaluare din clasă. Aici se pot identifica valențele IA în planul individualizării mesajului didactic, al evaluării rapide și continue a progresului, a plasării în situații autentice de învățare a copiilor cu dizabilități care pot da comenzi verbale, care pot realiza imagini din text, etc.

O altă schimbare ce poate valorifica valențele IA ar fi deplasarea sarcinii de lucru a elevului de la cea tradițională de a răspunde la întrebări, la cea deloc simplă de a pune întrebări care să aștepte răspunsuri de la IA în raport cu care are de realizat alte sarcini care să presupună **formulare, discriminare, transfer** - operații ce favorizează învățarea. În raport de specificul fiecărei discipline și de nivelul clasei, se pot imagina modalități diverse ce solicită participarea elevului la nivelul posibilităților lui și a evidențierii progresului. Evident, totul este perfectibil și trebuie judecat în relație cu beneficiile în planul învățării. Riscul modei în domeniu, al fetișizării noilor mijloace spectaculoase și atractive nu trebuie să escamoteze această miză, pentru a nu transforma mijlocul în scop. La fel de neproductivă este încremenirea în proiect pe considerentul că așa am făcut mereu și este bine. Partea cea mai mobilă a muncii noastre este dată de generațiile de elevi ce se succed și în raport de care trebuie să ne adecvăm mesajul. Măsura și echilibrul trebuie să fie norma definitorie și în domeniul educativ. Dar ce poate genera această stare de echilibru? Deloc întâmplător, poate tocmai rutina.

Fig.1

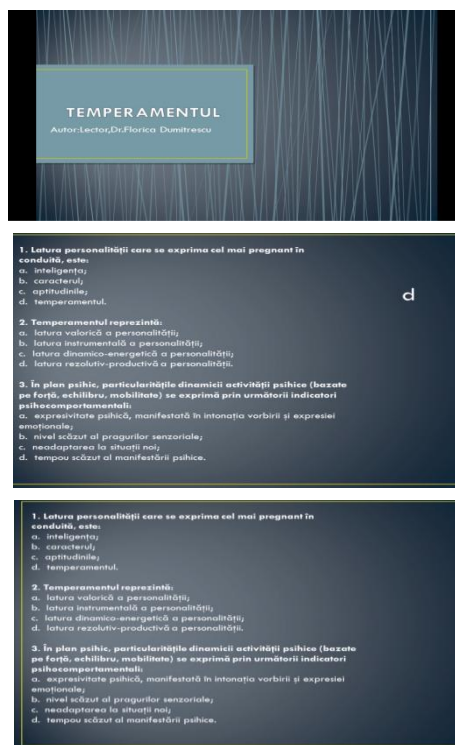

Fig.3

PSIHOLOGIE PRIN SINTEZE ȘI GRILE		Curs VIDEO și PPT de ps	
Name	Date modif	Name	Date modif
PERCEPȚIILE-sinteză PPT	08.10.2019	COMUNICAREA ȘI LIMBAJUL-sinteză video	09.10.2019
PERCEPȚIILE-sinteză video	08.10.2019	CREATIVITATEA-grile PPT	04.10.2019
PERSONALITATEA-grile PPT	02.10.2019	CREATIVITATEA-grile video	04.10.2019
PERSONALITATEA-grile Video	02.10.2019	CREATIVITATEA-sinteză PPT	04.10.2019
PERSONALITATEA-sinteză PPT	02.10.2019	CREATIVITATEA-sinteză PPTvideo	04.10.2019
PERSONALITATEA-sinteză Video	02.10.2019	GÂNDIREA-grile PPT	07.10.2019
PSIHICUL ȘI IPOSTAZELE LUI - sinteză v...	29.09.2019	GÂNDIREA-grile video	07.10.2019
PSIHICUL ȘI IPOSTAZELE SALE(Sistemul ...	02.10.2019	GÂNDIREA-sinteză PPT	07.10.2019
PSIHICUL ȘI IPOSTAZELE SALE(Sistemul ...	02.10.2019	GÂNDIREA-sinteză video	07.10.2019
REPREZENTĂRILE-grile PPT	08.10.2019	IMAGINAȚIA-grile PPT	08.10.2019
REPREZENTĂRILE-grile video	08.10.2019	IMAGINAȚIA-grile video	08.10.2019
REPREZENTĂRILE-sinteză PPT	08.10.2019	IMAGINAȚIA-sinteză PPT	07.10.2019
REPREZENTĂRILE-sinteză video	08.10.2019	IMAGINAȚIA-sinteză video	07.10.2019
SENZATIILE-grile PPT	07.10.2019	INTELIGENȚA-grile PPT	04.10.2019
SENZATIILE-grile video	07.10.2019	INTELIGENȚA-grile PPTvideo	04.10.2019
SENZATIILE-sinteză PPT	07.10.2019	INTELIGENȚA-sinteză PPT	04.10.2019
SENZATIILE-sinteză video	07.10.2019	INTELIGENȚA-sinteză PPTvideo	04.10.2019
TEMPERAMENTUL-grile PPT	15.11.2020	MEMORIA-grile PPT	08.10.2019
TEMPERAMENTUL-grile video	03.10.2019	MEMORIA-grile video	08.10.2019
TEMPERAMENTUL-sinteză PPT	02.10.2019	MEMORIA-sinteză PPT	07.10.2019
TEMPERAMENTUL-sinteză video	02.10.2019	MEMORIA-sinteză video	07.10.2019
VOINȚA-grile PPT	01.10.2019	MOTIVAȚIA-grile PPT	08.10.2019
VOINȚA-grile video	01.10.2019	MOTIVAȚIA-grile video	08.10.2019
VOINȚA-sinteză PPT	01.10.2019	MOTIVAȚIA-sinteză PPT	08.10.2019
VOINȚA-sinteză video	01.10.2019	MOTIVAȚIA-sinteză video	08.10.2019
		PERCEPȚIILE-grile PPT	08.10.2019

Fig.2

Creativitatea la vârsta preșcolară

*Ioana Adina Dumitru – Profesor învățământ preșcolar
Școala Gimnazială Nr. 145, București*

În toate timpurile, prima vârstă a omului a fost considerată ca un univers al bucuriei, jocului și revelației. Cele trei vârste marcate plastic în poemul lui Blaga „Trei fețe” prin verbele „râde”, „cântă”, „tace” se unifică și se alimentează energic reciproc în tripletul dinamic „iubire”, „înțelepciune”, „joc”:

„Copilul râde: iubirea și înțelepciunea mea e jocul

Tânărul cântă: jocul și înțelepciunea mea-i iubirea

Bătrânul tace: jocul și iubirea mea-i înțelepciunea.” (Nicola Gr, 1998)

În cadrul unui eseu, J.Chateau și-a pus următoarea întrebare: „ce este de fapt un copil?”. „Un copil este un individ care dă o semnificație cuvântului Eu...”, „este o forță care progresează, o mișcare înainte, mai bine zis un ELAN”, iar în ultimă instanță, ar fi „un adult caracterizat mai mult prin voință decât prin putere”.

Dezvoltarea psihică este neliniară, orice experiență nouă pe care copilul o asimilează nu vine și se adaugă pur și simplu celor anterioare, ci le modifică pe acestea și este modificată la rândul său. Rezultatul nu este numai o acumulare, ci, mai ales, o reorganizare, o modificare a raporturilor și perspectivelor. (Gorgos C., p.24)

Preșcolaritatea este apreciată pentru densitatea experienței educaționale importante pentru viață și înregistrează ritmurile cele mai înalte în dezvoltarea individualității umane precum și unele dintre achizițiile cele mai semnificative ce vor avea ecouri importante pentru etapele ulterioare ale dezvoltării sale. Una dintre dimensiunile esențiale pentru întreaga dezvoltare este cea definită generic prin termenul: creativitate.

Termenul de creativitate a fost introdus destul de recent în psihologie (în 1973 de către G. W. Allport) pentru a înlocui termenii de talent și geniu. (Salavastru D., p. 97)

Psihologia contemporană adoptă însă pentru termenul de creativitate o altă semnificație. În timp ce talentul și geniul sunt atributul unei categorii mici de persoane, creativitatea este atributul oricărei persoane. Având grade diferite de manifestare, este puternic influențată de mediu și educație, în timp ce activitatea persoanelor talentate și a genilor se explică mai mult pe baze ereditare.

Etimologic, termenul de creativitate desemnează procesul de zămislire, făurire, rostire a ceva nou, original. Multitudinea denumirilor metaforice exprimă concepțiile diverșilor autori asupra creativității: „inteligentă fluidă” (R.B. Cattell), „gândire divergentă” (J. Guilford), „rezolvare specifică de probleme”, „rezolvare de probleme slab structurate” (J. Bruner), „imaginație creatoare” (Th. Ribot), „imaginație constructivă (A. Osborn), „gândire autonomă” (Fr. Bartleit). (Rafailă E., p. 9)

Jocul și învățarea oferă copilului numeroase prilejuri de a-și combina și recombina reprezentările disponibile, de a construi realul pe baza propriilor sale imagini. Ascultând basme, povești, povestiri, el construiește mental principalele momente ale narațiunii (le inversează, le omite, le amplifică, inventează simplu altele noi); jucându-se cu creionul pe hârtie obține linii, figuri neobișnuite; exersându-și vocea descoperă din întâmplare ritmuri și melodii care îi rețin atenția; frământând o bucătică de plastilină modelează forme deosebite; așezând cuburile unele peste altele ajunge la construcții interesante. El este capabil așadar să obțină produse noi, neobișnuite, originale, chiar dacă acestea sunt noi și originale doar pentru el.

Disponibilitatea copilului pentru a se juca și a învăța poate fi un efect al potențialului creativ. Producțiile preșcolarului ne demonstrează faptul că viața lui interioară este destul de bogată, iar intențiile lui depășesc cu mult posibilitățile de care dispune. Preșcolarul începe să-și însușească treptat o serie de tehnici simple ale activităților grafice.

Studiile de specialitate au demonstrat faptul că o persoană cu un coeficient al inteligenței normale (IQ=90) își poate dezvolta creativitatea pe parcursul vieții până la un nivel superior.

Ideea dezvoltării creativității copiilor pune cadrului didactic o serie de probleme privind modul de manifestare a creativității, factorii și metodele de stimulare a acesteia.

Preșcolaritatea este vârsta la care este necesară stimularea potențialului creativ al copilului, necunoscut sau neexprimat încă, prin cunoașterea și încurajarea aptitudinilor, prin mobilizarea resurselor existente și prin susținerea manifestării lor. De la cele mai fragede vârste trebuie cultivate valori precum originalitatea, perseverența, interesele cognitive și artistice.

Educatoarea trebuie să cunoască și să folosească adecvat metodele și tehnicile de predare/învățare menite să stimuleze activismul și creativitatea copiilor săi. Limitele creativității sunt definite de către sistemul educațional care încurajează mai mult imitația în învățare decât spontaneitatea și creativitatea.

Într-adevăr, aproape toate cadrele didactice recunosc importanța creativității, dar se scuză că nu au instrumentele necesare sau timp pentru stimularea acesteia. Însă această scuză

vine doar din necunoaștere, căci se pot aplica o serie de exerciții simple de stimulare a creativității, care nu necesită nici prea mult timp și nici materiale speciale.

În acest sens, ușor de aplicat este testul „Utilizări” în care se solicită preșcolarului să producă numărul maxim de soluții diferite pentru o problemă dată. Poate fi vorba de a enumera într-un interval de timp limitat toate utilizările posibile, pentru un obiect. Copiii care sunt liberi să comită o greșeală, să exploreze și să experimenteze se vor simți liberi să inventeze, să creeze și să găsească multiple modalități de a rezolva situațiile întâlnite. Garantând libertatea copilului, lăsându-l să greșească și să învețe exersând diferite lucruri face ca activitățile să fie mai eficiente și mai distractive, dând un farmec imaginației și învățării preșcolarilor.

A încuraja creativitatea este un proces unde cadrele didactice trebuie să devină deschise și permissive, acceptând și dând libertate copiilor. Astfel, ar trebui:

- să sublinieze procesul și nu produsul;
- să asigure un mediu permisiv pentru explorare prin joc, fără restricții;
- să adapteze ideile copiilor și să nu-i forțeze pe aceștia să gândească asemenea adulților;
- să accepte ideile neobișnuite ale preșcolarilor fără să le critice;
- să ofere timp pentru explorarea tuturor posibilităților, mergând de la cele mai utilizate până la cele mai originale;
- să știe că dialogul și conversația sunt întotdeauna moduri bune de a întreține creativitatea;
- să comunice întotdeauna faptul că orice problemă are mai mult de o soluție;
- să nu îi descurajeze spunându-le că ideile lor nu sunt practice;
- să înțeleagă că orice copil este capabil de a fi creativ dacă este încurajat și învățat.

În concluzie, pot preciza faptul că toate activitățile desfășurate în învățământul preșcolar pot contribui la dezvoltarea creativității dacă educatoarea oferă copiilor timp să se joace, să experimenteze, să facă greșeli, să încerce toate posibilitățile într-o situație și să exploreze propria lor lume imaginară. Tot acest timp acordat de către cadrul didactic îi va ajuta să devină mai creativi, astfel ei ar putea deveni adultul care gândește mai departe de aparențe.

Bibliografie

- Bratu, B. (1969). *Creativitatea copilului*. București. Editura Didactica si Pedagogică.
- Diaconu, M. (1995). *Stimularea creativității în grădiniță – Revista învățământului preșcolar*. nr. 1-2. București. C.N.I. Coressi S.A.

- Frățilă, I. (1993). *Psihologie generală și educațională pentru universitățile tehnologice*. vol. I. București Editura Didactică și Pedagogică.
- Gorgos, C. (1984). *Dimensiuni umane și medicale ale personalității*. București. Editura Medicală.
- Ionescu, M. (2000). *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj. Presa Universală Clujeană.
- Rafailă, E. (2002). *Educarea creativității la vârsta preșcolară*, București, Editura Aramis.
- Roșca, A. (1972). *Creativitatea*. București. Editura Enciclopedică.
- Sălăvăstru, D. (2004). *Psihologia educației*. Editura Polirom. București.

Abordări contemporane privind rolul leadershipului și al colaborării în organizația școlară, în contextul învățământului creativ și inovativ

Prof. Maria-Carmen Fekete, Ph.D., Liceul Teoretic „Marin Preda” București
și Colegiul Național „Ion Neculce”, București

Prof. Marian Udroi, Director, Liceul Teoretic „Marin Preda”, București

Argument

Într-un peisaj educațional marcat de transformări rapide, incertitudine sistemică și nevoia emergentă de inovație pedagogică, leadershipul educațional capătă o importanță strategică majoră. Articolul de față investighează modul în care *Modelul celor patru „L”-uri ale leadershipului – Love, Lead, Learn, Legacy*, propus de Paul D. Houston și aprofundat de Michael Fullan – poate fi aplicat eficient în organizația școlară românească pentru a sprijini un climat educațional creativ, colaborativ și sustenabil. Prin raportare la teorii consacrate din literatura de specialitate (Noddings, Greenleaf, Hattie, Senge, Amabile, Bush), studiul propune o reconceptualizare a leadershipului educațional, evidențiind dimensiunile sale esențiale: etica grijii, conducerea participativă, învățarea continuă și responsabilitatea vizionară. Cercetarea se bazează pe un design mixt, integrând metode cantitative și calitative, aplicate unui eșantion format din cadre didactice, elevi și părinți. Rezultatele indică o corelație pozitivă între stilurile de leadership moral, transformațional și distribuit și nivelul de colaborare, implicare creativă și încredere instituțională în rândul actorilor educaționali. Concluziile subliniază potențialul modelului 4L de a fundamenta un leadership educațional autentic, centrat pe valori și orientat spre viitor.

Cuvinte cheie: etica grijii, leadershipul moral, leadershipul distribuit, leadershipul transformațional, modelul 4 L-uri, organizația care învață etc.

Introducere

Transformările profunde care modelează peisajul educațional contemporan – digitalizarea accelerată, diversificarea nevoilor educaționale și emergența competențelor transversale – impun o reevaluare substanțială a paradigmei leadershipului în școală. În acest context, liderul educațional nu mai poate fi conceput doar ca manager al resurselor instituționale, ci devine, tot mai mult, un catalizator al învățării autentice, un facilitator al colaborării și un garant al sustenabilității organizaționale. *Modelul celor patru „L”-uri ale leadershipului educațional –*

The 4 L's of Leadership (Love, Lead, Learn, Legacy) – formulat inițial de Houston (2007) și extins de Fullan (2016), oferă un cadru conceptual coerent și profund umanist, articulat în jurul unor dimensiuni definitorii: afectivă, etică, participativă și strategică. Acesta se înscrie în curente teoretice emergente precum *leadershipul moral* (Sergiovanni, 1991), *leadershipul transformațional* și *distribuit* (Bush, 2021), respectiv *leadershipul slujitor*, „servant leader”, (Greenleaf, 1970), toate convergând spre consolidarea unei culturi organizaționale reflexive, etice și reziliente.

1. Conceptualizarea leadershipului educațional

Leadershipul educațional se definește printr-o orientare strategică spre dezvoltarea unei culturi instituționale centrate pe învățare, colaborare și inovație. În acest cadru, *Modelul celor patru L-uri – Love, Lead, Learn, Legacy*, (Houston & Fullan), constituie o abordare integrată, menită să transforme fundamental dinamica internă a organizațiilor școlare.

1.1. Dimensiunile modelului celor 4 „L”-uri ale leadershipului educațional

1.2.1. Love – Etica grijii ca fundament al leadershipului educațional

Dimensiunea *Love* reprezintă un reper axiologic central, oferind o perspectivă etico-relațională asupra leadershipului educațional. Fundamentată pe principiile *eticii grijii* (Noddings, 2005) și pe viziunea modelului *lider slujitor* (Greenleaf, 1970), aceasta pune accent pe construirea relațiilor educaționale autentice, bazate pe empatie, valorizare reciprocă și responsabilitate mutuală. În această paradigmă, *iubirea* transcende dimensiunea emoțională, devenind o alegere profesională și morală, manifestată prin comportamente orientate spre susținerea dezvoltării integrale a fiecărui membru al comunității educaționale: cadru didactic, elev, părinte. Autoritatea liderului derivă nu din poziția ierarhică, ci din legitimitatea etică oferită de angajamentul față de binele comun, *leadershipul moral* (Sergiovanni, 1991).

Relevanță pedagogică: Dimensiunea *Love* contribuie la consolidarea unui climat educațional bazat pe respect, grijă și sprijin reciproc. Acestea favorizează construirea unei relații de încredere între profesori și elevi, ceea ce determină o participare activă și autentică în procesul educațional. Liderul educațional care acționează pe baza grijii și empatiei creează un mediu propice dezvoltării personale și învățării afective, în care toți membrii comunității sunt validați, ascultați și implicați.

Relevanță pentru educația creativă: Creează premisele siguranței emoționale, fundament esențial pentru exprimarea creativității, asumarea riscurilor intelectuale și dezvoltarea autonomiei personale.

1.2.2. Lead – Leadership transformațional și distribuirea autorității

Dimensiunea *Lead* evidențiază o mutație conceptuală majoră în exercitarea autorității, promovând un model participativ și distribuit de conducere, *leadershipul distribuit* (2021). În locul structurilor ierarhice rigide, se propune un leadership colaborativ, care activează inteligența colectivă și descentralizează deciziile (Bush, 2021). Această abordare este consonantă cu modelul *leadershipului transformațional*, orientat spre schimbare culturală, reformă instituțională și inspirație colectivă (Fullan, 2005). Liderul devine un facilitator al schimbării sistemice, capabil să mobilizeze comunitatea educațională în jurul unui ideal etic comun.

Relevanță pedagogică: Dimensiunea *Lead* susține dezvoltarea unei culturi instituționale participative, în care deciziile sunt rezultatul unor procese deliberative transparente. Implicarea activă a cadrelor didactice în procesele decizionale contribuie la creșterea motivației profesionale, la dezvoltarea capitalului social și la consolidarea responsabilității colective. În paralel, includerea elevilor în procesele decizionale favorizează învățarea democratică, dezvoltarea gândirii critice și formarea spiritului civic.

Relevanță pentru educația creativă: Favorizează co-crearea, asumarea inițiativei și diversitatea perspectivelor, generând un mediu fertil pentru inovare educațională.

1.2.3. *Learn* – Învățarea ca practică instituțională reflexivă

Dimensiunea *Learn* este fundamentată pe paradigma *organizației care învață* (Senge, 2012), conceptualizând școala ca un spațiu dinamic, reflexiv și adaptabil. Învățarea este înțeleasă aici ca proces colectiv și continuu, integrat în cultura instituțională. Liderul educațional devine un promotor al dezvoltării profesionale și al reflecției critice, susținând crearea unor structuri care facilitează schimbul de bune practici, autonomia profesională și inovarea pedagogică (Amabile, 1996; Fullan, 2005).

Relevanță pedagogică: Încurajează formarea continuă, reflecția asupra practicilor și colaborarea interdisciplinară ca fundamente ale unei culturi organizaționale performante.

Relevanță pentru educația creativă: Susține gândirea critică, explorarea alternativelor și instituționalizarea creativității ca resursă de adaptare educațională.

1.2.4. *Legacy* – Responsabilitatea etică a construcției durabile

Dimensiunea *Legacy* exprimă angajamentul liderului față de sustenabilitatea și continuitatea valorilor educaționale. Aceasta implică o viziune pe termen lung, în care liderul este arhitectul unei culturi organizaționale durabile, întemeiate pe încredere, etică și responsabilitate partajată (Fullan, 2005). Moștenirea educațională nu presupune doar conservarea tradițiilor, ci și regenerarea acestora în forme inovatoare, adaptate provocărilor contemporane. Leadershipul vizionar devine, astfel, garantul echilibrului dintre stabilitate și transformare.

Relevanță pedagogică: Contribuie la formarea unei instituții educaționale reziliente, cu o misiune clară, coerentă și transmisibilă generațiilor viitoare.

Relevanță pentru educația creativă: Încurajează gândirea prospectivă, mentoratul și învățarea transgenerațională, integrând creativitatea în cultura școlară pe termen lung.

Concluzii

Modelul celor patru „L”-uri oferă o viziune holistică asupra leadershipului educațional, în care dimensiunile afectivă (Love), participativă (Lead), reflexivă (Learn) și strategică (Legacy) sunt integrate într-o arhitectură coerentă și sustenabilă. Astfel, școala este reconfigurată nu doar ca instituție de învățământ, ci ca veritabilă comunitate de învățare. *Modelul celor 4L* este valoros pentru că nu oferă o listă tehnică de competențe, ci propune o filosofie de viață și de conducere, centrată pe autenticitate, umanitate și sens.

2. Metodologia cercetării și rezultate

2.1. Designul cercetării:

Studiul utilizează un design de cercetare mixt, integrând metode cantitative și calitative.

2.2. Obiectivele cercetării: Investigarea percepțiilor privind stilurile de leadership; Analiza influenței leadershipului asupra colaborării între actorii educaționali; Explorarea relației dintre leadershipul educațional și climatul favorabil creativității; Evaluarea modului în care leadershipul promovează valori etice: iubirea, responsabilitatea și *grija*.

2.3. Ipoteze de cercetare: H1: Stilurile de leadership participativ și transformativ sunt asociate pozitiv cu nivelul de colaborare între cadrele didactice, elevi și părinți. H2: Leadershipul etic și distributiv susține dezvoltarea creativității elevilor. H3: Deschiderea spre parteneriate este mai activă în instituțiile conduse de lideri care cultivă relații bazate pe încredere și valori comune.

2.4. Eșantionul cercetării: Cercetarea a fost realizată pe un eșantion stratificat aleatoriu: 180 de participanți: 40 de cadre didactice; 80 de elevi; 60 de părinți ai elevilor.

2.5. Instrumente de cercetare

Au fost elaborate trei tipuri de chestionare: Chestionarul pentru cadrele didactice: a vizat percepțiile asupra stilului de leadership al conducerii, climatul colaborativ, sprijinul acordat creativității; Chestionarul pentru elevi: a evaluat percepțiile asupra climatului școlar, stilului didactic, oportunităților de exprimare creativă și colaborării elev–profesor; Chestionarul pentru părinți: a analizat comunicarea dintre școală și familie, deschiderea conducerii spre parteneriate și percepția generală asupra mediului educațional. Instrumentele au inclus: itemi închiși (scala Likert 1–5), itemi deschiși pentru exprimarea opiniilor personale și itemi de evaluare a frecvenței unor practici educaționale.

2.6. Tehnici de analiză a datelor

Analiza cantitativă a fost realizată cu ajutorul programelor SPSS și Excel, fiind utilizate metode descriptive (frecvențe, medii, deviații standard) și corelaționale.

Analiza calitativă a fost centrată pe prelucrarea răspunsurilor la itemii deschiși prin tehnici de analiză tematică, pentru identificarea pattern-urilor și semnificațiilor emergente.

3. Rezultate și interpretări - Analiza aplicativă a celor 4 dimensiuni ale modelului

3.1. Love – Iubirea ca ethos relațional și cultură a grijii

Această dimensiune a fost percepută pozitiv de toate categoriile de participanți: 68% dintre cadrele didactice au indicat un climat caracterizat de încredere și valori morale, dar au menționat un nivel scăzut de colaborare între colegi; 72% dintre elevi au descris un mediu școlar prietenos, în care profesorii manifestă empatie și disponibilitate; 74% dintre părinți au apreciat relațiile deschise și bazate pe încredere cu personalul școlii.

3.2. Lead – Conducerea ca acțiune partajată și direcție vizionară

Această dimensiune a fost evaluată favorabil: 76% dintre cadrele didactice au recunoscut existența unei viziuni strategice clare, dar au remarcat limitări în distribuirea reală a puterii decizionale; 72% dintre elevi au perceput conducerea ca fiind implicată și accesibilă; 63% dintre părinți au apreciat eficiența comunicării cu școala, semnalând, însă, lipsa unei coerențe în menținerea acesteia.

3.3. Learn – Învățarea ca proces reflexiv, continuu și creativ

Această dimensiune a fost mai puțin consolidată: 59% dintre cadrele didactice au manifestat interes pentru formare continuă, dar au evidențiat inechități în accesul la resurse; 54% dintre elevi au menționat lipsa unei abordări pedagogice stimulative în mod constant; 59% dintre părinți au evaluat pozitiv implicarea cadrelor didactice.

Reflecții finale

Modelul celor 4 „L”-uri aduce o perspectivă profund umanistă asupra leadershipului educațional. Rezultatele cercetării confirmă faptul că stilurile de *leadership moral, distribuit și transformațional* sunt asociate pozitiv cu un climat educațional sănătos, în care creativitatea și colaborarea pot înflori. Implementarea modelului celor 4L în practica educațională românească poate redefini cultura organizațională a școlii, transformând-o într-un spațiu al învățării vii, al colaborării autentice și al conducerii cu sens.

Bibliografie

- Amabile, T. (1996). Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity
cf. <https://archive.org/details/creativityincont0000amab>
- Bush, T. (2021). Leadership și management educațional: Teorii și practici actuale, Editura: Polirom
- Fullan, M. (2005). Leadership & Sustainability: System Thinkers in Action
cf. https://www.researchgate.net/publication/238738452_Leadership_and_Sustainability
- Fullan, M. (2016). Fullan, M. (2016). Indelible Leadership: Always Leave Them Learning, Corwin Impact Leadership
- Greenleaf, Robert K. (1970). The Servant as Leader,
cf. http://www.ediguys.net/Robert_K_Greenleaf_The_Servant_as_Leader.pdf
- Hattie, J. (2014)., Învățarea vizibilă: Ghid pentru profesori, Editura: Trei.
- Noddings, Nel, (2005), The Challenge to Care in Schools,
cf. <https://infed.org/mobi/nel-noddings-the-ethics-of-care-and-education/>
- Houston, P.D. (2007). Out of the-Box Leadership, SAGE Publications INC International Concepts.
- Senge, P. (2012). A cincea disciplină. Arta și practica organizațiilor care învață, Editura: BusinessTech.
- Sergiovanni, T.J. (1991). Moral Leadership: Getting to the Heart of School Improvement,
cf. https://www.academia.edu/3375889/Moral_leadership_Getting_to_the_heart_of_school_improvement.

Rolul proiectelor în dezvoltarea creativității la orele de geografie

Prof. dr. Fluțar Monica

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

INTRODUCERE

Proiectul este o modalitate de învățare prin acțiune (learning by doing) și un instrument de evaluare complexă (după Eliza Dulamă, pag. 307). Învățarea bazată pe proiecte este o metodă care pune elevii în situația de a lucra la proiecte cu teme complexe, provenite din mediul înconjurător, cu scopul de a găsi soluții la acestea sau de a răspunde unor provocări relevante pentru societate.

Într-un chestionar adresat unui număr de 118 elevi din clasa a XI-a, 92 % dintre ei au considerat că evaluarea prin proiecte este preferată în defavoarea evaluării orale sau scrise (fig. 1).

1. Care sunt preferințele tale pentru evaluare? Bifează răspunsurile tale.

 Copiază graficul

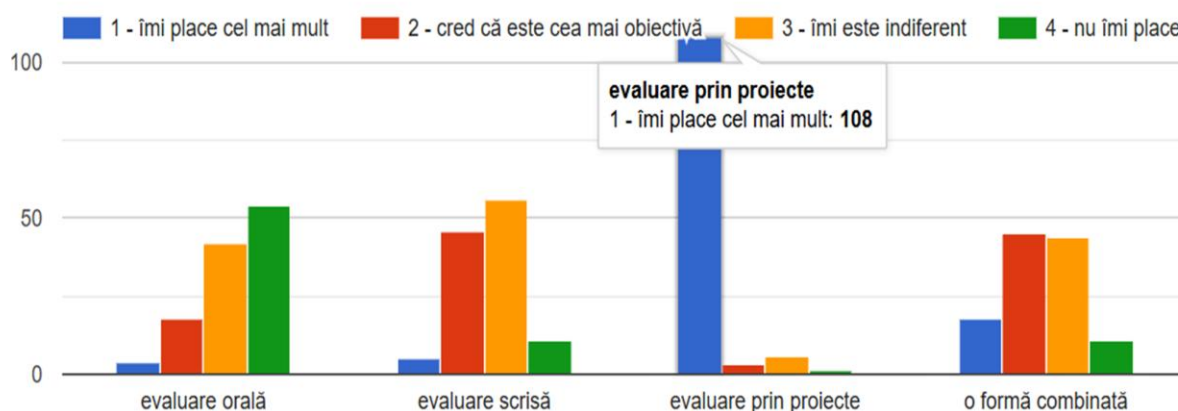

Fig. 1. Centralizarea răspunsurilor la chestionarul privind evaluarea prin proiecte

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfVQ1BMpsIc2BfGqXTFgwnHAj8tRYsoqY7keiFwznKBDqIUg/viewform?usp=sharing>

CUVINTE-CHEIE

proiecte, abilități, creativitate, gândire critică, aplicații practice, evaluare.

IPOTEZE/PREMISE/IDEI PRINCIPALE

Planificarea și proiectarea activității sunt necesare încă de la începutul anului școlar, metoda proiectului fiind mare consumatoare de timp. Deoarece proiectul este o temă de cercetare orientată spre un scop precis, elaborarea lui implică o cercetare științifică, analiza datelor colectate, interpretarea lor și găsirea unor soluții la problemele analizate.

Proiectul implică o activitate efectivă de explorare a unui subiect și necesită un efort intelectual din partea elevilor, totuși reprezintă o formă de evaluare motivantă pentru ei, intrând chiar într-o competiție pentru cele mai bune prezentări.

REZULTATE – NOUTĂȚI ADUSE DE LUCRARE

Proiectele pot transforma modul în care elevii percep și învață geografia. În lucrarea de față voi prezenta metoda și exemple concrete aplicate la **clasa a XI-a, lecția Hazarde naturale și antropice (fig. 2).**

Fig. 2. Exemple de proiecte la clasa a XI-a

Prin studii de caz având ca temă analiza detaliată a hazardelor manifestate în anumite regiuni precizând cauzele, consecințele/efectele lor și măsuri de prevenire, elevii grupați în echipe au selectat tipul de hazard și au realizat un proiect în formatul digital dorit (fig. 3).

4. În elaborarea proiectului la lecția Hazarde am utilizat aplicațiile digitale:

118 răspunsuri

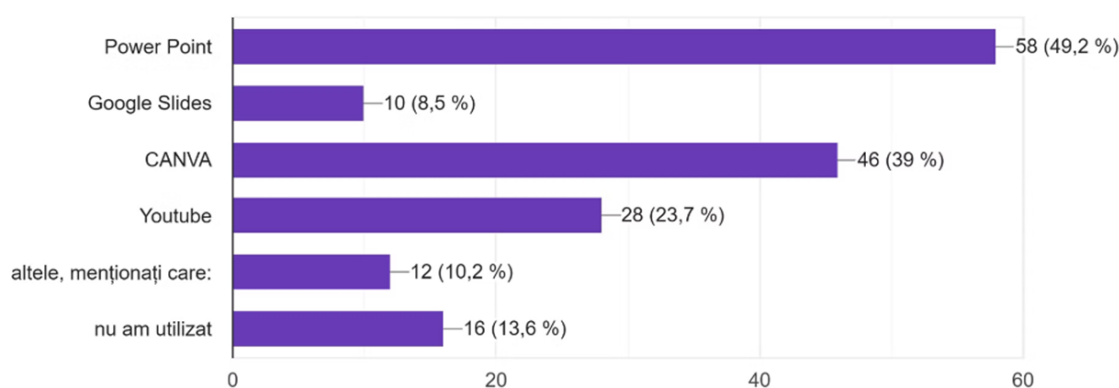

Fig. 3. Tipuri de aplicații digitale utilizate la proiectele elevilor din clasa a XI-a

Surprinzător sau nu, utilizarea tehnologiei moderne pentru prezentarea informațiilor geografice într-un mod interactiv a dus la realizarea unor videoclipuri în care prezentatorii și-au creat avataruri, eliminând astfel stresul și emoțiile inerente unei prezentări în fața unui auditoriu.

Concluzii finale:

Proiectul constituie o provocare pentru elevi însă dacă este adecvată potențialului intelectual al elevilor și dă posibilitatea utilizării unor resurse digitale variate și găsirea unor soluții ancorate în realitate, poate avea beneficia multiple:

- ❖ dezvoltă **abilitățile de lucru cu tehnologia**; elevii își îmbunătățesc abilitățile de cercetare, analiză și prezentare, abilități esențiale pentru societatea în care trăim;
- ❖ elevii **aplică cunoștințele geografice** în situații reale; astfel consolidează înțelegerea conceptelor geografice;
- ❖ dezvoltă **creativitatea** elevilor
- ❖ dezvoltă **abilitățile de comunicare**, de lucru în echipă.

Bibliografie

Maria Eliza Dulamă, 2008, *Metodologii didactice activizante, teorie și practică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca.

Istrate O., *Instrumente cu inteligență artificială pentru educație*, 2023, <https://educatia-digitala.ro/instrumente-cu-inteligenta-artificiala-pentru-educatie/>.

Suport de curs Proiect DigiForm PEDAGOG (PNRR ID_20), „*Pedagogie digitală pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar*”, Universitatea Spiru Haret, București.

Creativitatea între talent personal, obligație și impostură. Gânduri și proiecții la cald

*Prof. dr. Delia-Monica Georgescu
Colegiul Național „Cantemir-Vodă”, București*

DIN DOUĂ, UNA, DAȚI-MI VOIE...

Discutam anul trecut, în cadrul aceluiași prestigios eveniment, despre proiecția viitorului, despre meseriile care se prefigurează la orizont și, mai ales, despre competențele necesare pentru a funcționa în lumea nouă care se apropie cu repeziciune de noi. Menționez reducerea accelerată a posibilităților de angajare în diverse domenii, rămânând moderat optimistă cu privire la domeniul nostru de activitate.

Iată că acest început de an dublează îngrijorările legate de modelarea viitorului prin intervenția majoră a Inteligenței artificiale în viața noastră. Pentru sistemul de învățământ românesc, luna februarie vine cu anunțarea noilor planuri-cadru, care propune redefinirea modului în care facem educație, radical modificat din anumite puncte de vedere, mult prea fricos, dacă ascultăm anumite voci.

Acesta este punctul de vedere din care pornește prezenta lucrare – **care este locul creativității în crucea anului 2025, la intersecția dintre talent personal, obligație și supraviețuire.**

AL DOILEA PUNCT DE INFLEXIUNE, DUPĂ INTRODUCEREA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE: PLANURILE-CADRU

Noile programe-cadru pornesc de la premisa construirii unui tip de adult diferit de cel pregătit de sistemul actual, un individ capabil să funcționeze armonios în lumea aceasta a viitorului. În acest scop, programele propun însoțirea elevului pe drumul specializării sale timpurii, în acord cu interesele și aptitudinile sale, transformând în zona adâncirii acestei specializări ciclul final al liceului, adică ultimele două clase.

Desigur, abordarea aceasta ridică îngrijorări din multe puncte de vedere, exprimate apăsător în comunitatea noastră. Fără a avea pretenția de a fi o enumerare exhaustivă, voi menționa câteva dintre punctele sensibile ale propunerilor ministerului:

1. elevul este condus pe un traseu mai îngust al specializării, din care poate scăpa cu dificultate, în eventualitatea descoperirii unei inadecvări sau dacă își dorește abordarea zonelor complementare.
2. din punctul strict al disciplinelor umaniste, se ridică întrebarea dacă acești ultimi 2 ani de formare, caracterizați de înțelegerea proceselor de tip superior, de maturizare și cristalizare a nevoii de sens, nu ar fi trebuit utilizați pentru consolidarea unei educații profunde prin intermediul bazelor umaniste, indiferent de profil.
3. din perspectiva profesorilor, amenințarea cea mai mare este reducerea catedrelor și pierderea pe traseu a unor oameni formați și testați de sistem.
4. întrebările vizează și modul și resursele cu care se va pune în aplicare tot acest sistem complicat curricular, de la spațiile în care se vor desfășura orele (știm că probleme reale sunt în acest sens), la resursa umană. Mulți profesori se vor reorienta, profesorii tineri/debutanții nu vor reprezenta neapărat o soluție, având în vedere pregătirea lor inițială.
5. de asemenea, lipsesc din ecuație niște termeni importanți precum – formarea profesorilor pentru noul tip de curriculum, cine va asigura această formare, cum va fi organizat bacalaureatul și ce va testa el, cum va fi organizată admiterea în învățământul superior.

Cu alte cuvinte, pentru moment, vedem doar o parte din această construcție ambițioasă, așadar orice opinie este, inevitabil, lacunară.

În acest context, reacțiile la schimbare sunt firești și destul de pronunțate, în timp ce întrebarea-sursă rămâne: are nevoie școala românească de schimbare? Cu cine, cum, de ce și pentru cine ar trebui să se producă această schimbare?

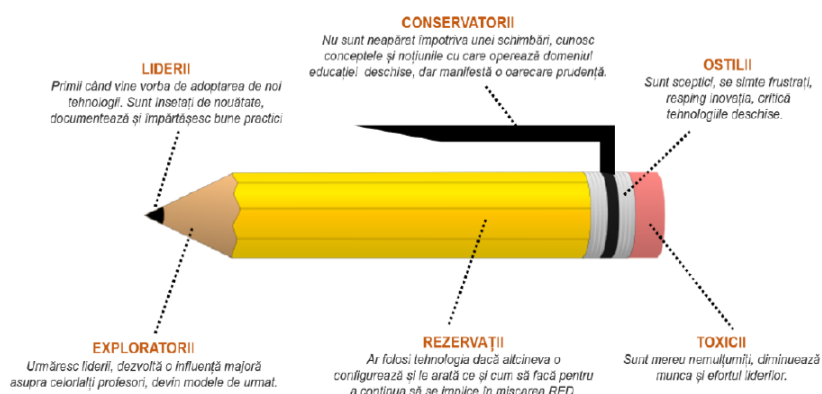

Figura 1. Metafora Creion (adaptare după Jhangiani and Biswas-Diener, 2017, p. 274)

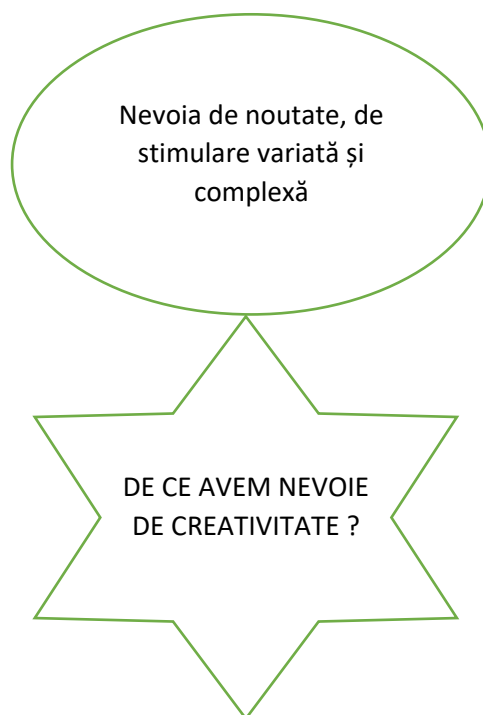
Între atâtea necunoscute, CREATIVITATEA pare a fi, așadar, **O COMPETENȚĂ-CHEIE** pe care se va baza succesul sau supraviețuirea noului sistem de învățământ, inspirat/fundamentat pe experiențele de învățare nordice și vestice, mai ales pe sistemul american și finlandez.

OPORTUNITATE ȘI PERICOLE

Creativitatea, această componentă a rezolvării de probleme, a opunerii, a disidenței, are ca față întunecată impostura. Ascunderea sub o mască a specialistului. Sunt cu siguranță îndoieli și temeri exprimate pe multe voci în spațiul public și pe care, cu siguranță, membrii grupurilor de lucru le-au conștientizat și le-au asumat, proiectând soluții și scenarii.

ȘI TOTUȘI CE ESTE CREATIVITATEA?

Potrivit lui **Robert E. Franken** (*Human Motivation*), creativitatea reprezintă tendința de a genera idei noi sau de a recunoaște posibilități care pot fi utile în rezolvarea de probleme, în comunicarea cu alte persoane sau în generarea divertismentului pentru sine sau pentru alții. Cercetătorul evidențiază și motivele pentru care oamenii sunt creativi, incluzând nevoia de noutate, de stimulare variată și complexă, nevoia de a comunica idei și valori, nevoia de a rezolva probleme. Creativitatea se leagă, mai ales, de „calități fundamentale de gândire, cum ar fi flexibilitatea, toleranța ambibuității sau a impredictibilității și bucuria lucrurilor necunoscute până atunci.” (pag. 394)

În concepția lui **Robert W. Weisberg**, pentru a fi creativ nu este suficient să fii nou, trebuie să ai valoare, să fii adecvat la nevoile cognitive ale situației. (pag. 4)

Potrivit lui **Mihailly Csikszentmihalyi**, caracteristicile creativilor sunt asocierile unor tendințe opuse, precum energie debordantă, asociată unor persoane uneori tăcute și liniștite, îmbinarea dintre inteligență și naivitate, între histrionism și disciplină, imaginație și un simț ascuțit al realității, extroversie și introversie, modestie și mândrie etc.

După cum explică autorul, creativitatea se referă la persoane care exprimă gânduri neobișnuite, interesante, provocatoare, persoane percepute drept neobișnuit de inteligente, care experimentează noutatea, oameni care gândesc diferit, putând face descoperiri importante sau influențând major cultura, așa cum au fost de ex. Leonardo, Edison, Picasso, Einstein.

RELATIA DINTRE CREATIVITATE ȘI FLUX

O altă noțiune importantă teoretizată de Csikszentmihalyi este fluxul, anume acea stare trăită atunci când te implici într-o activitate și pierzi simțul timpului, cu orele, te simți calm, concentrat și pe deplin satisfăcut. Pentru Csikszentmihalyi, originile creativității sunt asociate cu noțiunea de flux și de fericire. Autorul explică, în acest sens, faptul că fluxul este o stare optimă, generată, în special, de angajarea într-o sarcină provocatoare pentru care persoana are aptitudinile adecvate. Este un echilibru între provocare și aptitudini, prin urmare fluxul se atinge mai cu seamă atunci când oamenii muncesc, nu atunci când se distrează.

FLUXUL CA PIERDERE DE SINE ȘI PROFUNZIME

Când intrăm în flux, uităm de noi înșine, uităm de sarcinile repetitive, care ne plictisesc, de orice altceva prezent în minte, starea fiind intensă, ca atunci când oamenii se prind într-o conversație cu adevărat interesantă sau au un moment minunat la serviciu și își pierd noțiunea timpului. Există studii care arată că FLUXUL este asociat cu mai mare creativitate și cu mai multă productivitate.

FLUXUL ÎN PROCESUL ÎNVĂȚĂRII. IMPACTUL REAL AL ȘCOLII. PERFORMANȚA ACADEMICĂ

În lucrarea *A Pedagogy of Play. Supporting playful learning in classrooms and schools*, elaborată de un grup de lucru din cadrul universității Harvard, se prezintă un studiu din 2009 al Universității din Indiana, care a implicat peste 40.000 de elevi de liceu din SUA. Cifrele sunt grăitoare pentru modul diferit în care se reflectă actul educativ în ochii elevilor față de cei ai profesorilor.

Aproape jumătate dintre elevi au declarat că se plictisesc în fiecare zi la școală, iar 17% au afirmat că s-au plictisit la fiecare oră. 81% dintre cei care au declarat că se plictisesc au spus că nu sunt interesați de materia predată, 42% au considerat că nu este relevantă pentru viață și 35% au spus că nu au interacțiuni pozitive cu profesorii lor.

Concluziile studiului arată că școala este mult mai puțin eficientă decât crede că este, căci „puterea notei îi face pe elevi să pară că sunt educați și reformați atunci când s-ar putea să nu fie.”

FLUXUL CA PUNTE ÎNTRE PROFESOR ȘI ELEV

Cum învățarea reală înseamnă implicarea elevilor, o soluție este conectarea copiilor la fluxul generat de profesor, ca o plonjare într-o experiență comună a fascinației și a cunoașterii, căci fluxul este cea mai profundă formă posibilă, o combinație de motivație, concentrare, interes și plăcere derivate din procesul de învățare în sine. Elevii trebuie să fie motivați să învețe și să se bucure de proces, abandonând axarea obsesivă pe note.

Învățarea eficientă ține mai mult de dorința de a face/a obține, de motivație, depinzând în mai mică măsură de capacitatea de a învăța și performanță. Din acest punct de vedere, cheia ar putea fi realizarea unor lecții conectate la obiectivele elevilor, care îi provoacă, stimulând dorința de a reuși, dar și asigurând oportunități de succes adecvate nivelului de abilități ale elevilor. Implicarea copiilor este așadar o ecuație în care se includ, în măsură egală, provocarea în mod corespunzător prin obiective complexe și așteptări ridicate ale profesorilor, dar și sprijin

permanent, interacțiuni pozitive cu profesorul lor. Scopul activității ar trebui să fie clar, iar feedbackul trebuie dat corect, în timp real, pentru ca elevul să își poată ajusta efortul. Șansele unui elev de a găsi fluxul sunt adesea determinate de profesor: implicarea elevilor fluctuează foarte mult în funcție de profesorii lor.

GÂNDURI DE FINAL: CREATIVITATEA NEDUBLATĂ ESTE RISIPĂ

Creativitatea singură nu reprezintă o soluție, pentru a fi soluție, ea trebuie să persiste, să fie consistentă, să reprezinte o opțiune coerentă. Trebuie însoțită de reziliență și proiectare pentru a deveni pertinentă și semnificativă. Ea trebuie însoțită de sens și de învățare, dar și de îndrăzneala de a ieși din zona de confort, de a lărgi, așa cum spuneam zona de confort. În orizontul schimbărilor majore anunțate, sistemul va pierde oameni și, mai ales, va pierde copii. Dar va fi pus serios la încercare și va trebui să găsească acel flux sănătos în care să ne întâlnim, în educație, cu elevii și cu colegii noștri, cu încredere, seriozitate și știința de a construi.

Bibliografie

- Csikszentmihalyi, Mihaly, *Creativitatea. Rolul fluxului în psihologia descoperirii și a inventării*, Editura Curtea Veche, București, 2003
- Csikszentmihalyi, Mihaly, *Creativity - Flow and the Psychology of Discovery and Invention*, HarperCollins e-books, 1996
- Franken, Robert E., *Human Motivation*, Thomson Wadsworth, 2007
- Mardell, Ben, Jen Ryan, Mara Krechevsky, Megina Baker, Savannah Schulz, Yvonne Liu Constant, Research team at Project Zero, *A Pedagogy of Play. Supporting playful learning in classrooms and schools*, Harvard Graduate School of Education, Cambridge, MA, 2023
- Weisberg, Robert W., *Creativity - Beyond the Myth of Genius*, W.H. Freeman, 1993
- https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2025/div/Cons_pub_Proiecte_Planuri_cadru_Liceu_zi.pdf

Educația pentru creativitate - educație pentru viitor

*Prof. Gomboș Diana – Elena
Colegiul Național „Mihai Viteazul”, București*

Introducere

Într-o eră în care tehnologia și globalizarea transformă rapid societatea, creativitatea devine o competență fundamentală. Nu mai este suficient ca elevii să memoreze informații; aceștia trebuie să învețe cum să gândească critic, să inoveze și să creeze soluții noi. În acest context, sistemele educaționale trebuie să se adapteze pentru a integra metode care stimulează gândirea creativă în învățământul tradițional.

Creativitatea nu este importantă doar pentru succesul profesional, ci și pentru dezvoltarea personală. Persoanele creative au o capacitate mai mare de adaptare, rezolvă probleme mai eficient și sunt mai rezistente în fața provocărilor vieții. De exemplu, studiile în domeniul psihologiei pozitive arată că indivizii care practică gândirea creativă au un nivel mai ridicat de satisfacție în viață și sunt mai motivați să învețe și să exploreze noi domenii.

1. Creativitatea în educație: o necesitate pentru viitor

Creativitatea nu mai este doar o abilitate opțională, ci o competență fundamentală recunoscută la nivel global. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) subliniază în raportul său *Future of Education* importanța cultivării gândirii creative în școli pentru a pregăti elevii pentru provocările viitorului.

Numeroase studii arată că indivizii creativi sunt mai bine echipați pentru a gestiona incertitudinea și pentru a se adapta schimbărilor rapide din piața muncii. De exemplu, Forumul Economic Mondial (2023) identifică creativitatea printre primele cinci competențe necesare în viitor, alături de gândirea analitică și capacitatea de rezolvare a problemelor.

1.1 Studiu de caz: Finlanda – un model de educație creativă

Un exemplu concret al importanței creativității în educație este Finlanda, considerată una dintre cele mai performante țări din lume în domeniul educației. Sistemul educațional finlandez pune accent pe învățarea interdisciplinară, proiectele colaborative și încurajarea explorării. Elevii

sunt încurajați să creeze propriile proiecte de cercetare și să își dezvolte abilități esențiale prin metode interactive și non-formale.

Un aspect esențial în sistemul finlandez este accentul pe autonomie. Elevii sunt încurajați să își aleagă propriile teme de studiu, iar profesorii acționează mai mult ca mentori decât ca simpli furnizori de informații. Această abordare ajută la dezvoltarea inițiativei personale și a încrederii în propriile capacități.

1.2 Creativitatea în educația universitară

În universități, creativitatea joacă un rol esențial în cercetare și inovare. Multe instituții de învățământ superior au început să implementeze cursuri și laboratoare de inovație, unde studenții sunt provocați să dezvolte idei originale și să colaboreze interdisciplinar.

2. Metode de stimulare a creativității în educație

Pentru a dezvolta creativitatea în rândul elevilor, este necesară o schimbare a paradigmei educaționale, astfel încât să fie puse în aplicare metode de predare inovatoare.

2.1 Învățarea prin explorare și experimentare

O metodă eficientă de dezvoltare a creativității este învățarea prin explorare. Elevii trebuie să fie încurajați să pună întrebări, să investigheze și să testeze ipoteze. Un exemplu este utilizarea laboratoarelor interactive unde elevii pot experimenta direct conceptele teoretice.

2.2 Design Thinking ca metodă educațională

Design Thinking este o metodologie care pune accent pe înțelegerea profundă a problemelor și pe găsirea unor soluții creative. Aplicarea acestei metode în educație permite elevilor să își dezvolte gândirea analitică și să creeze soluții inovatoare la probleme reale.

3. Rolul profesorului în formarea unui mediu creativ

Profesorii joacă un rol determinant în crearea unui climat educațional care susține creativitatea. Aceștia trebuie să își adapteze metodele de predare pentru a încuraja explorarea, experimentarea și gândirea critică. Un profesor care stimulează creativitatea contribuie la formarea unor elevi curioși, autonomi și motivați să învețe.

3.1 Profesorul ca facilitator al creativității

În loc să ofere răspunsuri definitive, profesorii ar trebui să încurajeze dezbaterile și explorarea ideilor. Un exemplu este metoda *Învățării prin descoperire*, unde elevii sunt încurajați să găsească propriile soluții la problemele discutate în clasă.

Un alt exemplu eficient este utilizarea povestirii (*storytelling*) ca metodă didactică. Studiile arată că elevii rețin mai bine informațiile atunci când sunt prezentate sub forma unei narațiuni.

4. Concluzii

Pe măsură ce lumea devine tot mai complexă, rolul creativității în educație va continua să crească. Investiția în metode inovatoare și în formarea profesorilor pentru a integra creativitatea în predare este esențială pentru pregătirea generațiilor viitoare.

Pentru a asigura succesul viitoarelor generații, este esențial ca profesorii, instituțiile de învățământ și societatea să colaboreze în promovarea creativității ca element central al educației. Numai printr-o educație deschisă și flexibilă putem pregăti generațiile viitoare pentru provocările unei lumi în continuă schimbare.

Bibliografie

- OCDE. (2022). *Creative Thinking in PISA 2022*
- De Bono, E. (1992). *Six Thinking Hats*. Little, Brown, and Company
- Robinson, K. (2006). *Do Schools Kill Creativity?* [TED Talk]
- World Economic Forum. (2023). *The Future of Jobs Report*
- Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. HarperCollins
- Sawyer, R. K. (2012). *Explaining Creativity: The Science of Human Innovation*. Oxford University Press
- Brown, T. (2009). *Change by Design: How Design Thinking Creates New Alternatives for Business and Society*. Harper Business
- Wagner, T. (2012). *Creating Innovators: The Making of Young People Who Will Change the World*. Scribner

Proiectele și programele educative- demersuri didactice creative

Prof. Hera Liana

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

Prof. Achim Cristiana

Colegiul Național „Spiru Haret”, București

I. Creativitatea – motor al progresului

Creativitatea este una dintre cele mai profunde trăsături umane, fiind sursa inovației, expresiei artistice și a progresului social. Fie că ne raportăm la descoperiri științifice sau la manifestări culturale, creativitatea reprezintă elementul care transformă ideile în realitate, dând naștere unor opere, concepte și soluții ce depășesc limitele obișnuitului.

Creativitatea este esențială pentru progresul omenirii. Ea facilitează găsirea unor soluții inovatoare la probleme complexe, oferă o perspectivă nouă asupra lumii și ne permite să ne adaptăm schimbărilor. De exemplu, marile invenții ale umanității – de la descoperirea electricității la revoluția digitală – au fost posibile datorită unor minți creative care au depășit barierele convenționalului. În literatură, muzică sau cinematografie, creativitatea devine mijlocul prin care artistul explorează și exprimă emoții universale, provocând gândirea și sensibilitatea publicului.

Mai mult, creativitatea contribuie la dezvoltarea personală. Gândirea creativă îi ajută pe oameni să își exprime unicitatea, să își descopere potențialul și să se adapteze mai bine într-o lume în continuă schimbare. Fie că este vorba despre un scriitor care creează lumi unice sau despre un antreprenor care inovează în afaceri, creativitatea aduce cu sine un sentiment de împlinire și apartenență.

II. Creativitatea în tradiția populară românească

În mod special, creativitatea joacă un rol vital în conservarea și reinterpretarea tradițiilor populare românești, simbolurile tradiționale având o semnificație aparte în menținerea identității și a valorilor naționale. Tradițiile populare românești reprezintă o expresie a creativității colective.

De-a lungul secolelor, comunitățile rurale au transformat nevoile zilnice, credințele și valorile în forme de artă ce reflectă legătura profundă dintre om și natură. Obiectele meșteșugite

cu migală precum: covoarele țesute manual, oalele de ceramică de Horezu sau sculpturile în lemn, sunt dovezi vii ale imaginației și măiestriei ancestrale.

Simbolurile tradiționale, prezente în cusături, țesături sau picturi, sunt mai mult decât simple ornamente; ele reprezintă mesaje codificate despre viață, credință și spiritualitate. De exemplu, soarele, un simbol des întâlnit în arta populară, reflectă legătura dintre om și natură, fiind asociat cu fertilitatea, timpul și energia vitală. Motivele geometrice, precum romburi sau spirala, sunt încărcate de semnificații mitologice, exprimând echilibrul, ciclicitatea vieții și protecția.

În acest context, creativitatea nu doar că a permis crearea acestor simboluri, dar a fost și cheia prin care ele au fost transmise din generație în generație. Fiecare generație a adus propriul aport creativ, adaptând tradițiile la noile realități fără a pierde esența lor.

Rolul creativității în revitalizarea tradițiilor

În lumea contemporană, creativitatea este esențială pentru revitalizarea tradițiilor populare. Într-o societate globalizată, unde influențele culturale se amestecă constant, păstrarea specificului național devine o provocare. Totuși, mulți artiști, designeri și meșteșugari reușesc să reinterpreteze simbolurile tradiționale, integrându-le în creații moderne. De exemplu, ia românească, un simbol al identității naționale, a fost transformată dintr-un articol de port popular într-un element de modă apreciat la nivel internațional.

De asemenea, arta populară este integrată în design interior, în evenimente culturale sau în produse artizanale, ceea ce demonstrează că tradiția poate fi nu doar conservată, ci și reînnoită. Prin această abordare creativă, tradițiile devin relevante pentru noile generații, păstrându-și locul în cultura contemporană.

III. Creativitatea în procesul educațional

Creativitatea reprezintă una dintre cele mai valoroase abilități pe care procesul educațional o poate cultiva în elevi și studenți. Este cheia inovației, adaptabilității și progresului, oferind indivizilor oportunitatea de a explora idei noi, de a rezolva probleme complexe și de a se exprima într-un mod unic. Într-un mediu educațional ideal, creativitatea nu este doar un scop secundar, ci o componentă fundamentală a procesului de învățare.

1. Importanța creativității în educație

Creativitatea contribuie la dezvoltarea gândirii critice, a autonomiei și a capacității de a gândi neîngrădit. Lumea în care trăim se află într-o continuă schimbare, și, de aceea, elevii au nevoie de abilități creative pentru abordarea provocărilor din perspective multiple.

Creativitatea le aduce bucuria descoperirii și le stimulează curiozitatea naturală, transformând învățarea într-un proces activ, plăcut și semnificativ.

2. Rolul profesorului în cultivarea creativității

Profesorul este un facilitator al procesului creativ. În loc să transmită doar informații, el creează un mediu deschis și stimulant în care elevii sunt invitați să exploreze și să pună întrebări fără teama de a greși, le oferă libertatea prin teme, proiecte și activități care permit explorarea unor soluții multiple, fără a impune un răspuns „corect”, promovează colaborarea prin activitățile de grup care stimulează schimbul de idei și inspirația reciprocă.

Profesorii pot folosi, de asemenea, metode interactive și resurse diverse (arte vizuale, muzică, jocuri sau tehnologie) pentru a încuraja creativitatea.

3. Strategii pentru integrarea creativității în procesul educațional

Creativitatea poate fi încurajată printr-o varietate de strategii, cum ar fi:

- **Proiecte interdisciplinare:** Elevii sunt invitați să armonizeze cunoștințe din mai multe domenii, cum ar fi știința, literatura și artele, pentru a rezolva probleme complexe.
- **Încurajarea gândirii divergente:** Activități care le permit elevilor să genereze mai multe idei pentru o problemă sau o provocare.
- **Scriere creativă:** Îmbunătățesc imaginația și dezvoltă abilități de comunicare.
- **Utilizarea tehnologiei:** Aplicațiile și platformele digitale pot stimula creativitatea prin design grafic, programare sau animație.
- **Educație bazată pe joc:** Jocurile educaționale sau simulările oferă un mediu sigur pentru explorare și experimentare.

4. Barierele creativității în educație

În ciuda importanței sale, creativitatea poate fi inhibată de: programele școlare stricte care reduc adesea timpul și spațiul pentru activități creative, teama elevilor de a greși sau de a fi judecați, punerea accentului pe note, performanțe școlare, care pot, la un moment dat, descuraja explorarea liberă.

Pentru a depăși aceste bariere, este esențială o schimbare a paradigmei educaționale, astfel încât procesul să fie centrat pe elev, nu doar pe conținut.

5. Beneficiile educației creative

Cultivarea creativității are efecte de durată asupra elevilor precum:

- **Stimularea gândirii critice:** îi învață să analizeze problemele din perspective diferite, să caute soluții inovatoare și să experimenteze abordări noi. De exemplu, prin artă, storytelling sau design, elevii își dezvoltă abilități de a găsi soluții originale.
- **Dezvoltarea abilităților emoționale și sociale:** ajută la explorarea emoțiilor și la exprimarea acestora într-un mod sănătos.

- **Creșterea încrederii în sine:** participarea la proiecte creative le oferă elevilor șansa de a experimenta succesul într-un mod personalizat. De exemplu, scrierea unei povești sau construirea unui proiect îi face să se simtă mândri de realizările lor unice.
- **Îmbunătățirea abilităților de comunicare:** prin educația creativă, elevii învață să își exprime ideile într-un mod clar și captivant. Fie că este vorba de povestiri, dezbateri, artă vizuală sau design grafic, comunicarea devine mai bogată și mai complexă.
- **Flexibilitate mentală și adaptabilitate:** gândirea creativă le permite elevilor să se adapteze mai ușor la situații noi și să abordeze schimbările cu încredere.
- **Conectarea între discipline:** creativitatea aduce împreună diverse domenii, cum ar fi științele, arta, literatura și religia; elevii sunt încurajați să fie creativi pentru a rezolva probleme complexe.

IV. Proiectul „Tradiție și spiritualitate în artă” exemplu al integrării creativității în demersul educativ

Un exemplu de bună practică în stimularea creativității în procesul educațional este și proiectul „Tradiție și spiritualitate în artă” înscris în CAER și aflat la cea de a VII-a ediție. Acesta își propune promovarea valorilor tradiționale românești, sprijinirea activităților de studiu și cercetare cu privire la patrimoniul cultural.

Proiectul este unul interdisciplinar și, în cadrul lui, sunt utilizate strategiile menționate anterior precum: gândirea divergentă, scrierea creativă prin realizarea de eseuri, poezii, utilizarea tehnologiei prin realizarea de proiecte pptx, fotografii, materiale video, educația prin joc etc. Dorința noastră, a cadrelor didactice coordonatoare, este aceea de a le îndrepta elevilor atenția spre lucruri cu adevărat prețioase, prin care să poată dobândi o temelie spirituală sinceră.

În cadrul proiectului, elevii vor fi implicați în activități diverse, ateliere meșteșugărești, creații artistice, creații literare, prezentări video și expoziții de obiecte tradiționale românești care vor favoriza dezvoltarea creativității și cultivarea sensibilității culturale și naționale. Metodele active folosite pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului deschis, critic, tolerant și creativ.

Scopul proiectului este acela de a evidenția semnificația valorilor culturale simbolice a motivelor tradiționale românești prin analiza originii și rolului acestora în folclorul românesc.

Considerăm că proiectul este o bună ocazie pentru tineri de a-și îmbogăți cunoștințele, de a-și manifesta energia creatoare, de a-și valorifica talentul și competențele artistice precum și o modalitate ca aceștia să își petreacă timpul liber într-un mod creativ-educativ.

Proiectul urmărește să vină în întâmpinarea dorinței de cunoaștere a elevilor în ceea ce privește rolul artei tradiționale și al moștenirii culturale, în respectarea și transmiterea mai departe a valorilor patrimoniului cultural și spiritual românesc.

Proiectul de anul acesta cu tema „Simbolistica motivelor tradiționale românești” are următoarele secțiuni:

- a. ateliere meșteșugărești (ateliere de broderie, ateliere de încondeiere a ouălor, atelier de sculptură sau modelare în lut), crearea unor hărți etnografice;
- b. desene: ouă, costume populare, porți tradiționale românești;
- c. concurs de creativitate (design de broderie modern inspirat din motivele tradiționale, decorarea oului cu motive stilizate cu inspirație tradițională, realizarea unor obiecte moderne: brelocuri din lut sau materiale reciclabile cu motive tradiționale);
- d. studiu asupra simbolurilor folosite în arta tradițională românească (vizionare filme documentare, prezentari de proiecte ppt, discuții)

Aceste activități vor ajuta elevii să exploreze și să înțeleagă mai bine moștenirea culturală românească prin arte și meșteșuguri tradiționale.

Creativitatea în procesul educațional nu este doar o componentă auxiliară, ci o necesitate. Prin promovarea unui mediu de învățare care să stimuleze imaginația, gândirea originală și autonomia, educația poate contribui la formarea unor indivizi pregătiți să se adapteze, să inoveze și să contribuie activ la societate.

Creativitatea este esențială atât pentru progresul umanității, cât și pentru păstrarea identității culturale. În contextul tradițiilor populare românești, creativitatea are rolul de a conserva moștenirea strămoșească, dar și de a o adapta la noile realități. Prin valorificarea simbolurilor și artefactelor populare, oamenii nu doar că mențin legătura cu trecutul, ci construiesc un pod între generații, asigurând astfel perpetuarea valorilor și identității naționale.

Bibliografie

- Alopi, Cristina, *Creativitate și inovare*, Editura A.S.E, București, 2002
Amabile, Teresa, *Creativitatea ca mod de viață*, Editura Tehnică, București, 1997
Birch, Ann, *Psihologia dezvoltării*, Editura Tehnică, București, 2000
Coman, George-Ștefan, *Creativitate și progres tehnic*, Iași, Editura PIM, Iași, 2008
Ghinoiu, Ion, *Obiceiuri populare de peste an: Dicționar*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2008

- Bîrlea, Ovidiu, *Folclor românesc*. Vol. I-II, Editura Minerva, București, 1981
- Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, Editura Academiei, București, 1987
- Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1976
- Coman, Mihai, *Bestiarul mitologic românesc*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1986
- Roco, Mihai, *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași, 2004
- Ionescu, Miron, *Instrucție și educație*, Editura Cluj University Press., Cluj-Mapoca, 2003
- Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
- Albu, Gabrie, *Introducere într-o pedagogie a creativității*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998
- Cenușe, Elena Ramona, *Creativitatea – forma superioară a procesului instructiv-educativ*, Revista Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Seria: Psihologie și Științe ale Educației, nr. 1(49), Chișinău, 2019
- Marc, Marinela, *Creativitate și inovare în educație*, Preuniversitaria, nr. 1, 2023

Surse online

- <https://ro.pinterest.com/pin/846465692445667577/>
- <https://archive.org/details/modele-de-cusaturi-romanesti-ana-pintilie-ed-tehnica-1977-ocred/page/n61/mode/2up?view=theater>
- https://issuu.com/ioanaburciu/docs/cusaturi_romanesti_-_elena_bratianu
- <https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-tibiscus-din-timisoara/comunicare-si-relatii-publice/creativitatea-pupazanneagumaria-georgiana/27974289>
- <https://upper.school/stimularea-creativitatii-un-beneficiu-pe-termen-lung/>
- <https://edict.ro/creativitatea-in-scoala/>

Importanța stimulării creativității în procesul educațional

*Mihaela Inocan, profesor consilier, C.N. „Spiru Haret”, București
Ana Loredana Neacșu, profesor chimie, C.N. „Cantemir Vodă”, București*

„Copilul să nu știe nimic pentru că i-ai spus , ci pentru că a înțeles el însuși ; să nu învețe știința , ci s-o descopere.” (JEAN – JACQUES ROUSSEAU)

Creativitatea își face simțită prezența încă de la debutul vieții. Ea poate fi observată în jocurile inocente ale copilăriei, în joaca „de-a păpușile”, „de-a hoții și vardiștii”, în jocurile cu personaje din „lumea lor”, în plăcerea de a fabula. Ca o persoană să devină creativă are nevoie să i se dea posibilitatea de a fi spontană și independentă.

Părinții trebuie să permită copilului de vârstă timpurie să se exprime liber. Apoi, școala are rolul de a descoperi dimensiunile posibile ale personalității elevului, potențialul său creativ. O dată descoperit acest potențial, are nevoie să fie instruit, educat, organizat, corectat, perfecționat.

Condiția sine qua non a existenței creativității este de a instaura un climat socio-afectiv favorabil cooperării. A. Osborn afirma: „Creativitatea, spunea cineva, este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească, în timp ce descurajarea o înăbușă adesea chiar înainte ca ea să se poată transforma în floare.” Un simplu gest, oricât de banal ar fi el, făcut într-un moment delicat poate inhiba impulsul elevului de a fi creativ. Teamă de a nu fi greșit înțeles, de a nu fi luat în râs sau catalogat în mod răuvoitor, îl îndeamnă pe elev la întoarcere către sine, la inhibare, la refuzul de a comunica deschis. Este primul îndemn negativ pe care îl primește elevul pentru a crea o lume internă, în care nu îi mai este teamă „de ce zic ceilalți” și în care poate vorbi deschis cu el însuși. Pentru fortificarea potențialului creator este nevoie de un conținut teoretic și aplicativ, științific și artistic.

Sunt necesare tehnici care să stimuleze curiozitatea, să dezvolte încrederea în sine și stima de sine. Trebuie să știe când este nevoie de încurajări și aprecieri și când încrederea în sine se simte amenințată.

Trebuie să le creăm elevilor posibilitatea de a deveni creativi, inovativi, întreprinzători și capabili de a conduce echipe, de a-și susține ideile. Nu este doar o joacă de copii, este recrearea lumii de afară, este pregătirea pentru viață, pentru problemele cu care se vor confrunta.

Proiectele, dezbaterile, acele momente în care elevul trebuie să știe cum să își apere, să își susțină ideile în reproducerea unui moment de viață, constau în pregătirea pentru viață.

Elevul este învățat cum să răspundă la oportunități, provocări, responsabilități, să facă față riscurilor și schimbărilor. Elevul creativ se îndreaptă spre o viață mai bună și, prin aceasta, se dovedește a fi și o contribuție la valoarea societății.

Pentru elevul creativ, o întrebare stârnește curiozitate, interes, provocare. Acest elev se va supune cu greu unor reguli. El va face cu ușurință conexiuni între ce a învățat și ce este nou. Își imaginează, vede posibilități, caută alternative și privește din mai multe unghiuri de vedere. O caracteristică a creativității este că implică gândirea sau comportamentul imaginativ. Atitudinea imaginativă direcționează către atingerea obiectivului vizat.

Elevul creativ este dornic să exploreze noi orizonturi, jonglează cu idei, caută alternative și sunt deschiși către orice nouă informație. El își va analiza critic ideile, deciziile și hotărârile. Se bazează pe critica instructivă și pe observații constructive.

Elevii au nevoie de modele creative pentru a înțelege ce înseamnă un astfel de comportament. Profesorul creativ trebuie să aibă încredere atât în disciplina predată cât și în el însuși. Profesorul creativ trebuie să aibă un anumit cod de valori pe care să îl transmită elevilor. Este necesar să promoveze o atmosferă neautoritară, să încurajeze gândirea creatoare, să creeze un mediu propice pentru manifestarea spontaneității. Elevii trebuie să fie canalizați spre a face conexiuni între informații, să facă asocieri diferite, să ofere soluții neașteptate pentru rezolvarea de probleme. Pentru aceasta, este necesar ca, de la început, să se stabilească ca regula de bază că este mai important să te implici, să arăți ce idei ai și apoi va veni și nota. Trebuie specificat că important este să transmiți idei, să gândească, iar de corectitudinea ideilor se vor ocupa împreună. Aici intervine munca în echipă, colaborarea între elevi.

Creativitatea este stimulată de crearea unui mediu atractiv, nou. O clasă cu adevărat creativă este dincolo de ceea ce se poate observa la prima vedere. Clasa este locul unde corpul și mintea urmăresc dobândirea de noi cunoștințe. A avea o clasă creativă presupune ca și profesorii să dea dovadă de spontaneitate, de noutate în procesul de predare-învățare-evaluare.

Ne confruntăm adesea cu percepția că este nevoie de partea pur teoretică, că trebuie să lăsăm pentru mai târziu jocul, pentru atunci când elevul și-a însușit deja niște cunoștințe.

Dezvoltarea creativității presupune stimularea la elevi a curajului de a emite ipoteze, chiar hazardate, capacitatea de a aprecia în ce măsură este plauzibilă o anumită ipoteză, de a elabora o strategie de lucru și nu de a aștepta de-a gata o soluție.

A dezvolta capacitățile creative ale gândirii, înseamnă a cultiva flexibilitatea, abilitatea de a gândi abstract, originalitatea, fluiditatea expunerii ideilor, capacitatea de a stabili asemănări și deosebiri, disponibilitățile de elaborare, organizare, reordonare.

Acad. Alexandru Roșca, considera că, în acest lanț, veriga centrală este flexibilitatea gândirii, calitate care depinde de modul în care inteligența a fost solicitată și cultivată în direcția rezolvării problemelor prin dezvoltarea inițiativei, independenței, originalității, capacității de investigație.

O metodă bine structurată pentru antrenarea indivizilor sau a grupurilor în vederea unei rezolvări creatoare a problemelor a fost dezvoltată în lucrarea „Synectica” de W.J.J.Gordon (1961). Cuvântul „sinectica” are originea în limba greacă, și înseamnă strângerea laolaltă a unor elemente diverse. Metoda sinectică folosește două operații de bază:

- să facă ca un lucru „ciudat” să-ți devină familiar
- să facă ca obișnuitul să devină „ciudat”

Învățarea creativă presupune o asemenea ghidare a elevului, încât el să ajungă să caute și să rezolve deliberat situații problematice, să manifeste activ acea tendință de a explica situațiile necunoscute, să le abordeze din unghiuri diferite, multiple.

Ca cerință a unei învățări de tip creativ, este problematizarea intensivă și sistematică, crearea unei motivații superioare, ca să propulseze activitatea intelectuală a elevului, să-i anime curiozitatea, să caute situații pline de tensiune intelectuală.

Elevul, fiind stimulat și dirijat în așa fel încât efortul său intelectual în procesul învățării să depășească un anumit set format, să întrevadă posibilitatea de rezolvare mai interesantă, mai atractivă, mai elegantă și mai eficientă, va ajunge la eliberarea de stilul habitual, la abordările specifice stilului creator în învățare.

Având în vedere că abilitățile creative pot fi influențate, antrenate, cultivate, ni se pare oportun a menționa anumite premise ce pot fi considerate drept cerințe specifice învățării creative. Astfel:

- profesorul să insufle elevilor - prin modul de prezentare a informațiilor, prin stilul său de gândire, prin specificul solicitărilor formulate pentru elevi - o atitudine și un stil de gândire creator, liber, independent.
- a stimula, orienta și incita gândirea elevilor spre nou, spre neexplorat.
- asigurarea unei atmosfere permissive, care să ofere elevilor acel climat optim în manifestarea lor liberă, spontană, fără frica de a greși, de a primi sancțiunea, aprecierea critică imediată, crearea unei atmosfere de explorare independentă, încrezătoare, netulburată.

- direcționarea potențialului creativ al elevilor spre acele zone în care ei au șansele cele mai mari de manifestare eficientă, de realizare efectivă.
- un alt obiectiv cu implicații psihologice și cu efecte importante din punct de vedere practic, pedagogic, este cultivarea încrederii în sine, încurajarea efortului creator al elevilor, încă de la primele lor manifestări.
- activismul permanent al gândirii care nu poate fi un stil obositor, ci un efort intelectual ce produce satisfacție, contribuie la cultivarea spiritului de inițiativă, la formarea abilității de a aborda problemele întreprinzător și dinamic.
- cultivarea unei atitudini specifice față de risc. Oamenii obișnuiți devin anxioși și nesiguri în fața noului, în timp ce, în creație, riscul temporar, dezordinea și ambiguitatea, creează tensiuni intelectuale.

Investiția în creativitate este una dintre cele mai rentabile dar, evident, pe termen lung. Ea poate contribui fundamental la ridicarea unei nații și chiar la perfecționare, în timp, a fondului ei genetic, la dezvoltarea inteligenței sociale, a imaginației inventive, a formării personalităților creatoare și a capacităților de inovare socială, a cultivării stilului creativ de muncă. Creativitatea e cea mai valoroasă resursă a unei colectivități. Ea poate fi cultivată la indivizi și amplificată la scară socială prin cunoștințe, strategii, metode, tehnici, inițiative, programe etc.

Creativitatea constituie o paradigmă implicată în toate activitățile umane, în toate științele și în toate disciplinele de învățământ. Orice materie poate să fie predată rutinier sau creativ. Creativitatea va fi în tot mai mare măsură solicitată în prezent și, mai ales, în viitor. Civilizațiile viitorului vor fi creative și vor supraviețui cu atât mai mult cu cât vor fi mai creative. Creativitatea e, într-adevăr, o problemă de supraviețuire în timp și spațiu.

Cultivarea creativității individuale, la scară socială, se poate face cu maximum de eficiență prin introducerea ei, sub diferite forme, în școală. Aceasta e una dintre cele mai cuprinzătoare instituții. Fiecare cetățean e un fost școlar. Pregătindu-l creativ în școală el se va manifesta creativ în societate. Este axiomatică afirmația: culegi în societate creativitatea pe care ai semănat-o în școală.

Bibliografie

<http://pshihopedagogie.blogspot.com>

Pânișoară I.O- Profesorul de succes, București, Editura Polirom, 2008

Roco M. – Creativitatea individuală și de grup, București, Editura Academiei, 1979;

Roșca, Al.- Creativitatea generală și specifică, București, Ed. Academiei, 1981

Tereza Amabile- Creativitatea ca mod de viață, București, Editura Tehnica ,1997

Tabăra de terapie prin artă - conectare prin creație

*Ionescu Irina Raluca, profesor de educație vizuală
Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc”, București*

Tabăra de terapie prin artă a avut două ediții până acum, prima a avut loc în iunie 2023, iar a doua, în august 2024. Anul acesta, am început să pregătim documentarea pentru ediția cu numărul trei. Echipa de organizare este formată din profesorul de artă și psihologul clinician. Studiile arată că art-terapia ajută la creșterea nivelului stimei de sine și a încrederii în sine, la bunăstarea emoțională și fizică, la conectarea cu mai multă ușurință la emoții, la îmbunătățirea comunicării, la depășirea timidității și îmbunătățirea abilităților sociale. Art-terapia și terapia expresiv-creativă, se află în strânsă legătură cu autocunoașterea și creșterea emoțională.

Ipoteze/ Premise/ Idei Principale

Gestionarea emoțiilor și conectarea cu corpul pot fi modalități prin care copiii își cunosc propriile emoții? Putem utiliza exercițiile de conștientizare a respirației, a corpului prin mijloace expresiv-creative: artă, joc, improvizație, mindfulness?

Reușește terapia prin artă să ajungă la cunoaștere și intercunoaștere pentru îmbunătățirea stărilor emoționale ale copiilor?

Proiectul taberei este construit după următorii parametri:

Obiective:

1. Conștientizarea și eliberarea emoțiilor
2. Comunicarea prin artă
3. Experimentarea tehnicilor de lucru
4. Îmbunătățirea stărilor emoționale și fizice
5. Dezvoltarea inteligenței spațio-vizuale

Activități⁷:

- Ateliere zilnice pentru gestionarea emoțiilor și conectarea cu corpul prin care vom explora împreună modalități de a ne înțelege emoțiile.

⁷ Activități pentru atingerea obiectivelor propuse

- Exerciții de conștientizare a respirației și a corpului prin utilizarea mijloacelor expresiv-creative (arta, joc, improvizație, mindfulness și alte activități creative pentru a ne exprima, a ne înțelege și a ne cunoaște mai bine.)

Rezultate:

- o colecție de emoții pozitive;
- metode pentru gestionarea emoțiilor;
- atitudini creative;
- aptitudini plastice;
- propriile creații;
- prieteni buni;
- amintiri de neuitat.

Mijloacele utilizate pentru parcurgerea călătoriei de inițiere împreună cu elevii noștri sunt lucrul în grup și terapia prin artă expresivă, un proces holistic care mobilizează expresia creativă în serviciul vindecării atât a minții, cât și a corpului. Rezultatele, forme plastice ce transmit expresivitate, construiesc personalități, comunică lumea interioară a copiilor.

Tehnicile terapeutice expresiv-creative au fost non-directive și s-au concentrat pe patru modalități principale:

- Expresie;
- Imaginație;
- Participarea activă;
- Conexiunea minte-corp.

O altă metodă terapeutică au fost atelierele creative de Mandale de Lumină după metoda Ursulei Irrgang, ce se s-au desfășurat pe parcursul celor 5 zile de tabără.

Mandalele de Lumină sunt un instrument pentru autocunoaștere și vindecare interioară. Ele sunt calculate pe baza secvenței Fibonacci, care reprezintă succesiunea evoluției pentru tot ceea ce este organic pe această planetă. Leonardo Fibonacci a descoperit în sec. XIII că toate ființele de pe Planetă au o evoluție prestabilită în formă de spirală. Aceasta este aparent destul de simplă, se bazează pe calcul matematic și arată astfel: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144 etc. Crearea mandalei este o formă de introspecție, de meditație, de contemplare a ceea ce este în interior. Modalitatea de lucru cu mandalele de lumină a presupus calcularea și, ulterior, desenarea spațiilor geometrice. Metoda aceasta a ajutat la atingerea obiectivelor taberei de terapie prin artă - ***creșterea creativității și extinderea percepției conștiente.***

Mandalele de lumină lucrează atât cu mintea, cât și cu sufletul, iată câteva beneficii identificate:

- antrenarea ambelor emisfere cerebrale prin concentrare, calcul matematic, unirea punctelor și libera alegere a colorării formelor mandalei;
- dezvoltarea inteligenței spațio-vizuale prin păstrarea armoniei, a simetriei circulare și reproducerea aceleiași forme de mai multe ori;
- stimularea și integrarea unor noi perspective;
- conștientizarea și eliberarea unor emoții reprimite;
- dezvoltarea motricității fine;
- îmbunătățirea coordonării dintre ochi și mână;
- reducerea stării de anxietate;
- reducerea tendințelor impulsive;
- dezvoltarea răbdării.

Feedback:

Expozițiile de artă, rezultate palpabile, au cuprins forme plastice realizate de elevi ce au ajuns în sufletul nostru prin asociere cu celelalte simțuri. Sinestezia ne-a ajutat în construirea propriului tablou complet al spațiului plastic.

Concluzii:

Arta comunică permanent spațiul interior al artistului. Comunicarea prin artă se pierde în originea vieții omului pe pământ. Transmitem permanent mesaje prin mimică, acțiuni, gesturi, iar înainte de apariția scrisului, s-au folosit desene inscripționate pe diferite obiecte. Operele de artă ale copiilor se nasc din relația lor cu lumea înconjurătoare. Spațiul plastic presupune o radiografie a sufletului cu emoțiile din acel moment. Percepțiile se transformă în compoziții, spații diverse cu multe camere suprapuse, înălțate asemenea sălilor unui muzeu de artă. Exprimarea omului contemporan prin imagine este din ce în ce mai prezentă, nu există domeniu în care să nu apară imaginea grafică sau fotografică.

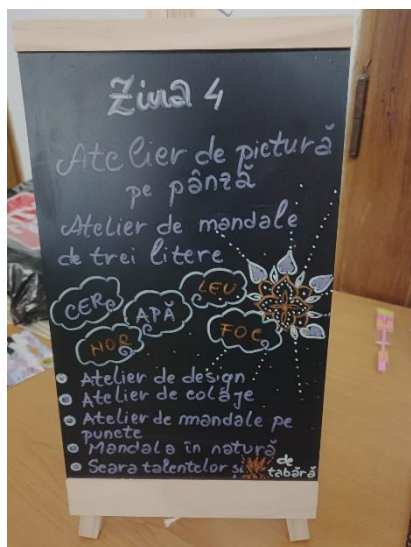
Arta vizuală este atât de diversă, lucrările dovedesc acest lucru, surprind în cel mai creativ mod magia lumilor elevilor noștri. Compozițiile plastice se pot înțelege prin relația dintre forme și fundal, între perceptibil și metafizic, compunerea elementelor, accentele și intensitățile. Profunzimea lucrărilor, ritmicitatea liniilor, poezia cromaticii, estomparea suavă a conturilor sau transparențele subtile sunt tot atâtea mijloace de expresie percepute în bucuria interacțiunii cu imaginea.

Bibliografie:

Racu I., Terapii Pentru Copii și Art-terapia, Suport de curs, Chișinău, 2021

Mănescu, M., *Arta învățării artei*, Ed. EIKON, Cluj-Napoca, 2008

Șușală, N. I., *Estetica și Psihopedagogia Artelor Plastice și designului*, Ed. igma, București, 2000

Căldura specifică și căldura molară

Prof. Daniela Miclăuș, CN „Ion Neculce”

Prof. Andreea Vasilica Drăguleț, CN „Ion Neculce”

Mărimile fizice sunt introduse ca urmare a necesității descrierii cantitative a fenomenelor fizice observate pe parcursul experimentelor de laborator. Dezvoltarea termodinamicii a impus definirea coeficienților calorici, pentru a exprima legătura între căldura primită de un corp și variația temperaturii sale.

Capacitatea calorică s-a impus pentru caracterizarea căldurii absorbite în principal de corpuri alcătuite din subansamble de materiale și forme diferite. În principal, ne referim la calorimetru. Lichidele, neavând formă proprie, este necesară utilizarea unor recipiente, care vor realiza și ele schimb de căldură.

Calorimetrul, fiind la temperatura inițială, la fel ca lichidul, va absorbi și el o parte din căldura totală transmisă, fiind în contact termic cu acesta. Se va încălzi sau răci, în funcție de experiment, deci va avea o influență asupra schimbului de căldură sursă –obiect studiat.

Cunoscând valoarea capacității calorice a calorimetrului, putem calcula mai precis căldura absorbită doar de lichid și, în principal, căldura specifică a acestuia.

Experimental, s-a constatat că diferite substanțe, aflate la aceeași temperatură inițială, primind aceeași cantitate de căldură vor ajunge la temperaturi diferite. Măsura încălzirii acestor substanțe este căldura specifică, dacă măsurăm substanța cu masa proprie sau căldura molară, dacă ne referim la cantitatea de substanță a unui sistem termodinamic (altfel spus, a unui gaz)

Prin definiție, căldura specifică este o mărime fizică, numeric egală cu căldura necesară unității de masă pentru a-și modifica temperatura cu un grad.

$$c = \frac{Q}{m\Delta T}, \text{ cu unitatea de măsură } [c]_{SI} = \frac{J}{kgK}$$

Căldura molară este o mărime fizică, numeric egală cu căldura necesară unui mol de substanță pentru a-și modifica temperatura cu un grad.

$$C = \frac{Q}{\nu\Delta T} \text{ cu unitatea de măsură } [C]_{SI} = \frac{J}{kmolK}$$

Căldura specifică o utilizăm pentru corpurile aflate în stare solidă sau în stare lichidă. Pentru aceeași substanță c_{lichid} este mai mare decât c_{solid} . Explicăm acest aspect prin mișcarea

particulelor constituente și modul în care se distribuie energia primită din exterior sub formă de căldură.

La solide, agitația termică înseamnă oscilația particulelor în jurul unor poziții de echilibru, cu amplitudini ce depind de temperatură. Fiecare atom este astfel bine legat și își păstrează poziția relativă față de vecini. Energia termică primită se va utiliza doar pentru creșterea energiei de oscilație, adică a amplitudinii, care este direct proporțională cu temperatura.

La lichide, agitația termică face ca particulele constituente să fie într-o continuă mișcare haotică, în toată masa. Mai mult, la substanțele monoatomice, energia primită se distribuie în mod egal pe cele 3 direcții ale mișcării de translație, corespunzătoare celor 3 grade de libertate. La substanțele biatomice sau poliatomice, energia se distribuie suplimentar și pe gradele de libertate date de mișcarea de rotație a moleculelor. Rezultatul macroscopic este măsurat de obținerea unor temperaturi mai mici, dacă primesc aceeași cantitate de căldură.

Dintre substanțele cu valori mari ale căldurii specifice, menționăm apa, pentru care, energia termică absorbită se transformă în proporție mare în energie de rotație a moleculelor în jurul axelor de simetrie.

Această proprietate a apei de a absorbi multă căldură între aceleași 2 temperaturi, o face utilizabilă, pe de o parte, în sistemele de răcire ale motoarelor termice sau la centralele nucleare, pe de altă parte, la sistemele de încălzire, în calorifere. Astfel, transportul căldurii se face în cel mai eficient mod prin apă.

Materialele cu căldură specifică mare se utilizează și la menținerea temperaturii constante în diferite incinte (autoturisme) sau a hainelor purtate pe timpul verii.

Bijuteriile sunt confecționate din materiale cu căldură specifică de valori mici, pentru a nu consuma minimul de energie termică din corp la menținerea la temperatura potrivită (aur, argint, plastic, chiar chihlimbar).

Vasele de gătit sunt cu diferite călduri specifice. De exemplu, cele din aluminiu se încălzesc foarte repede, cu c de ordinul a câtorva sute J/kgK . și mențin temperatura ridicată a mâncării, realizând o bună tratare termică, mai ales la gătitul cu ulei. Acesta, având căldură specifică mică, va ajunge repede la temperaturi mari, peste $200^{\circ}C$. Din nefericire, în aceste situații, alimentele pot deveni toxice, deoarece se atinge și menține ușor temperatura de fumegare.

Dacă dorim să gătim la temperaturi coborâte aproximativ $80^{\circ}C$, atunci vom utiliza vase cu teflon, cu baza foarte groasă, astfel încât căldura necesară menținerii temperaturii cu fiecare

grad să fie mai mică decât căldură pierdută în mediul înconjurător. Obținem astfel alimente gătit mai sănătos, pentru care nu sunt distruse vitaminele și enzimele.

Căldura specifică cunoscută din tabele ne ajută să identificăm diferite substanțe ale obiectelor fără a lua probe din ele. De exemplu, putem identifica dacă o tavă este din argint sau de inox poleit cu argint, măsurându-i căldura specifică și comparând cu datele din tabele.

Căldura molară o utilizăm pentru substanțele aflate în stare gazoasă. Experimental, s-a constatat că molul are proprietăți interesante, de exemplu, un mol de orice substanță are exact același comportament în transformările gazului ideal. Acesta este motivul pentru termodinamică să utilizăm căldura pe unitatea de mol.

Relația Robert-Mayer exprimă relația dintre căldura molară la volum constant și la presiune constantă, care sunt diferite. Mai mult, avem transformarea izotermă, în care temperatura se păstrează constantă, deși sistemul termodinamic face schimb de căldură cu exteriorul și cazul transformării adiabatice când temperatura se modifică chiar dacă sistemul termodinamic nu face schimb de căldură cu exteriorul.

Coefficienții calorici își aduc contribuția în domeniul cunoașterii teoretice, dar și în aplicațiile practice, ale vieții de zi cu zi. Experimentele cu calorimetru, în laboratorul de fizică devin o sursă motivațională pentru abordarea riguroasă a studiului în general și al științelor, în particular.

Bibliografie

- Bunget, I., *Compendiu de fizică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988
Feynman, Richard P., *Fizica modernă*, Editura Tehnică, București, 1970
Moțoc, Cornelia, *Fizica*, Editura All, București, 1994
Reif, F., *Fizică Statistică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983
Sears, F. W., Zemansky, M. W., Young, H. D., *Fizica*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983

L'écriture créative en classe de FLE

*Prof. Magdalena Miron
Colegiul Național „Spiru Haret, Tecuci*

La question de la créativité et des pratiques créatives ne peut pas être ignorée lorsqu'il s'agit de l'apprentissage d'une langue étrangère. Jeux, ateliers d'écriture, créations poétiques... autant de démarches pédagogiques motivantes qui suscitent l'intérêt des élèves et les encouragent à s'exprimer de manière libre et authentique. L'apprentissage du français langue étrangère (FLE) ne se limite pas à l'acquisition des structures grammaticales et lexicales. Au-delà du renforcement des compétences linguistiques en français, les pratiques créatives favorisent le développement de l'imagination, de l'analyse critique et de la confiance en soi dans la production écrite, tout en enrichissant la culture des apprenants grâce au travail collaboratif.

La production écrite constitue souvent un obstacle pour les apprenants, car elle représente une tâche complexe mobilisant le vocabulaire, la grammaire, l'orthographe et la ponctuation. Quand on parle d'écriture créative, cela devient encore plus difficile, car on a tendance à l'associer au travail d'un écrivain. Dans ce contexte, l'enseignement de l'écriture en français langue étrangère représente à la fois un défi enrichissant pour les enseignants et une occasion précieuse d'encourager les apprenants à développer leur créativité tout en perfectionnant leur maîtrise de la langue. Pour atteindre cet objectif, il est nécessaire de mettre en place des stratégies pédagogiques adaptées, capables de susciter la motivation des élèves et de les accompagner dans leur progression.

L'écriture créative est possible dès les niveaux les plus bas, à condition de proposer des activités bien adaptées à l'âge et au niveau des apprenants. Il est toutefois essentiel de leur offrir des modèles et des exemples concrets, sous forme de documents authentiques, en mettant en évidence les éléments clés tels que la structure du texte ou le vocabulaire utilisé. La bande dessinée, par exemple, est un document authentique particulièrement vivant et motivant. En tant que support pédagogique, elle permet aux enseignants de FLE de mener un travail à la fois bénéfique et stimulant pour les apprenants, en alliant apprentissage et créativité. Grâce à son aspect ludique et à sa richesse (culturelle, lexicale et grammaticale), la BD favorise une approche d'apprentissage active et engageante. La bande dessinée constitue ainsi un excellent

outil pédagogique pour faciliter et développer l'expression écrite. Les possibilités qu'elle offre et qui sont exploitables en classe sont nombreuses, notamment pour le développement des compétences de production écrite en fonction des objectifs fixés (grammaticaux, lexicaux, sociolinguistiques, etc.). Par exemple, après avoir étudié un épisode, on peut choisir une autre histoire, vider les bulles et demander aux élèves de réécrire le texte. L'objectif est d'évaluer si, à partir des images, les élèves sont capables de construire une histoire cohérente en s'appuyant sur les indications fournies par les dessins. Cet exercice d'écriture mobilise l'ensemble des outils linguistiques à la disposition des apprenants : vocabulaire, formulation des questions, phrases courtes, etc. On peut aussi complexifier l'activité en ajoutant des consignes spécifiques, comme l'utilisation de l'impératif ou l'intégration de mots choisis à l'avance. Enfin, la BD offre de nombreuses autres possibilités créatives exploitables en classe de FLE : inventer des dialogues, imaginer un récit ou encore réaliser un *cadavre exquis* en vignettes.

Inspiré du mouvement surréaliste, le *cadavre exquis* est une activité collaborative où chaque élève écrit une partie d'un texte sans connaître les phrases précédentes, un « jeu qui consiste à faire composer une phrase ou un dessin par plusieurs personnes sans qu'aucune d'elle ne puisse tenir compte de la collaboration ou des collaborations précédentes » (*Dictionnaire abrégé du Surréalisme*). Cette technique permet de créer des œuvres uniques et surprenantes en combinant les idées de plusieurs auteurs. L'enseignant peut structurer cette activité en demandant aux élèves d'écrire une phrase selon une contrainte grammaticale précise (un verbe conjugué à l'imparfait, un adjectif qualificatif, etc.). Cela permet d'exercer certaines structures linguistiques tout en développant une créativité spontanée.

Le haïku est un outil particulièrement intéressant pour pratiquer l'écriture créative. Originaire du Japon, ce « petit poème de dix-sept syllabes, en trois vers (respectivement de 5, 7 et 5 syllabes) » (*Larousse*) capte un instant, une émotion ou une image avec simplicité et profondeur. Son format court et son lien avec les sensations et les émotions en font un excellent exercice pour stimuler la créativité tout en travaillant la langue de manière précise et ludique. Son intérêt réside dans la liberté d'expression : l'élève crée et s'exprime sans avoir à construire de phrases nécessairement bien complexes. Cependant, il est amené à enrichir son vocabulaire, à utiliser des structures grammaticales concises, telles que la nominalisation, l'emploi d'adjectifs et de participes ou encore l'élision. Selon l'âge et le niveau de français des apprenants, les contraintes d'écriture peuvent différer. Nous avons la liberté d'adapter le type de production, de choisir ou non un thème, de donner ou non des contraintes d'écriture. Pour aider les élèves à trouver l'inspiration, on peut utiliser différents déclencheurs créatifs : un thème d'écriture (le printemps, la nature, l'amour, l'amitié), des images (dessins, peintures,

photos), des sons de la nature (pluie, vent, oiseaux) ou de la musique instrumentale, des mots-clés liés au thème choisi.

Mettre en place un atelier d'écriture collaborative peut être une façon efficace d'encourager la production écrite sans la pression de la page blanche. Une méthode consiste à donner un début d'histoire commun à la classe, puis à demander aux élèves de rédiger la suite en petits groupes. Chaque groupe peut ensuite lire son texte à haute voix, ce qui favorise l'échange et l'entraide. Pour les apprenants avancés on peut ajouter des contraintes (introduire un dialogue, un flashback, une description détaillée). Cette activité renforce la cohésion de classe et incite les élèves à réutiliser des structures vues en cours.

L'écriture créative occupe une place essentielle dans le processus d'apprentissage du FLE. Elle ne se limite pas à un simple exercice linguistique, elle devient un véritable espace d'expression personnelle, favorisant l'implication émotionnelle et intellectuelle des apprenants. D'une part, elle offre aux élèves un moyen de s'exprimer librement, en mettant en mots leurs idées, leurs émotions et leur imagination. D'autre part, elle constitue pour les enseignants un puissant levier de motivation, en rendant la production écrite plus ludique et engageante. Grâce à des activités créatives comme les jeux d'écriture, les récits inventés ou la poésie, les apprenants développent leur compétence écrite tout en enrichissant leur vocabulaire, en consolidant leurs connaissances grammaticales et en gagnant en confiance. De plus, cette approche les aide à surmonter les blocages souvent liés à la peur de l'erreur ou au manque d'inspiration, en transformant l'écriture en un espace de liberté et de plaisir.

Dezvoltarea competenței de comunicare orală în limba franceză prin stimularea creativității

*Prof. Mihaela-Nina Munteanu
Colegiul Național „Spiru Haret”, Tecuci*

Exprimarea orală în limba franceză este o competență pe care elevii o dobândesc treptat pentru a o reuși să producă mesaje orale în orice situație de comunicare. Ei trebuie să depășească dificultăți legate de pronunție, ritm, intonație, dar și probleme ce țin de înțelegere (în interacțiune) deoarece, așa cum prevede CECRL, într-o situație de comunicare orală, jucăm alternativ rolul vorbitorului și al ascultătorului.

Nu putem avea o comunicare reală în ora de limba franceză, schimburi reale, personale, dacă profesorul este întotdeauna cel care pune întrebările și elevii sunt întotdeauna cei care răspund. Așadar, profesorul ar trebui să dea inițiativa elevilor, să le permită să se exprime fără să simtă teama că vor fi corecțati din momentul în care deschid gura. Sarcina principală a profesorului de limba franceză este deci, aceea de a încuraja elevii să vorbească, fie individual, în fața clasei, fie în interacțiune. El poate introduce în demersul său metode active sau creative, care permit elevilor să-și dezvolte capacitatea de a experimenta anumite situații, de a analiza și de a lua decizii cu privire la alegerea soluțiilor optime. În acest mod, aceștia își exercită creativitatea și își dezvoltă relațiile interpersonale prin valorificarea ideilor tuturor membrilor grupului-clasă.

A. Metode active

❖ Brainstormingul

Această metodă servește la producerea spontană, în grupe de cel puțin 5 persoane, în minimum de timp, a celui mai mare număr posibil de idei pe un subiect dat, punându-se accent mai degrabă pe cantitatea decât pe calitatea ideilor enunțate. În faza de producție și stimulare reciprocă trebuie să fie admise chiar și idei absurde, aberante, ridicole și fanteziste. Procedând astfel, profesorul înlătură teama de eroare, timiditatea elevilor și îi încurajează să se exprime. Abia într-o a doua etapă, după ce s-au propus cât mai multe idei posibil, se poate trece la evaluarea critică colectivă a ideilor găsite și la transformarea lor în soluții adaptate la situație.

În predarea competenței de comunicare orală, brainstormingul se poate utiliza pentru „a-i determina pe elevi să reacționeze la întrebări creative (și să construiască reclame sau

povești, în special pe baza unor imagini sau fotografii) sau controversate (și să producă cât mai multe cuvinte fără a trece prin focul dezbaterii)”⁸. Brainstormingul poate fi folosit și ca activitate în etapa de pre-ascultare (pré-écoute), cu scopul de a actualiza cunoștințele elevilor cu privire la subiectul unui document care urmează să fie audiat sau pentru a introduce câteva cuvinte necesare înțelegerii acestuia. Profesorul permite, așadar, elevilor să se exprime liber și să lucreze în grupuri pentru mobilizarea unui vocabular colectiv.

❖ **Ciorchinele**

Este o modalitate de a face noi asocieri de idei sau de a evidenția noi sensuri. Este și o tehnică prin care se caută căi de acces spre propriile cunoștințe. Profesorul scrie un cuvânt pe tablă și elevii trebuie să găsească cuvinte și expresii legate de ideea enunțată. Se rețin toate ideile fără critică, pentru a nu împiedica elevii să gândească liber. Aceștia pot lucra individual sau pe grupe.

❖ **Metoda „starbursting” (explozia stelară)**

Similar cu brainstormingul, această metodă de dezvoltare a creativității își propune să obțină cât mai multe întrebări despre o idee/o problemă. Pornim de la mijlocul unui concept și ne risipim în afara lui, ca o explozie stelară. Această metodă poate fi utilizată ca metodă creativă de grup sau individuală. Dar munca în grup oferă avantajul de a reveni asupra întrebărilor deja exprimate.

Etape:

1. Profesorul formulează ideea/problema;
2. Elevii se organizează în grupuri;
3. Fiecare echipă desemnează un reprezentant care scrie pe o foaie de hârtie ideea sau problema de analizat, apoi, pornind de la întrebări de genul: *Cine?*, *Ce?*, *Când?*, *Unde?*, *De ce?* el va adăuga toate întrebările formulate de către alți membri chiar și cele surprinzătoare;
4. Se comunică rezultatele;
5. Se face o evaluare a muncii în echipă;
6. Pas opțional – se poate răspunde la unele întrebări.

Aceasta metodă, ușor de aplicat la orice nivel, este o modalitate de relaxare și o sursă de noi descoperiri.

B. Jocuri de creativitate

⁸ J.-P., Cuq, Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde, Paris, Clé International, 2003, p. 214.

Pentru a elibera vorbirea elevilor de repetare și de conformism, pentru a le stimula capacitatea de a inventa, de a produce din plăcere, profesorul poate folosi jocuri creative. El poate începe cu exerciții de creativitate lexicală (inventarea de cuvinte noi), exerciții de creativitate structurală (inventare și combinare de cuvinte, creare de propoziții, de povestiri) plecând de la o matrice sau un model, apoi continuând cu activități menite să încurajeze elevii să dea frâu liber imaginației⁹.

Exemple:

➤ **Jocul întrebărilor**¹⁰

Profesorul pregătește documente vizuale precum: fotografii, hărți, cărți poștale, imagini publicitare, desene, etc. Fără a le arăta elevilor (împărțiți în grupuri de 4-5 membri), le cere să ghicească toate elementele fiecărui document. Pentru a face acest lucru, ei trebuie să pună întrebări la care se poate răspunde doar cu „da” sau cu „nu”. Elevii pot nota pe o foaie de hârtie toate detaliile găsite sau pot reconstitui imaginea pe măsură ce se desfășoară jocul. Grupa câștigătoare va fi cea care va găsi cele mai multe detalii, al cărei desen va fi cel mai asemănător sau cea care va ghici despre ce este vorba.

➤ **Dialogul incomplet**¹¹

Profesorul distribuie elevilor fișe cu dialoguri incomplete pe care ei trebuie să le completeze individual sau în grup (de 2-3 persoane), imaginând diferite situații de comunicare. La sfârșitul jocului, se pot compara rezultatele pentru a le promova pe cele mai interesante.

➤ **Dacă...**¹²

Profesorul le cere elevilor să facă o listă cu 10 obiecte sau articole pe care ar dori să le ia cu ei în diferite situații, cum ar fi:

- *Dacă ar trebui să mergă pe altă planetă fără să se poată întoarce vreodată pe Pământ.....*
- *Dacă ar trebui să mergă singuri pe o insulă pustie etc.*

Apoi, se fac perechi în care elevii își compară listele și stabilesc o listă comună de 7 obiecte sau articole care este reprezentativă pentru amândoi. În cele din urmă, elevii formează grupuri de patru persoane care sunt de acord cu o listă nouă, tot de 7 obiecte sau articole, valabilă pentru toți membrii echipei. La sfârșitul jocului, fiecare grupă prezintă lista finală în fața celorlalți colegi și se discută despre ea.

⁹ F., Weiss, *Jouer, communiquer, apprendre*, col. « Pratiques de classe », Paris, Hachette, 2002, p. 77.

¹⁰ G., Mărioru, E., Mitrea et I., Ganciarov, *Aimer-vous jouer ? : choix de jeux didactiques*, Brăila, Editura Ex Libris, 2006, pp. 13-14.

¹¹ *Ibidem*, pp. 14-15.

¹² *Ibidem*, pp. 27-27.

➤ **Poveste în lanț**¹³

Profesorul propune prima propoziție la care fiecare elev, pe rând, adaugă o altă propoziție pentru a construi, împreună și spontan, o poveste. Este important să se asigure o succesiune logică a ideilor formulate de fiecare elev. Povestea ar putea fi înregistrată pentru a o analiza, completa sau modifica ulterior.

➤ **Plasați fraza!**¹⁴

Profesorul pregătește mai multe bilețele pe care scrie propoziții la întâmplare, fără legătură între ele (doar o propoziție pe fiecare foaie). Apoi, invită doi elevi voluntari să ia fiecare câte un bilețel, să îl citească și să învețe pe de rost propoziția. Ei trebuie să încropească un dialog în care fiecare încearcă să-și plaseze propoziția în cel mai natural mod posibil; restul clasei trebuie să ghicească propozițiile. Dacă propozițiile sunt recunoscute, conversația este oprită.

➤ **Cuvântul interzis**¹⁵

Profesorul sau un elev pune întrebări la care clasa trebuie să răspundă prin evitarea cuvântului stabilit anterior ca fiind interzis și să găsească soluții pentru a-l înlocui. Întrebările trebuie formulate în așa fel încât să se evite utilizarea cuvântului interzis.

➤ **Găsiți un alt final!**¹⁶

Elevii trebuie să găsească un alt final la o poveste cunoscută. Vor fi apreciate cele mai originale și inedite idei.

Scopul final al învățării competenței de comunicare este capacitatea de a folosi limbajul în propriile scopuri, de a transmite propriul mesaj, în diverse situații. Dar pentru ca acest scop să fie atins, profesorul trebuie să stimuleze gândirea divergentă a elevilor săi, prin plasarea acestora în situații de învățare în care sunt conduși să caute pentru a crea, a produce. Astfel, prin intermediul strategiilor activ-creative care solicită pe deplin imaginația și creativitatea, elevii își vor construi competențele de înțelegere și de exprimare făcând apel și la cunoștințele lor de gramatică și vocabular.

Bibliografie

Cuq, J.-P., *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*, Paris, Clé International, 2003.

¹³ *Ibidem*, pp. 31-32.

¹⁴ *Ibidem*, pp. 32-33.

¹⁵ D., Bălășoiu, T., Bălășoiu, *Tehnici de creativitate*, București, Editura economică Preuniversitaria 2000, pp. 141-142.

¹⁶ *Ibidem*, p. 143.

- Weiss, F., *Jouer, communiquer, apprendre*, col. « Pratiques de classe », Paris, Hachette, 2002.
- Mărioru, G., Mitrea, E., Ganciarov, I., *Aimer-vous jouer ? : choix de jeux didactiques*, Brăila, Editura Ex Libris, 2006.
- Bălășoiu, D., Bălășoiu, T., *Tehnici de creativitate*, București, Editura economică Preuniversitaria, 2000.

Gândirea „în afara cutiei” ca politică educațională

Prof.dr. Olaru Cătălina – director – Școala Gimnazială „Uruguay”

Prof. Gomoescu Erfily – profesor - Școala Gimnazială „Uruguay”

Cultivarea gândirii creative în cadrul sistemelor educaționale europene este o problemă complexă, prin multitudinea de metode și perspective în legătură cu realizarea ei, fiind una dintre tematicile testării PISA din anul 2022 și o direcție a politicii europene subsecvente în materie de educație.

Preocuparea față de această temă nu este nouă, primul articol care tratează acest subiect fiind „publicat în 1989” (Aleinikov, 2020). Totuși, asemenea multor problematici, trecerea timpului nu înseamnă că tematica a fost epuizată. Dimpotrivă, conform tendințelor în educație din anii recenți, ea capătă o importanță din ce în ce mai mare. Principalul argument în favoarea acestei afirmații reiese din rezultatele testelor PISA la nivelul Uniunii Europene din anul 2022, care relevă o „înărăutățire a performanței educaționale”, inclusiv o scădere a ponderii țărilor cu cele mai bune performanțe școlare.

În acest context, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), a publicat atât metodologia de evaluare a gândirii creative, cât și un ghid pentru politici educaționale care să încurajeze elevii să gândească creativ. Prin intermediul acestora, sunt subliniate, pe de-o parte, dificultățile pe care le instituie această modalitate de predare-învățare, rezultate din faptul că aceasta este, prin excelență neconvențională, iar pe de altă parte, importanța și necesitatea ei pentru elevii care se pregătesc de un viitor marcat de incertitudini.

Astfel, lămuritor în materie de motivație pentru introducerea gândirii creative este cuvântul-înainte de Andreas Schiller din metodologia sus-menționată. El arată că lumea aflată în continuă schimbare dictează necesitatea de a avea abilități de gândire creativă. Astfel, a gândi „în afara cutiei” devine o necesitate, întrucât conform informațiilor pe care le avem în prezent și a tendințelor actuale, „cutia” în cadrul căreia sunt antrenați elevii din generația actuală nu va mai exista mult timp. În tumultul unei dezvoltări galopante a tehnologiei, mai ales a Inteligenței Artificiale, care amenință atât slujbele, cât și ordinea clasică în societatea unui viitor deloc îndepărtat, devine imperativ ca elevii să dobândească niște abilități solide de rezolvare a problemelor în afara tiparelor. Pentru că sunt imposibil de prezis cu certitudine provocările la

care vor trebui să răspundă aceștia, ei trebuie să fie pregătiți să se adapteze oricărei situații care poate apărea.

Caracterul fascinant al problemei gândirii creative își are rădăcinile tocmai în faptul că nu poate fi redus la niște bareme și criterii de evaluare universal valabile. Se pierde, astfel, ideea de răspuns corect unic, precum în cazul materiilor ce țin de științele exacte. Devine și mai clară dificultatea de predare a acestui tip de gândire, întrucât nici profesorii nu mai au certitudinea unei ordini prestabilite, unor răspunsuri clare și incontestabile. Astfel, în cadrul testării PISA 2022, sunt introduși noi itemi de evaluare care, în premieră, nu cer un răspuns scris, ci și „realizarea unui obiect vizual”. De asemenea, evaluarea gândirii creative se face prin cerințe cu răspuns deschis, în care există multiple răspunsuri corecte. Acest lucru a dus la necesitatea unei metodologii mai complexe de notare, care propune niște direcții generale de urmărit pentru evaluatori, decizia finală rămânând subiectivă.

În acest context, devine indispensabilă definirea conceptului de „educație pentru creativitate”. În sensul cel mai de bază, acest concept semnifică cultivarea potențialului creativ al elevilor, potențial „care așteaptă să fie identificat și, apoi, stimulat și valorificat în cele mai diverse și posibile modalități de intervenție din afara persoanei”. Gândirea creativă este, așadar, capacitatea „de a genera idei diverse și originale” (potrivit ghidului OECD referitor la testarea PISA 2022). În aceeași sursă, creativitatea mai este definită drept „abilitatea de a aborda activitățile cotidiene într-un mod neconvențional”. Un element esențial al gândirii creative este reprezentat de caracterul inovativ al acesteia, care, prin excelență, este orientată pe progres și pe îndepărtarea de metodele clasice de rezolvare a problemelor. Astfel, „Gândirea creativă se axează pe restructurarea acestor modele [învechite] și determinarea apariției unor modele noi cu ajutorul creativității” (R. Cerlat, p. 116), lucru care demonstrează necesitatea, dar și aplicabilitatea multidisciplinară a acestui concept în educație.

Având în vedere importanța educației pentru creativitate, se ivește o problemă foarte importantă în cadrul procesului de stimulare al acesteia în mediul educațional, și anume implicarea motivațională a elevilor.

Acest lucru ar trebui să se lege, în primul rând, de o modificare a politicii educaționale care să reflecte îndepărtarea de la modalitățile clasice de evaluare a abilităților. Astfel, în conformitate cu sugestiile OCED în legătură cu politicile educaționale, dezvoltarea creativității trebuie realizată pe întreg parcursul educațional, realizându-se o adaptare a programei școlare pentru a integra mai bine elementul creativ.

În fond, principalul element motivațional pentru dezvoltarea creativă la elevi este adaptarea criteriilor și politicilor de evaluare pentru acomodarea cerințelor de evaluare non-

clasică a capacităților lor. Elevii nu pot fi motivați să gândească creativ dacă acest lucru nu este încurajat de sistemul educațional, sau chiar, uneori, sancționat. În momentul în care aceștia pot observa din experiența proprie avantajele gândirii creative, ei vor tinde să o îmbrățișeze și să caute să o dezvolte.

În afară de aspectul ce ține de motivație, există mai multe modalități de a stimula creativitatea învățăcelilor, toate având la bază ideea de promovare a gândirii în afara tiparelor și cea de rezolvare a problemelor. Printre acestea, se remarcă încurajarea punerii de întrebări, pe tot parcursul educațional. Deși aceasta este o trăsătură obișnuită a copiilor, care, aparent nici nu ar avea vreun motiv să fie contestată, ea este vitală. În prezent, instinctul natural de a pune cât mai multe întrebări este combătut de procesul de „uniformizare” al claselor, mai accentuat în cazurile în care numărul de elevi dintr-o clasă depășește pe cel recomandat. Astfel, întrebările devin descurajate de profesorii care nu mai pot avea timpul necesar pentru a răspunde tuturor întrebărilor și, încetul cu încetul, copiii învață să accepte lucrurile predate ca adevăruri absolute, ce nu trebuie contestate, retezându-se astfel dezvoltarea potențialului creativ al lor. O altă metodă de încurajare a gândirii creative, care se leagă de această problemă este acceptarea punerii la îndoială a ipotezelor, lucru ce se leagă în mod direct și de dezvoltarea gândirii critice. Astfel, elevii ar trebui încurajați să nu accepte orice informație pe care o primesc drept un adevăr absolut, ci să caute dovezi și rezolvări originale și diversificate. De asemenea, încurajarea gândirii alternative prin exemplu reprezintă o altă modalitate de deblocare a potențialului creativ al elevilor. Un lucru important pentru a forma o astfel de gândire este insuflarea unui spirit deschis către noutate, care să nu aibă frică de a încerca ceva nou, lucru ce se poate realiza prin a arăta modul în care lumea s-a schimbat datorită celor care au îndrăznit să gândească altfel.

Având în vedere că această problemă este una de viitor, trebuie luat în considerare impactul utilizării pedagogiei digitale în stimularea creativității elevilor. Acest lucru prezintă două mari avantaje. Pe de-o parte, volumul fără precedent de mare de informații la care oferă acces îi ajută să își mărească orizonturile, să poată visa la ceva mai mult decât oferă mediul în care se află, dar și să cunoască un număr mare de perspective diverse. Pe de altă parte, instrumentele digitale oferă o mai mare flexibilitate în exprimarea creativității artistice, prin faptul că pun la îndemâna elevilor noi modalități de antrenare și exprimare a viziunii proprii. De exemplu, jocul, element esențial în învățare, capătă o nouă dimensiune cu ajutorul calculatoarelor și a efectelor speciale ale acestora. Tot astfel, filmele pot pune în practică concepte care, mai ales pentru cititorii mai tineri, sunt greu de înțeles. Totuși, există și un puternic contraargument în utilizarea tehnologiei digitale pentru formarea gândirii creative,

întrucât, având acces la acest izvor aparent interminabil de creație, copiii riscă să piardă interesul pentru a crea ei înșiși ceva. Având la vârful degetelor creațiile celor mai buni artiști, fie ei în domeniul muzicii, al picturii ori al literaturii, ei se pot simți copleșiți și depășiți de un standard pe care nu cred că îl pot atinge și astfel renunță înainte de a încerca.

În concluzie, problema educației pentru creativitate este una esențială pentru viitor, lucru subliniat de atenția deosebită a acestui subiect în cadrul raportului OECD în legătură cu testarea PISA 2022. Pentru susținerea acesteia este important elementul motivațional pentru elevi, care este strâns legat de modalitatea de evaluare, care trebuie să încurajeze și nu să sancționeze gândirea creativă. Printre metodele de stimulare a creativității se remarcă utilizarea pedagogiei digitale, care are un potențial extraordinar de a deschide orizonturile copiilor și adolescenților, dar care vine cu pericolul instituirii unei stări generale de demotivare, rezultată tocmai din faptul că accesul la numeroase opere literare și de artă descurajează gândirea individuală.

Bibliografie

<https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/creative-thinking/pisa-2022-creative-thinking.html>
Creativitatea copiilor. O abordare psihopedagogică, Eugenia Enăchescu, București, Editura Univesitară, 2015

Dezvoltarea gândirii creative în mediul educațional, Raisa Cerlat. Accesibil online la adresa: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-120_34.pdf

Andrei G. Aleinikov, Creative Pedagogy: 30 Years and Counting (In Foreign Language Education and Beyond), 2020. Accesibil online la adresa: https://www.researchgate.net/publication/341201193_Creative_Pedagogy_30_Years_and_Counting_In_Foreign_Language_Education_and_Beyond

Gândirea creativă în educație

*Prof. dr. Panainte Isabela-Alina
Colegiul Național Spiru Haret*

Educația modernă se confruntă cu provocări majore într-o lume aflată într-o continuă schimbare.

Gândirea creativă se dovedește astfel una dintre cele mai importante competențe pe care trebuie să le dezvolte deopotrivă elevii, dar și profesorii. Dar ce este gândirea creativă? Capacitatea de a genera idei noi, originale și utile. Ea implică flexibilitate mentală, imaginație, curaj intelectual și dorința de a explora alternative. Creativitatea nu este rezervată doar artelor, ci se aplică în orice domeniu – de la matematică și științe, până la științele sociale și viața de zi cu zi.

Gândirea creativă în educație este importantă pentru că:

- dezvoltă gândirea critică: se încurajează analiza, comparația, evaluarea și reinterpretarea informațiilor
- susține învățarea activă și durabilă: elevii învață mai bine atunci când sunt implicați în activități care le stimulează imaginația și curiozitatea
- dezvoltă adaptabilitatea: creativitatea îi ajută pe elevi să se adapteze mai ușor la situații noi, neprevăzute și complexe
- îmbunătățește rezolvarea de probleme, se găsesc soluții inovatoare la provocări complexe
- ajută la creșterea motivației: elevii sunt mai implicați și mai entuziasmați, creativitatea face procesul de învățare mai interesant și mai atractiv, menținând interesul elevilor
- dezvoltă încrederea elevilor și promovează colaborarea; lucrul în echipă devine mai eficient

Modalități de stimulare a gândirii creative în școli

Vom enumera în continuare câteva activități interactive care dezvoltă creativitatea:

- învățarea prin proiecte – elevii sunt provocați să găsească soluții proprii pentru sarcini reale
- provocări de design – construirea de obiecte cu resurse limitate
- simulări – crearea de scenarii interactive pentru experimentare practică
- dezbateri – discuții structurate pe teme relevante, stimulând argumentarea
- studii de caz – analiza unor situații reale pentru aplicarea cunoștințelor
- jocurile de rol și dramatizarea – ajută la explorarea de perspective diferite

- crearea de povești captivante și scriere creativă de poezii, povestiri, scenarii– dezvoltă imaginația și exprimarea artistică
- tehnici de brainstorming – încurajează exprimarea liberă a ideilor fără teama de a greși
- întrebări deschise – profesorii pot stimula gândirea creativă prin întrebări fără răspunsuri unice
- mind mapping – organizarea vizuală a informațiilor prin hărți interactive de învățare
- integrarea tehnologiei pentru a stimula creativitatea, realitatea virtuală – explorarea lumilor virtuale, dezvoltă imaginația și creativitatea
- instrumente digitale – aplicații de design grafic și editare video, stimulează exprimarea vizuală

Obstacole în dezvoltarea creativității

Cel mai important obstacol îl reprezintă lipsa timpului și a resurselor. Curriculumul școlar, programele încărcate și presiunea testelor lasă puțin spațiu pentru activități creative. Totuși profesorii creativi inspiră elevii și îi ajută să-și dezvolte și ei această abilitate.

Al doilea obstacol îl reprezintă frica elevilor de a face greșeli. De aceea, ei preferă să memoreze. Evaluarea strictă poate inhiba curajul de a propune soluții originale. Profesorii vor crea un mediu în care elevii se simt în siguranță și se pot exprima liber. Prin tehnici de brainstorming și de dezbateri, învățăm elevii că nu există o singură soluție, ci mai multe și că învățarea este procesul prin care dăm la o parte erorile. Eroarea nu este percepută doar ca o greșeală, un eșec al cunoașterii, ci o etapă în procesul de cunoaștere. În plus, pentru a diminua această teamă, profesorul oferă criterii obiective de evaluare și feedback constructiv prin care, o critică este însoțită de alte două remarci pozitive, prin tehnica sandwich.

Un alt obstacol major în dezvoltarea creativă îl constituie și faptul că evaluarea creativității este dificilă. Metodele tradiționale nu sunt adecvate, de aceea, este de preferat să adoptăm și metode noi, interactive de predare-evaluare. Profesorii sunt modelele cele mai bune atunci când posedă calitățile pe care aspiră să le insufle altora.

Concluzie

Gândirea creativă nu este un lux, ci o necesitate în educația secolului XXI. Profesorii, părinții și decidenții din domeniul educațional trebuie să colaboreze pentru a crea un mediu în care ideile noi sunt încurajate și apreciate. Astfel, vom putea forma generații capabile să înțeleagă lumea, dar și să o schimbe în bine.

Bibliografie

- Amabile T. M. Creativitatea ca mod de viață. Traducere de Tureanu A. București: Știință și Tehnică, 1997
- Bouillercce B., Carre Z. Cum să ne dezvoltăm creativitatea. Traducere de Moga I. Iași: Polirom, 2002
- Earle, W. J. Introducere în filosofie. București: Editura All Educational, 1999. Fryer M. Predarea și învățarea creativă. Traducere de Negru N. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 2004
- Oprea-Crenguță L. Strategii didactice interactive. București: Editura Didactică și Pedagogică. R.A., 2006
- Rousseau, J.-J. Emil sau despre educație. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973
- Roșca, Al., Creativitatea generală și specifică, Editura Academiei, București, 1981

Educația creativă

*Prof. Panainte Ofelia Oana
Liceul Teoretic „George Călinescu”*

„Educația creativă” este un concept care se referă la dezvoltarea creativității elevilor și studenților prin metode pedagogice care încurajează gândirea originală, rezolvarea flexibilă a problemelor și exprimarea personală. Nu este vorba doar de activități artistice (muzică, desen, teatru), ci de o abordare largă care pune accent pe imaginație, curiozitate și explorare în toate domeniile – inclusiv științe, matematică sau tehnologie.

A.Elemente-cheie ale educației creative:

1. **Învățare bazată pe proiecte** – Elevii lucrează la proiecte practice, adesea interdisciplinare.
2. **Întrebări deschise** – Accentul cade pe „de ce” și „cum” în loc de memorare mecanică.
3. **Libertatea de exprimare** – Încurajarea ideilor originale și a gândirii critice.
4. **Colaborare și empatie** – Lucrul în echipă și comunicarea sunt esențiale.
5. **Eșecul ca parte din procesul de învățare** – Se cultivă toleranța față de greșeli și capacitatea de a învăța din ele.

Beneficii:

- Dezvoltarea abilităților de gândire critică și inovare.
- Creșterea motivației și implicării în procesul educațional.
- Adaptabilitate mai mare în fața schimbărilor din viața reală și piața muncii.

Provocări:

- Curriculum rigid și axat pe examene.
- Lipsa de formare a cadrelor didactice pentru metode creative.
- Resurse educaționale insuficiente.

B. Ca profesoară de limba franceză sunt interesată de creativitatea în predare, de metode noi de predare, adaptate nivelului.

Educația creativă în limba franceză se referă la utilizarea limbii franceze ca mijloc de exprimare, explorare și dezvoltare a creativității în procesul educațional. Acest tip de educație pune accent pe gândirea liberă, inovație, expresivitate și dezvoltarea personală a elevilor prin activități care le stimulează imaginația și capacitățile artistice și cognitive. Iată câteva aspecte-cheie ale educației creative în limba franceză:

1. Dezvoltarea gândirii creative

Educația creativă îi încurajează pe elevi să gândească „în afara tiparelor” (*penser hors des sentiers battus*). Prin scriere creativă, jocuri de rol sau povestiri, elevii învață să-și exprime ideile originale în limba franceză.

2. Activități artistice și teatrale

- **Teatru francofon:** elevii pot juca piese în limba franceză pentru a învăța pronunția, vocabularul și expresiile idiomatice.
- **Poezie și muzică:** scrierea și recitarea poeziilor sau interpretarea de cântece franceze stimulează simțul artistic și sensibilitatea lingvistică.

3. Scriere creativă (*écriture créative*)

Elevii pot fi încurajați să creeze povești, jurnale, benzi desenate sau scenarii în limba franceză. Acest lucru dezvoltă vocabularul, gramatica și fluența lingvistică într-un mod plăcut și motivant.

4. Proiecte interdisciplinare

Proiectele care combină limba franceză cu alte domenii (cum ar fi știința, arta sau istoria) pot stimula curiozitatea și creativitatea. De exemplu:

- Crearea unei expoziții de artă inspirată de cultura franceză.
- Realizarea de interviuri fictive cu personaje istorice franceze.

5. Deschidere către diversitate culturală

Educația creativă în franceză promovează cunoașterea culturii și valorilor din spațiul francofon, ceea ce ajută elevii să-și dezvolte empatia, toleranța și conștiința globală.

C. Metode interactive în educația creativă

Metodele interactive în educația bazată pe creativitate, sunt esențiale pentru a stimula gândirea critică, imaginația și participarea activă a elevilor. Aceste metode pun accent pe

învățarea prin colaborare, explorare și reflecție, în locul transmiterii pasive de informații. Iată câteva dintre cele mai eficiente metode interactive folosite în educația creativă:

1. Învățarea prin proiecte (Project-Based Learning - PBL)

- Elevii lucrează pe termen mediu sau lung la un proiect care are legătură cu lumea reală.
- Încurajează responsabilitatea, autonomia și gândirea creativă.
- Exemplu: crearea unui mini-documentar, construirea unui prototip, organizarea unei expoziții.

2. Tehnica „Învățare prin descoperire”

- Elevii explorează singuri sau în grup concepte și idei, ajungând la concluzii prin cercetare și analiză.
- Dezvoltă curiozitatea și capacitatea de rezolvare a problemelor.

3. Jocurile de rol și dramatizarea

- Participanții joacă roluri diverse pentru a înțelege mai bine o situație, un personaj sau un concept.
- Ajută la dezvoltarea empatiei, exprimarea ideilor și învățarea contextualizată.

4. Metoda cubului

- Elevii analizează un subiect din șase perspective diferite (descrie, compară, asociază, analizează, aplică, argumentează).
- Stimulează gândirea divergentă și oferă o imagine complexă asupra unui concept.

5. Învățarea colaborativă (learning by cooperation)

- Elevii lucrează în grupuri mici pentru a rezolva sarcini comune.
- Încurajează schimbul de idei, negocierea sensurilor și dezvoltarea spiritului de echipă.

6. Tehnica mozaicului (Jigsaw)

- Fiecare elev devine expert pe o parte a subiectului și apoi învață de la ceilalți colegi.
- Dezvoltă responsabilitatea individuală și cooperarea.

7. Brainstorming și gândirea laterală

- Generarea rapidă de idei fără judecăți critice.
- Ideal pentru sesiuni de creație, soluționare de probleme sau inovație.

8. Tehnologia digitală și aplicațiile interactive

- Utilizarea aplicațiilor precum Padlet, Mentimeter, Kahoot!, Canva, Google Jamboard etc.
- Face procesul educativ mai atractiv și conectat la realitatea digitală a elevilor.

9. Învățarea prin joc (game-based learning)

- Folosirea jocurilor educative sau gamificarea activităților.
- Motivează elevii prin recompense, niveluri și competiție prietenoasă.

10. Ateliere de creație (workshop-uri)

- Activități practice unde elevii creează ceva concret: artă, literatură, muzică, soluții pentru probleme.
- Oferă libertate și stimulează exprimarea personală.

Interferența fizicii cu poezia

*Petrică Elena Ramona, profesor fizică
Colegiul Național „Spiru Haret”, Tecuci*

Starea de bine (wellbeing) este considerată din ce în ce mai mult un indicator al calității unui proces educațional. De aceea, tot mai multe școli sunt interesate în a asigura un climat școlar care să întrețină starea de bine a elevilor. Există o strânsă legătură între starea de bine a elevului și rezultatele învățării. Starea de bine vizează atitudinile pozitive față de școală, dar și față de viață, în general. Prin activitățile/experiențele de învățare din școală propuse, trebuie să-i aducem pe elevii noștri la un nivel al stării de bine care să aibă impact asupra dezvoltării lor cognitive, sociale și emoționale.

În prezenta lucrare, mi-am propus să dau câteva exemple de bună-practică prin care elevul poate fi adus la frontiera dintre știință și poezie. În felul acesta, dezvoltarea stării de bine se face în timp ce elevul învață, asigurându-i experiențe de învățare cât mai interesante și mai atractive.

Și pentru că o dimensiune a stării de bine este oferită de emoții, iar poezia aduce atâtea emoții, în orele de fizică se creează momente de învățare în care se folosește poezia ca pretext pentru explicarea unor concepte fizice. Elevii învață astfel că știința nu este singura cale de acces la adevăr, iar tabloul realului, văzut prin fereastra științei și prin cea a creației artistice, e unul mult mai complet.

Poetul latin Titus Lucretius Carus explica în versuri structura și mișcarea materiei. În poemul „De rerum natura” („Poemul naturii”), se regăsesc marile adevăruri ale atomisticii moderne, descoperite de filozofii antici. Prima idee fundamentală a atomisticii este că toate corpurile sunt alcătuite din atomi: *„Îți voi dezvălui ce sunt atomii/Din care firea le urzește toate/...Când noi vorbim de ei le zicem încă/ Materie și germenii și semințe/Ba-i mai numim și corpuri prime/Căci toate sunt dintr-înșii zămislite/Deoarece, apoi, și în atomul/Pe care nu-l vedem cu ochii este/ O culme-cea din urmă-a nimicinii,/ Acesta n-are părți, fără-ndoială/Făptura lui nu poate fi mai mică”*.

Divizarea corpurilor nu se poate face la nesfârșit: *„A lor simplitate /Eternă este-aceasta li-i tăria!/Din ei nimic natura nu dă voie/Nici să se ia, nici să se micșoreze.”* Prin definiție, atomul este cea mai mică particulă dintr-o substanță care nu mai poate fi divizată în particule

mai simple. Recunoscută astăzi ca un adevăr universal, definiția este exprimată în versurile lui Lucrețius: „*Dacă natura, creatoarea lumii/Pe toate le-ar sili să se destrame/În părțile cele mai mici atunce/Ea din aceste părți n-ar fi în stare/A mai urzi nimic.*”

Agitația termică conform căreia atomii sunt într-o mișcare haotică, spontană și continuă, este pe larg dezbătută de poet: „*S-au așezat atomii fiecare/La locul lor, și ce mișcări să facă/Nu ei au hotărât, fără-ndoială!/Ci mulți dintr-înșii, de-o vecie-ntreagă/Cercând tot felul de mișcări, tot felul.*” Mișcarea termică a fost dovedită de mișcarea browniană (evidențiată de biologul Robert Brown în 1827). Lucrețius descrie această mișcare: „*Te uită dară când prin întunericul/Unei odăi o rază de la soare/Pătrunsă-nuntru, vars-a ei lumină/Tu vei vedea puzderie de corpusculi,/Jucându-se-n lumina razei însăși/...De la atomi le vine tuturora/Acest cutreier-mai întâi se mișcă/Atomii de la sine, după-aceea,/Sunt puse în mișcare și împinse/De loviturile lor nevăzute.*”

„*Nimic nu vine din nimic/Nimic nu se sfârșește în nimic...*” spun principiile enunțate de Lucrețius. Recunoaștem aici celebrul „Nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă, totul se transformă.” Moartea este o dezagregare în atomii constituenți, care mai departe vor forma noi lucruri.

Un alt concept fizic, inerția este proprietatea corpurilor de a-și menține starea de repaus sau de mișcare rectilinie uniformă în care se află în absența acțiunilor exterioare, respectiv de a se opune oricărei acțiuni exterioare care tinde să-i schimbe starea de repaus sau de mișcare rectilinie uniformă în care se află. Această proprietate este redată în „Nunta Zamferei” de George Coșbuc: „*Sunt grei bătrânii de pornit,/Dar de-i pornești, sunt grei de-oprit!*”

Condiția de echilibru de translație afirmă că rezultanta forțelor care acționează asupra unui corp este egală cu zero. Se pare că racul, broasca și știuca din fabula lui Alecu Donici și-au orientat forțele în așa fel încât sacul a rămas neclintit: „*Racul înapoi se da,/Broasca tot în sus sălta,/Știuca foarte se izbea/Și nimic nu isprăvea.*”

Concepte fizice precum reflexia, refracția luminii, concepte fundamentale ale fizicii moderne despre spațiu, timp, materie pot fi descrise folosind versuri din poeziile lui Mihai Eminescu.

Reflexia luminii pe o oglindă plană apare în opera lui Eminescu. Oglinzile preferate sunt lacul, izvorul, marmura, gheața; „*În lacul cel verde și lin/Răsfrânge-se cerul senin*”... „*Dumbrava cea verde pe mal / s-oglindă în umedul val*” („Frumoasă-i”). Stelele sunt reflectate de apa lacului: „*Ce mi-i vremea, când de veacuri / Stele-mi scânteie pe lacuri.*” („Revedere”).

Și refracția luminii este un fenomen surprins în poezia lui Eminescu. Razele de lumină care se refractă pe lac poartă cu ele veșnicia imaginii: „*Stă castelul singuratic, oglindindu-se*

în lacuri, / Iar în fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri.” Lumina stelelor străbate suprafața plană a apei și se refractă până în fundul ei: „*O stea din cer albastru/Trecu a ei icoană/Din fața apei plană/În fundul diafan*” („Lectura”).

Tema timpului este o componentă esențială a liricii eminesciene. „*Porni Luceafărul. Creșteau/În cer a lui aripe,/Și căi de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe.*” Astfel, se sugerează o călătorie de mii de ani lumină care, pentru Luceafăr, durează câteva secunde: dilatarea timpului în teoria relativității. Dacă poți călători cu o viteză mai apropiată de viteza luminii, timpul va trece mai încet pentru tine. Imaginea „*Creșteau a lui aripe*” sugerează faptul că Luceafărul zboară cu o viteză atât de mare încât cel rămas pe pământ măsoară o altă masă a obiectelor.

Ideea dilatării timpului se regăsește și în nuvela „*Sărmanul Dionis*”, scrisă în perioada vieneză: „*Se-nțelege că atunci trebuie să ne despărțim pentru totdeauna; căci, în spații dorite, ziua va fi secol, și când te vei întoarce nu vei mai găsi pe Ruben, ci un alt om, analog cu mine, pe care însă ușor îl vei găsi.*”

Creația universului este descrisă liric în poezia „*Scrisoarea I*”. În viziunea lui Eminescu, creația seamănă foarte mult cu teoria Big Bang-ului: „*Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur./ Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!*”. Punctul este Universul observabil, la începutul lui, când tot ceea ce vedem pe cer era înghesuit într-un spațiu mai mic decât un vârf de ac. Primele momente de după Bing Bang sunt descrise surprinzător în „*Luceafărul*”: „*Și din a chaosului văi,/ Jur împrejur de sine,/Vedea, ca-n ziua cea dentâi,/Cum izvorau lumine;*” „*Ziua cea dentâi*” este Big Bang-ul pe care Eminescu îl vede ca un haos din care răsare lumina. Imediat după Bing Bang Cosmosul era haotic. Particulele elementare nu se combinaseră în atomi și se aflau într-o mișcare termică.: „*Din chaos, Doamne,-am apărut/ Și m-aș întoarce-n chaos.*”. Pentru că erau încărcate cu sarcină electrică și erau accelerate în mișcare, particulele emiteau radiație electromagnetică, adică lumină.

Teoria nesimulataneității evenimentelor se regăsește original transpusă în poezia „*La steaua*”, de Mihai Eminescu: „*La steaua care-a răsărit/E-o cale atât de lungă,/Că mii de ani i-au trebuit/Luminii să ne-ajungă./Poate de mult s-a stins în drum/În depărtări albastre,/Iar raza ei abia acum/Luci vederii noastre./Icoana stelei ce-a murit/Încet pe cer se suie/Era pe când nu s-a zărit,/Azi o vedem și nu e.*”

„Dacă Soarele explodează „tocmai acum” vor trece 8 minute până să aflăm acest lucru. Acesta este timpul necesar fotonilor de lumină să călătorească de la Soare la Pământ. Când privim steaua Alpha Centauri o vedem așa cum a fost acum 4 ani. Cum arată „acum”? „**Acum**” înseamnă să atribuim stelei același timp cu al nostru față de sistemul particular de coordonate

în care ne aflăm. Putem vedea Alpha Centauri doar prin intermediul luminii, care vine din trecutul nostru, cu 4 ani în urmă, dar nu știm ce face ea „**acum**“. Vor trece 4 ani înainte ca ceea ce face ea „**acum**” să ne poată influența cumva. Alpha Centauri „**acum**” este o abstracție a minții noastre, nu este ceva care să poată fi determinat fizic în acest moment. (Feynman). Aceeași idee apare prezentată și în „Luceafărul”: „Din sânul vecinului ieri/Trăiește azi ce moare,/Un soare de s-ar stinge-n ceri/S-aprinde iarăși soare.”

Tot în poezia „Luceafărul”, Mihai Eminescu descrie „spuma cuantică” a unui univers precedent din care a luat naștere universul nostru. Noțiunea de spumă cuantică este un concept modern, apărut la 140 de ani de la moartea poetului: „*Căci unde-ajunge nu-i hotar/ Nici ochi spre a cunoaște,/Și vremea-ncearcă în zadar/ Din goluri a se naște/Nu e nimic și totuși e/ O sete care-l soarbe,/E un adânc asemenea/ Uitării celei oarbe.*” („Luceafărul”)

În concluzie, poezii și fizicienii s-au aprofundat în cunoaștere până au dat de frumos – de poezie. Referitor la importanța fizicii, poetul Nichita Stănescu spunea: „Dacă printr-o ciudată amnezie, fizicienii ar uita dintr-o dată tot, iar noi, restul de oameni, am rămâne în brațe doar cu fantezia și cu poezia, cred că n-ar trece mai mult de un secol și am reinventa știința și mai ales, știința fizicii”.

Bibliografie

- Eminescu, Mihai, Poezii, Editura Minerva, București, 1982
Feynman, Richard, Fizica Modernă, Editura Tehnică, București, 1970
Hawking, Stephen, Universul într-o coajă de nucă, Editura Humanitas, București, 2004
Lucrețiu, Poemul naturii, Editura științifică, București, 1965
Osiceanu Petre, Eminescu și concepte fundamentale ale fizicii moderne: Timp, Spațiu, Univers – studiu, București, 2010
Rau, Petre, Oglinda lui Eminescu, site accesat:
https://www.poezie.ro/index.php/essay/26716/Oglinda_lui_Eminescu

Principiul creativității – un deziderat al educației contemporane

*Prof. Poenașu Cătălin
Colegiul Național „Spiru Haret”, Tecuci*

Principiile didactice asigură bunul mers al procesului de învățământ, „ele fiind norme sau teze generale care orientează și imprimă un sens funcțional procesului de învățământ, asigurându-i astfel premisele necesare îndeplinirii obiectivelor și sarcinilor pe care le urmărește în desfășurarea sa” (Nicola, 2003, p. 413).

Pedagogia le clasifică astfel: principiul participării conștiente și active a elevilor în activitatea de învățare; principiul unității dialectice dintre senzorial și rațional, dintre concret și abstract în procesul de învățământ; principiul sistematizării, structurării și continuității; principiul legării teoriei cu practica; principiul accesibilității sau al orientării după particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor și principiul temeiniciei și durabilității rezultatelor obținute în procesul de învățământ (Nicola, 2003, pg. 414-424).

Alături de aceste principii, să le zicem generale, diferiți pedagogi au creionat și alte principii didactice. Profesorul Ion-Ovidiu Pânișoară ne prezintă 59 de principii didactice, pe care le grupează într-o lucrare cu titlul „Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică”, apărută la editura Polirom în anul 2015 (ediția a II-a).

Autorul amintit anterior ne prezintă o paletă largă de principii didactice, pe care profesorul trebuie să le abordeze în procesul educativ, iar unul dintre acestea este și principiul creativității, creativitate, care este subiectul prezentei lucrări.

Pânișoară susține că „în cadrul procesului de învățământ, creativitatea este unul dintre cele mai importante vehicule care pot face diferența între succesul și eșecul didactic; iar acest argument funcționează atât din direcția cadrului didactic spre elev, cât și invers. Mai precis, creativitatea trebuie să fie o constantă a actului didactic ca atare (cadrul didactic trebuie să facă apel la propria creativitate pentru a dezvolta lecții adaptate situațiilor mereu schimbătoare pe care le găsește în sala de clasă), dar și un scop al întregului proces instructiv-educativ” (Pânișoară, 2015, p. 109).

După cum bine observă, creativitatea are o dublă măsură, vizându-l atât pe profesor, cât și pe elev. În ceea ce-l privește pe profesor, putem vorbi de un întreg proces creativ, care nu începe în sala de curs, atunci când acesta își desfășoară activitatea pedagogică, ci întregul

demers creativ își ia startul înainte de desfășurarea orei, atunci când cadrul didactic își identifică toate resursele necesare pentru lecția propusă (Pânișoară, 2015, p. 109). Cu toate acestea, nu este de ajuns ca profesorul să fie creativ, ci acesta trebuie să-și cunoască bine disciplina, dar și cunoștințele psihopedagogice, pentru a pune în practică creativitatea, iar un atu în inserarea elementelor creative în cadrul unei lecții îl au cadrele didactice care au experiență, vechime la catedră.

Privită din altă prismă, cea a elevului, trebuie să se urmărească în procesul instructiv educativ, dezvoltarea creativă a acestuia. „În acest moment, practica școlară este destul de puțin ofertantă pentru maximizarea creativității elevilor. Astfel, literatura de specialitate din domeniul educației permanente observă că școala pune elevii/studentii în legătură cu *cunoscutul* nedevelopând strategii de interacțiune a acestora cu *necunoscutul*; le oferă probleme gata formulate și îi învață să le rezolve, dar realitatea concretă este mult mai complexă, ființa umană trebuind să învețe mai întâi să găsească problema și abia apoi să o și rezolve. Iată de ce se evidențiază importanța obișnuirii elevului cu incertitudinea, cu schimbarea, pentru ca școala să-și îndeplinească una dintre finalități și anume crearea unor buni cetățeni și buni specialiști gata să se integreze cu succes în societate. Cum putem face însă acest lucru? Studiile evidențiază faptul că o caracteristică a indivizilor creativi ar putea fi toleranța față de ambiguitate. Persoanele creative pot mai ușor să accepte excepțiile, flexibilitatea abordărilor, non-rutina. Iată de ce școala trebuie să încurajeze și programe de acest tip” (Pânișoară, 2015, pg. 110-111).

În concluzie, putem spune că acest principiu, al creativității, trebuie să urmărească proiectarea didactică a profesorului, iar cele două componente ale acesteia, predarea și evaluarea trebuie să aibă o traiectorie creativă.

Bibliografie:

- Nicola, I. (2003). *Tratat de pedagogie școlară* (ed. a 3-a). București: Aramis.
- Pânișoară, I.-O. (2015). *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică* (ed. a 2-a). București: Polirom.

Creativitatea – etimologie, istoric psihologic și definiții

Prof. Poenașu Georgiana-Cosmina
Școala Gimnazială „Elena Doamna”, Tecuci

Creativitatea în educație este o nouă premisă în actul educațional, care urmărește să vină în sprijinul procesului instructiv-educativ, să-l facă mai atrăgător și mult mai accesibil beneficiarilor direcți, elevii. În cadrul sistemului de învățământ primar, creativitatea are un loc bine stabilit, sau ar trebui să aibă, deoarece un cadru didactic care împletește creativitatea cu rigoarea curriculumului este mult mai bine receptat de către elevi.

Lăsând în urmă toate beneficiile pe care le aduce creativitatea în demersul educativ, vom încerca în rândurile care urmează să acordăm o definiție acestei teorii, dacă o putem numi în acest mod.

Din punct de vedere al etimologiei, cuvântul *creativitate* provine de la latinescul *creare*, care înseamnă a *zămisli*, a *făuri* sau a *naște*, dar sensul cel mai adecvat, din punctul nostru de vedere, pentru psihologie și psihopedagogie este a *făuri*, deoarece făuritorul, în cazul nostru cadrul didactic, este personajul principal și basmul școlii primare, care marchează pe vecie traiectoria existențială a persoanei.

Termenul de creativitate a fost introdus în universul psihologic de reprezentantul psihologiei americane Gordon W. Allport, în anul 1937, dar dicționarele de specialitate l-au consemnat ceva mai târziu, după aproximativ 13 ani, în 1950, iar până la acest an de grație au fost utilizați alți termeni, cum ar fi: imaginație, inspirație, talent sau supradotare (Crețu, 2009, p. 620).

„În opinia lui Allport, creativitatea nu poate fi limitată doar la unele dintre categoriile de manifestare a personalității, respectiv la aptitudini (inteligență), atitudini sau trăsături temperamentale. Acesta este unul dintre motivele principale pentru care, în dicționarele de specialitate apărute înainte de 1950, termenul *creativitate* nu este inclus” (Roco, 2004, p. 12).

Mulți psihologi și pedagogi au surprins în rândurile lucrărilor lor definiții ale creativității, demonstrând caracterul original al acesteia.

Psihologul clujean, Alexandru Roșca, închea în câteva cuvinte, o definiție a creativității, afirmând „creativitatea este aptitudinea sau capacitatea de a produce ceva nou și de valoare” (Roșca, 1981, p. 17), completând cu alte idei care susțin că aceasta, creativitatea,

„este un complex de însușiri și aptitudini psihice care, în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru societate” (Roșca, 1981).

Paul Popescu-Neveanu, psihologul de sorginte moldavă, definea creativitatea ca fiind „o formațiune complexă de personalitate, focalizată pe nou, structurată în raport cu legile și criteriile originalității și constând dintr-o interacțiune specifică între aptitudini și atitudini” (Crețu, 2009, p. 620) și tot el concluzionează astfel „creativitatea presupune o dispoziție generală a personalității spre nou, o anumită organizare (stilistică) a proceselor psihice în sistem de personalitate” (Popescu-Neveanu, 1987).

Pe lângă acești mari psihologi, dicționarele de specialitate au cuprins în rândurile lor diferite definiții ale creativității:

- „capacitate de a realiza, de a produce ceva nou, superior, care se sprijină pe date sau pe produse anterioare; aptitudine, dispoziție a intelectului de a elabora idei, teorii, modele originale plecând de la datele preexistente” (Manolache, Muster, Nica, & Văideanu, 1979, p. 102);
- „creativitatea pedagogică definește modelul calităților necesare educatorului/cadrului didactic pentru proiectarea și realizarea unor activități eficiente prin valorificarea capacităților sale de înnoire permanentă a acțiunilor specifice angajate la nivelul sistemului și al procesului de învățământ” (Cristea, 2002, p. 63);
- „dispoziție general umană, existentă în formă latentă (și în grade diferite, desigur), care permite realizarea unui produs original și de valoare pentru societate” (Ștefan, 2006, pg. 73-74).

Traversând spațiul românesc și analizând psihologia universală, vom observa că mai mulți psihologi internaționali au acordat o atenție deosebită creativității, definind-o după cum urmează: „, Moreno - creativitatea este facultatea de a introduce în lume ceva nou; Stein - creativitatea este acel proces care are ca rezultat o operă personală, acceptată ca utilă sau satisfăcătoare pentru un grup social într-o anumită perioadă; Torrance - creativitatea este procesul modelării unor idei sau ipoteze, al testării acestor idei și al comunicării rezultatelor; Muchielli – creativitatea este productivitate în ceea ce privește ideile, invenție, fecunditatea intelectuală și imaginația; Guilford – creativitatea este o structură de trăsături caracteristice ale persoanei creative; Piaget – creativitatea este o acomodare cu depășire; Poppel – creativitatea este un proces de gândire extrem de complex, este una dintre cele mai complexe funcții neuronale” (Crețu, 2009, p. 620).

După cum bine se observă, nu putem acorda o definiție precisă sau doar o singură definiție creativității, pentru că ea este văzută diferit de fiecare psiholog în parte, dar un singur lucru este cert, „creativitatea este un concept destul de vag și oarecum imprecis” (Roco, 2004, p. 17), care face apel la „adaptare, imaginație, construcție, originalitate, evoluție, libertate interioară, talent literar, distanțare față de lucrurile deja existente” (Roco, 2004, p. 17).

Așadar, „creativitatea este acea caracteristică a gândirii care folosește inventiv experiența și cunoștințele acumulate, oferind soluții și idei originale. Ea face posibilă crearea de produse reale sau pur mintale, constituind un progres în planul social. Componenta principală a creativității o constituie imaginația, dar creația de valoare reală mai presupune și o motivație, dorința de a realiza ceva nou, ceva deosebit. Și cum noutatea, azi, nu se obține cu ușurință, o altă componentă este voința, perseverența în a face numeroase încercări și verificări. Creativitatea este motorul inovării și factorul cheie al dezvoltării personale, ocupaționale, antreprenoriale și sociale și al bunăstării tuturor indivizilor în societate” (Florea, 2021, p. 3).

Bibliografie:

- Crețu, C. (2009). Creativitate și talente. În C. Cucos, *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice* (ed. a 3-a). Iași: Polirom.
- Cristea, S. (2002). *Dicționar de pedagogie*. Chișinău: Litera Educațional.
- Florea, R. (2021). Creativitatea în educație. București. Preluat de pe https://miciolimpici.ro/magazines_images/605c99ba62778923.pdf
- Manolache, A., Muster, D., Nica, I., & Văideanu, G. (1979). *Dicționar de pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Popescu-Neveanu, P. (1987). Le modèle vectoriel-opérationnel de la créativité. *Revue Roumaine des Sciences – Série de Psychologie*(31, 2), pg. 137-142.
- Roco, M. (2004). *Creativitate și inteligență emoțională*. Iași: Polirom.
- Roșca, A. (1981). *Creativitatea generală și specifică*. București: Editura Academiei.
- Ștefan, M. (2006). *Lexicon pedagogic*. București: Aramis.

Creativitatea în procesul educațional

Prof. dr. Pop Alina Natalia
Colegiul Economic „Nicolae Titulescu”, Baia Mare

Creativitatea este un element esențial în educație, deoarece permite dezvoltarea gândirii critice, a rezolvării de probleme și a adaptabilității la schimbările rapide din societatea modernă. Într-un sistem educațional tradițional, accentul se pune adesea pe acumularea de informații, însă încurajarea creativității ajută elevii să devină inovatori și să își exprime ideile într-un mod original.

Importanța creativității în educație

Creativitatea joacă un rol crucial în procesul de învățare, având multiple beneficii:

1. *Dezvoltarea gândirii critice și analitice* – elevii învață să analizeze informațiile din perspective diferite și să găsească soluții inovatoare la probleme.
2. *Creșterea motivației și a implicării* – activitățile creative stimulează interesul elevilor și le oferă oportunitatea de a se exprima liber.
3. *Îmbunătățirea abilităților sociale și de colaborare* – proiectele creative implică adesea lucrul în echipă, dezvoltând abilități esențiale pentru viață.
4. *Adaptabilitatea și flexibilitatea* – într-o lume aflată într-o continuă schimbare, creativitatea ajută elevii să se adapteze mai ușor la noi contexte.
5. *Pregătirea pentru viitor* – într-o economie bazată pe inovare, gândirea creativă este un atu esențial pe piața muncii.

Etapele dezvoltării creativității

Creativitatea nu apare spontan, ci trece prin mai multe etape:

1. *Pregătirea* – elevii acumulează cunoștințe și experiențe relevante. Acest proces presupune explorarea, curiozitatea și învățarea activă.
2. *Incubația* – mintea procesează informațiile într-un mod subconștient, iar ideile încep să prindă contur. Este o etapă importantă în care elevii pot reflecta asupra a ceea ce au învățat.
3. *Iluminarea* – momentul în care apare inspirația sau soluția creativă. Acest proces poate fi stimulat prin brainstorming, jocuri de rol sau activități artistice.
4. *Verificarea și dezvoltarea* – ideile sunt testate, ajustate și transformate în produse sau soluții concrete. În această etapă, feedbackul și colaborarea sunt esențiale.

Aplicații utilizate pentru dezvoltarea creativității

Tehnologia oferă numeroase resurse pentru stimularea creativității în educație. Iată câteva aplicații utile:

1. Canva – permite elevilor să creeze prezentări, postere și proiecte vizuale într-un mod intuitiv.
2. Scratch – o platformă de programare vizuală care îi ajută pe copii să își dezvolte creativitatea prin realizarea de animații și jocuri.
3. Minecraft: Education Edition – un mediu virtual unde elevii pot construi și explora lumi creative, dezvoltând gândirea logică și colaborarea.
4. Tinkercad – o platformă online pentru modelare 3D, ideală pentru dezvoltarea creativității în domeniul designului și al ingineriei.
5. Storybird – oferă elevilor posibilitatea de a crea povești ilustrate, stimulând creativitatea literară.
6. Adobe Spark – un instrument pentru crearea de videoclipuri, grafică și pagini web interactive.
7. Google Jamboard – o tablă interactivă unde elevii pot colabora și crea idei noi în timp real.

Creativitatea este esențială pentru dezvoltarea elevilor, deoarece îi ajută să gândească critic, să rezolve probleme și să se adapteze la situații noi. Profesorii au un rol fundamental în stimularea creativității, iar pentru a crea un mediu de învățare inovator pot folosi următoarele strategii:

1. Crearea unui mediu deschis și flexibil
 - încurajarea exprimării libere a ideilor fără teama de a greși.
 - amenajarea clasei astfel încât să inspire creativitatea (ex: colțuri tematice, materiale variate, culori stimulante).
 - promovarea colaborării prin discuții deschise, proiecte de grup și brainstorming.
2. Utilizarea metodelor active de predare
 - învățarea bazată pe proiecte – elevii își pot explora interesele și pot veni cu soluții creative la probleme reale.
 - gândirea de tip „What if?” – provocarea elevilor să își imagineze scenarii alternative stimulează flexibilitatea cognitivă.
 - metoda „Învățării prin Descoperire” – în loc să ofere răspunsuri, profesorii pot ghida elevii să își găsească propriile soluții.

3. Integrarea artelor și jocului în procesul educațional

- utilizarea desenului, teatrului, muzicii și scrisului creativ pentru a exprima idei.
- introducerea jocurilor educative care stimulează imaginația și gândirea logică.

4. Încurajarea gândirii critice și a rezolvării de probleme

- aplicarea tehnicii „Șase Pălării Gânditoare” (Edward de Bono) pentru a privi o problemă din perspective multiple.
- dezbaterile și studiile de caz care necesită argumentare și creativitate în găsirea soluțiilor.

5. Utilizarea tehnologiei pentru explorare și inovare

- proiecte interactive prin realitate augmentată sau realitate virtuală.
- crearea de conținut multimedia (video, podcasturi, bloguri) care să stimuleze creativitatea digitală.

Alternative la învățarea prin memorare

În multe sisteme educaționale, învățarea prin memorare este dominantă, dar aceasta nu dezvoltă gândirea critică și creativitatea. Alternativ, profesorii pot adopta metode mai dinamice:

1. Învățarea prin explorare – elevii descoperă informațiile prin experimente și investigații.
2. Învățarea bazată pe probleme – se pleacă de la o problemă reală și se găsesc soluții prin cercetare și colaborare.
3. Învățarea prin povestire – conceperea lecțiilor sub formă de povești pentru a face informațiile mai captivante.
4. Învățarea experiențială – excursii, ateliere practice, interacțiuni directe cu specialiști.
5. Învățarea interdisciplinară – combinarea mai multor materii pentru a oferi o înțelegere complexă a subiectelor.

Creativitatea nu este doar pentru artiști, ci este esențială în toate domeniile: știință, tehnologie, economie și educație. Motivele pentru care creativitatea este vitală includ:

1. Adaptabilitate – într-o lume în continuă schimbare, capacitatea de a găsi soluții noi este crucială.
2. Gândire critică – creativitatea ajută la analizarea problemelor din unghiuri noi și găsirea de răspunsuri originale.
3. Motivație și implicare – activitățile creative sunt mai atractive, cresc dorința de a învăța și stimulează curiozitatea.

4. Succes profesional – angajatorii caută persoane capabile să inoveze și să rezolve probleme complexe.

5. Bunăstare emoțională – creativitatea oferă o modalitate de exprimare și de gestionare a emoțiilor.

O idee creativă nu apare din senin, ci trece prin mai multe etape:

1. Inspirația – gândirea divergentă, stimulată de întrebări, explorare și curiozitate.
2. Incubația – perioada în care mintea procesează informația, adesea în mod inconștient.
3. Iluminarea – momentul „Aha!”, când apare soluția sau ideea inovatoare.
4. Dezvoltarea și testarea – transformarea ideii într-un concept concret și verificarea aplicabilității.
5. Implementarea – aplicarea ideii în practică și îmbunătățirea acesteia prin feedback.
6. Difuzarea și acceptarea – prezentarea ideii și integrarea ei în contextul relevant.

Creativitatea nu este doar un talent înnăscut, ci o abilitate care poate fi dezvoltată printr-un mediu educațional stimulativ. Profesorii au un rol esențial în acest proces, oferind elevilor oportunități să își exprime ideile și să își dezvolte gândirea originală.

Concluzie

Creativitatea este o competență fundamentală în educația modernă, contribuind la dezvoltarea personală și profesională a elevilor. Prin metode inovatoare și utilizarea tehnologiei, școala poate deveni un spațiu care încurajează gândirea originală și explorarea ideilor noi. Investiția în creativitate înseamnă, de fapt, investiție în viitor.

Bibliografie

- Bontaș, Ioan, *Tratat de pedagogie*, Editura Bic All, București, 2007
- Cojocariu, Venera – Mihaela, *Educație pentru schimbare și creativitate*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2008
- Cosmovici A., Iacob L., *Psihologie școlară*, cap. „Creativitatea și cultivarea ei în școală”, Editura Polirom, Iași, 2005
- Oprea, Crenguța-Lăcrămioara, *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2009
- Roco, Mihaela, *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași, 2004

Creativitatea – un epicentru didactic

Roșca Teodora-Alina

Profesor de limba și literatura română

Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc”, București

Motto: „Aproape întotdeauna, minoritatea creativă dedicată a făcut lumea mai bună.” (Martin Luther King)

„Creativitate e sinonim cu gândire divergentă, capabilă adică să rupă continuu schemele experienței. E creativă o minte totdeauna în lucru, totdeauna pornită să întrebe, să descopere probleme unde alții găsesc răspunsuri satisfăcătoare, nestingherită în situațiile fluide în care alții presimt numai pericole, capabilă de judecăți autonome și independente, care respinge canonul, care manipulează din nou obiecte și concepte fără să se lase inhibată de conformisme. Toate aceste calități se manifestă în procesul creativ. Și acest proces are un caracter jucăuș totdeauna.” Așa definește Gianni Rodari creativitatea în cartea sa, atât de creativ intitulată, *Gramatica fanteziei*.

În fond, creativitatea se regăsește în profilul de formare al absolventului de clasa a XII-a. Conform documentelor în vigoare, pentru comunicarea în limba maternă, se dorește „participarea responsabilă și creativă la o diversitate de interacțiuni în contexte variate, inclusiv profesionale și sociale, prin respectarea unor convenții de comunicare”. Pornind de la această premisă, ar fi benefică stabilirea unor conexiuni psihologice de tipul: gândire-creativitate, limbaj-creativitate, memorie-creativitate, motivație-creativitate. Ca atare, creativitatea în cadrul orei de curs din școală devine un epicentru, un factor de interes atât din perspectiva elevului, cât și din cea a profesorului. Pe scurt, creativitatea unuia stimulează creativitatea celuilalt, căci amândoi urmăresc același scenariu didactic, deși au roluri diferite.

La disciplina limba și literatura română, la clasa a IX-a, unde programa școlară în vigoare propune studiul tematic, creativitatea apare încă din momentul recomandării bibliografiei, care ține seama de nevoile și de interesele elevilor, de criteriul de gen, de particularitățile de vârstă și individuale, de ponderea literatură română-literatură universală și literatură clasică-literatură contemporană. Cu diversitatea titlurilor/ textelor înaintate elevilor spre lectură se face un prim pas decisiv pentru stârnirea curiozității și a motivației. Deloc de neglijat, această etapă de (pre)text face parte dintr-o abordare euristică, mai ales dacă este

însoțită de o formă de jurnal de lectură pentru a putea „include momente de incertitudine, căutări, tatonări, dar și de selecție a posibilităților”. Jurnalul poate fi ținut într-o manieră creativă, neconvențională, cu întrebări de tipul: *Ce postare ai face, pe o rețea de socializare, despre personajul X din episodul Y?*, *Ce accesoriu i-ai propune personajului X (pentru ținuta Y) și de ce?*, *Cum arată/ ce „nuanțe” are personajul X dintr-o perspectivă curcubeu (ROGVAIV)?*, *Dacă personajul X ar fi mâine invitat la școala ta, ce gest (comunicare nonverbală) și ce sintagmă (comunicare verbală) ai folosi pentru a-l întâmpina?*, *Câte și care sunt punctele comune dintre tine și personajul X?* Într-o manieră subtilă, dar eficientă și agreabilă, elevului i se dau spre rezolvare diverse situații-problemă, pe care le conștientizează și pentru care resimte treptat dorința de rezolvare.

În prelungire, creativitatea se poate dovedi și pe parcursul lecției, sub diverse forme: ghicitoarea concepută de elevi, rima și *limerick-ul*. Să le observăm farmecul, pe rând! „Crearea unei ghicitori este un exercițiu de logică ori de imaginație? Probabil și una și alta.” Așa indică G. Rodari, așa funcționează acest tip de exercițiu prezent în viața omului încă din copilărie, din etapa anterioară școlarității. Pe cale de consecință, ghicitoarea este bine primită de copii, ilustrând o descriere a obiectului și a contextului pe cât de scurtă ca formă, pe atât de completă ca fond. De exemplu, într-o lecție de fixare a cunoștințelor, li se poate cere tinerilor de clasa a X-a să compună o ghicitoare despre curente literare studiate (realism, romantism etc.) sau despre speciile literare. Cea mai bună rezolvare este, în acest caz, cea mai provocatoare din punct de vedere intelectual. În alcătuirea ei, creatorul ține seama nu doar de aspectul schematic, ci și de amănuntul relevant. Bunăoară, o ghicitoare despre basm sună așa: *O poveste de început,/ Cu un mezin născut,/ Ce împărat s-a făcut.*

Nici rima nu este de refuzat pentru un scenariu didactic ludic și chiar umoristic. Poate fi o metodă de lucru valoroasă pentru caracterizarea personajului și pentru schema mnemotehnică a lecției. În două-trei enunțuri, elevii pot realiza portretul-robot al personajului X din opera Y, folosind doar rime, fără a denatura semnificațiile; astfel, despre Ion, au scris că el este *un țăran ardelean, plin de elan, vrea să iasă la liman, are numai un slogan: „O să fiu un bogotan!”* În prim-plan, este un vulcan sau un uragan acest băietan cam șarlantan care se vrea curtezan, dar cade buștean la final de roman. Exercițiul găsirii rimelor contribuie deopotrivă la dezvoltarea simțului limbii materne și la fixarea unor aspecte literare. Uneori, profesorul le poate propune cuvântul de început, cel care deschide jocul rimelor care continuă pentru câteva minute, fără urmă de monotonie.

Pe măsură ce profesorul observă nivelul psiho-intelectual al elevilor, le poate oferi șansa de a avansa spre crearea unui *limerick*, definit de G. Rodari ca „un fel organizat și

codificat și englezesc de nonsens”. Mai exact, tinerii trebuie să alcătuiască cinci versuri, după structura: primul vers – alegerea eroului, al doilea vers – indicarea unei calități rezultată dintr-o acțiune, al treilea și al patrulea vers –rezumarea acțiunilor și în ultimul vers se notează un epitet eventual extravagant, parodic, fantezist. Elevii deprind în timp tehnica limerick-ului, ceea ce înseamnă că nu se apelează la ea la fiecare lecție de școală și nu se pretează oricărui conținut din programă. *Limerick-ul* poate fi un produs de echipă, realizat într-o unitate de timp de 7-10 minute, cu sau fără intervenția profesorului. Alteori, se discută în clasă construcția personajului și secvențele semnificative pentru anumite trăsături psiho-morale ale acestuia, rămânând ca temă conceperea unui *limerick*. Solicitant, chiar cronofag, *limerick-ul* este un pigment interesant de culoare în cazul unor lecții care pot fi expuse monotoniei. Tehnica acestui exercițiu verifică spiritul de observație, capacitatea de sinteză și simțul umorului de care dau dovadă elevii de liceu. Pentru a spori creativitatea și competitivitatea, se pot organiza concursuri de *limerick* între echipele din clasă sau chiar între clase de la profiluri diferite. Realizările cele mai interesante pot fi publicate în revista școlii ca probă de implicare și de călătorie organizată în jurul textelor din programă. Mai mult, *limerick-ul* poate fi însoțit de o reprezentare grafică de tip simbolic pentru a consolida și corela cele două forme de lectură: lectura textului scris și lectura imaginii. Ca o posibilă aplicație în cadrul romanului rebrenian, *limerick-ul* arată astfel: *Ion, feciorul Zenobiei și al Glanetașului/ Sărac nevoie mare/ jucând teatru la horă/ îi fură inima Anei/ acest flăcău ticălos fără pereche.*

Pe scurt, creativitatea evidențiată în rezolvarea sarcinilor de lucru poate fi înțeleasă ca un indiciu mărunț, dar pertinent despre modul în care învață elevii. În felul ei, creativitatea conduce la succesul școlar nu doar în contextul olimpiadelor, ci și al examenelor naționale. Pot afla profesorii cum, cât și ce gândesc elevii lor, cu prilejul unor asemenea exerciții de creativitate? Pot afla elevii înșiși, printre altele, care le este potențialul creativ? Răspunsul este afirmativ. Reușita vine printr-un exercițiu repetat de *mindfulness*; acest termen este folosit de Loius Cozolino în lucrarea sa din 2017 – *Predarea bazată pe atașament* – „pentru a descrie capacitatea de a reflecta asupra experienței interioare. Punctul central al acestei reflecții poate fi dat de fluxul gândurilor conștiente, de senzațiile fizice sau de experiențele emoționale și de imaginile evocate”. Rezumând, definiția face referire la o deplină conștientizare a traseului senzații-percepții-reprezentări-gândire-imaginație. Cât despre calitatea produselor imaginației... ea depinde mult de calitatea materiei psihice folosite! Până la urmă, procesul creator este mai intens și mai bogat dacă recuperarea și reciclarea resurselor interioare se întâmplă fără rezerve.

Așadar, creativitatea didactică nu se limitează la un moment anume sau la o secvență dată, putând fi extinsă ori de câte ori profesorul o găsește potrivită, oriunde servește drept o alegere inspirată, oricum funcționează pentru interesul superior al copilului. Copiii care lucrează sub îndrumarea unor dascăli creativi au o vizibilă stare de bine la școală, sunt motivați pentru studiu, dornici de cunoaștere, devenind, pe neașteptate, proiecții ale spiritului didactic din fața lor. Într-un fel poate surprinzător, Albert Einstein, om de știință al secolului al XX-lea, susținea convins și convingător ideea unei creativități spumoase, nu neapărat pe cea a unei logici sterile, în următorii termeni: „Creativitatea este contagioasă, transmite-o mai departe.” și „Imaginația este mai importantă decât cunoașterea.”

Bibliografie:

Mircea Ionescu, Mușata Bocoș (coordonatori), *Tratat de didactică modernă*, Editura Paralela 45, Pitești, 2017;
Louis Cozolino, *Predarea bazată pe atașament. Cum să creezi o clasă tribală*, traducere din engleză de Camelia Dumitru, Editura Trei, București, 2017;
Gianni Rodari, *Gramatica fanteziei. Introducere în arta de a născoci povești*, traducere din limba italiană și note de George Anca, Editura Art, București, 2021.

Scrisoarea, un instrument creativ în lectura activă

Prof. dr. Elena-Camelia Săpoi
Colegiul Național „Spiru Haret”, București

1. Precizări preliminare. În era mesajelor rapide și a comunicării instantanee, redescoperirea scrisorii ca formă de expresie personală și creativă poate aduce un plus de valoare în demersul educativ. Scrisoarea devine astfel nu doar un exercițiu de scriere funcțională, ci și un prilej de reflecție, de empatie și de explorare literară. Într-o epocă dominată de mesaje scrise în viteză și emoji-uri, scrisoarea — ca gest de asumare a unei voci personale — poate deveni un instrument pedagogic de o surprinzătoare forță formativă. Activitatea pe care o propunem în lucrarea de față, ca exemplu de bună practică, valorifică această dimensiune a scrisorii într-un context creativ și ludic.

2. Scrisoarea ca pretext. Scrisoarea a fost dintotdeauna mai mult decât un simplu mijloc de comunicare. A fost pretext pentru literatură (de la *Negru pe alb* de Constantin Negruzzi la *Scrisoare către tata* de Kafka), spațiu de confesiune (corespondența dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, volumele de corespondență ale familiei Pillat, îngrijite de Monica Pillat), instrument de reflecție filozofică (*Scrisori către fiul meu* – Gabriel Liiceanu) sau chiar manifest estetic (epistolele lui Horațiu).

În plan didactic, scrisoarea se dovedește un pretext versatil și stimulat: ea poate deveni un instrument pentru exersarea creativității, pentru dezvoltarea empatiei și pentru consolidarea competențelor de scriere. Fie că este folosită în abordări transdisciplinare (scrisoare între personaje din literatură și istorie), în activități de educație pentru valori (scrisoare către un coleg din altă cultură), în contexte ludice (*scrisoarea către Moș Crăciun*), sau ca metodă alternativă de evaluare a lecturii, scrisoarea permite elevilor să intre în dialog cu personajele și cu ideile și să transforme actul scrierii într-un proces viu și personal.

3. Cadru teoric. Aplicabilitate. Prin natura sa complexă, scrisoarea oferă numeroase posibilități de explorare în cadrul demersului educativ. Este, în același timp, un obiect cultural și estetic, un act de comunicare funcțională și un instrument didactic cu un potențial formativ considerabil. Din această perspectivă, scrisoarea poate fi abordată și valorificată la clasă pe mai multe planuri complementare.

3.1. Scrisoarea din perspectivă literară. Scrisoarea ca specie a genului liric — *epistola* — îmbină expresivitatea subiectivă cu un mesaj adresat explicit unei persoane reale sau fictive. În lumea elenistică, epistola era o compoziție elaborată, destinată unui public larg și purtătoare de idei polemice sau filozofice.

În literatura română, exemplul canonic rămâne *Scrisoarea I* de Mihai Eminescu, inspirată de epistolele lui Horațiu.

3.2. Scrisoarea din perspectivă funcțională. Scrisoarea este și un text funcțional, cu valențe diverse: colocvială, oficială, personală. În acest sens, la clasă, poate fi exersată în contexte variate:

- scrisoare oficială (scrisoare de intenție, scrisoare de mulțumire, de protest etc.);
- scrisoare personală (scrisoare către un coleg din altă cultură — exercițiu de interculturalitate și empatie) etc.

3.3. Scrisoarea din perspectivă didactică. Scrisoarea poate fi folosită ca instrument de autocunoaștere și de reflecție (scrisoare către Moș Crăciun în cadrul orei de dirigiență), ca suport pentru dezvoltarea empatiei și a creativității sau ca metodă alternativă de evaluare a lecturii: scrisoare către un scriitor sau scrisoare scrisă de un personaj literar către Moș Crăciun; scrisoare între personaje (pentru a explora dinamica relațiilor și valorile implicite); scrisoare adresată unui scriitor sau unei personalități culturale etc.

4. Exemplu de bună practică. Exemplul de activitate pe care îl vom prezenta, *Scrisoarea unui personaj către Moș Crăciun*, propune un mod inedit de a valorifica lectura prin scriere creativă, sub pretextul redactării unei scrisori, dezvoltând în același timp competențe transversale esențiale.

4.1. Descrierea strategiei

Elevii redactează o scrisoare către Moș Crăciun nu în nume propriu, ci „întrând în pielea” unui personaj dintr-o carte citită. Această strategie didactică îmbină scrierea creativă cu lectura activă, încurajând elevii să adopte perspectiva unui personaj literar și să-și antreneze gândirea critică și empatică.

4.2. Obiective didactice

- dezvoltarea creativității și a empatiei prin asumarea unei perspective literare;
- exersarea competențelor de scriere și argumentare într-un format original;
- valorificarea lecturilor individuale într-un cadru ludic și reflexiv;
- consolidarea înțelegerii trăsăturilor de caracter și a contextului psihologic al personajelor.

4.3. Creativitatea profesorului vs. creativitatea elevului. Creativitatea profesorului constă în conceperea cadrului de lucru și în modelarea activității: oferirea de exemple, formularea unor provocări stilistice (de pildă: scrisoare scrisă într-un stil ironic, ludic, nostalgic, solemn etc.). Profesorul devine facilitatorul unei explorări literare deschise, concretizată în reflecția elevului asupra trăsăturilor personajului.

Creativitatea elevilor se manifestă în modul în care transpun în scrisoare gândurile și vocea personajului: în ton, vocabular, în dorințele exprimate și în coerența „identificării” cu personajul. Fiecare scrisoare devine astfel o reinterpretare personală a lecturii.

4.4. Desfășurarea activității va urmări mai multe etape:

- a) **Alegerea personajului** — Elevii selectează un personaj semnificativ pentru ei dintr-o lectură parcursă.
- b) **Analiza trăsăturilor personajului** — Prin întrebări-ghid (Ce își dorește cu adevărat acest personaj? De ce? Cum ar vorbi? Cum s-ar raporta la sărbătoarea Crăciunului?), elevii reflectează asupra personalității și valorilor personajului.
- c) **Redactarea scrisorii** — Elevii redactează scrisoarea din perspectiva personajului, utilizând un ton autentic și un stil adecvat.
- d) **Prezentarea și dezbateră** — Scrisorile pot fi citite și discutate în clasă sau expuse într-un colț creativ al clasei. Se pot organiza și momente de *joc de rol*: elevii intră în personaj și răspund la întrebările colegilor sau se poate organiza un concurs pentru a desemna cea mai bună scrisoare.

4.5. Impact și beneficii. Această strategie didactică stimulează în mod natural creativitatea și gândirea critică a elevilor, invitându-i să își exerseze imaginația într-un cadru structurat. În același timp, antrenează empatia și capacitatea de a adopta perspective diferite, oferindu-le prilejul de a „intra în pielea” unui personaj literar și de a înțelege mai profund motivațiile și trăirile acestuia. Activitatea contribuie astfel la aprofundarea înțelegerii textelor literare și la consolidarea unei relații personale cu lectura. În plus, aduce un plus de atractivitate actului lecturii și creează un cadru de lucru ludic și colaborativ, în care schimbul de idei și interpretări devine firesc. Prin echilibrul pe care îl propune între creativitatea profesorului și cea a elevilor, strategia favorizează un dialog viu și autentic în jurul literaturii, transformând ora de curs într-un spațiu al descoperirii și al expresiei personale.

5. Concluzii. Scrisoarea unui personaj către Moș Crăciun este un exemplu de activitate didactică prin care literatura devine prilej de joc inteligent și de reflecție profundă.

Reintroducând scrisoarea în viața de clasă, redăm elevilor plăcerea de a scrie cu sens și cu bucurie și le oferim un spațiu autentic de explorare a propriei voci interioare.

Într-o epocă a comunicării instantanee, în care cuvintele riscă să se reducă la impulsuri digitale efemere, scrisoarea recâștigă valoarea de act conștient, personal și creativ. Ea devine nu doar un simplu exercițiu de scriere funcțională, ci și un atelier al imaginației și al libertății stilistice, un teren fertil pentru jocul cu perspectiva și vocea narativă.

Prin intermediul acestei activități, elevii sunt încurajați să își exprime gândurile și emoțiile, să exploreze în profunzime personajele literare și să transforme lectura într-o experiență personalizată și vie. Îmbinând lectura activă cu scrierea creativă, strategia propusă cultivă empatia, gândirea reflexivă și capacitatea de a da viață ideilor — contribuind astfel la formarea unor cititori și creatori de texte conștienți, sensibili și implicați.

Bibliografie

Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006

Sămihăian, Florentina – *O didactică a limbii și literaturii române*, Editura Art, București, 2014

Ulrich, Cătălina – *Învățarea prin proiecte. Ghid pentru profesori*, Editura Polirom, București, 2016

Creativitate și creații la ora de limba engleză în era AI

Prof. Dana Sburlan
Colegiul Național Spiru Haret, București

Într-o lume în care tehnologia redefinește continuu procesul educațional, profesorii de limba engleză se confruntă cu o provocare esențială: cum să își mențină creativitatea și să capteze interesul elevilor când aceștia preferă să acceseze rapid informația online, în loc să își ia timp pentru a ajunge la concluzii proprii?

Educația nu este doar o știință a acumulării de date și de informații, ci și o artă a comunicării și a învățării prin experiență. Profesorul creativ este cel care reușește să transforme fiecare lecție într-un moment captivant, folosind metode inovatoare, căutând inspirație în muzee, săli de teatru sau cinema, alegând provocări menite să trezească curiozitatea elevilor. Sue Cowley, în cartea sa *Artful Educator*, vorbește despre importanța abordării artistice în predare. Profesorii sunt invitați să devină regizori, actori, poeți și designeri ai propriilor lecții, oferindu-le elevilor o experiență autentică și stimulativă. Când algoritmii furnizează răspunsuri instantanee, este esențial ca educatorii să creeze contexte în care gândirea critică și imaginația să fie valorificate. În cartea „*Cum să supraviețuiești primului an ca profesor debutant*”, Sue Cowley face o demonstrație de forță explorând tehnici de abordare a minții tinerilor de astăzi. Ea îi încurajează pe profesori să devină, pe rând: artiști, sculptori, actori, dansatori, muzicieni, dramaturgi, poeți, designeri sau regizori. Dacă aș întreba un profesor cu o oarecare vechime în învățământ: „Pe care dintre rolurile de mai sus nu le-ai încercat?”, sunt convinsă că ar răspunde, ca și mine: „Am fost, pe rând, toate cele de mai sus.” Deși azi pare din ce în ce mai dificil să susții interesul tinerilor cu un cântec, în primii mei ani de profesor, nu mi-era teamă că aș fi dat greș cu melodii de Beatles, Abba, sau ale altor artiști pop la modă, atunci când aș fi avut de exemplificat vreun timp gramatical, sau aprofundat diverse elemente de vocabular. De unde puteai auzi de „*parsley, sage, rosemary and thyme*” dacă nu de la Simon & Garfunkel, în al lor hit „*Scarborough Fair*”? E greu să te transformi peste noapte într-un Harry Potter înarmat cu o baghetă magică livratoare de lecții supercaptivante și neapărat, memorabile. Dar, spun specialiștii, nu e imposibil. Tehnicile imbatabile la care face apel mentorul menționat mai sus, autorul a peste 25 de cărți despre educație, par a ține de lucruri care nu au de-a face cu

curriculum-ul. Dezvoltarea unui stil propriu de predare, integrarea „emoției” la oră, folosirea imaginilor vizuale, o riguroasă planificare a activităților, vor ajuta nu doar profesorul debutant, ci pe toți acei profesori care își doresc să devină, sau să rămână relevanți în formarea armonioasă a tinerilor.

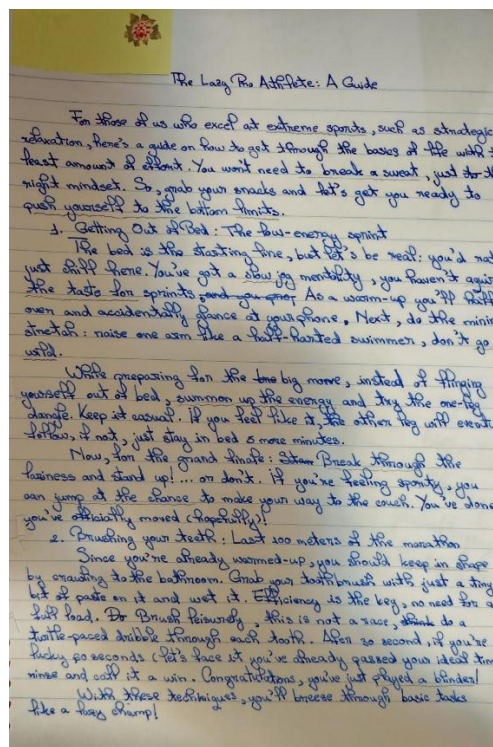
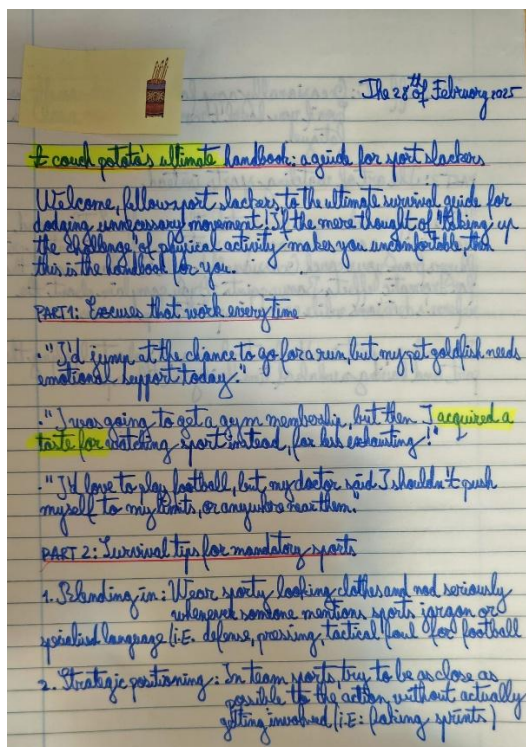
Pe de altă parte, constrângerile curriculare și accentul pus pe rezultate măsurabile pot descuraja metodele inovatoare. În fața unor cerințe rigide, profesorii pot avea tendința de a renunța la experimentare, alegând soluții tradiționale, care sunt mai predictibile. Cu toate acestea, creativitatea în educație nu trebuie să fie văzută ca o alternativă la disciplină, ci ca un mod de a face procesul de învățare mai atractiv și mai eficient.

Pentru a menține vie creativitatea la lecțiile de limba engleză, profesorii pot adopta mai multe strategii:

- Integrarea metodelor vizuale și artistice – povestirea interactivă, desenul și teatrul de improvizație pot transforma conceptele abstracte în experiențe tangibile.
- Provocarea gândirii critice – întrebările deschise, dezbaterile și proiectele de echipă îi determină pe elevi să exploreze idei dincolo de simple răspunsuri mecanice.
- Utilizarea tehnologiei în mod creativ – în loc să fie privită ca un obstacol, tehnologia poate deveni un aliat. Platformele educaționale, podcasturile și videoclipurile interactive pot fi integrate într-un mod care stimulează creativitatea elevilor.
- Flexibilitatea în planificarea lecțiilor – Permițând mai mult spațiu pentru experimentare și adaptare, profesorii pot ajusta metodele în funcție de răspunsurile elevilor, oferindu-le un cadru de învățare dinamic și stimulant.

La orele de scriere creativă, la clasele de bilingv, clasa a XI-a, am rugat elevii să alcătuiască un ghid amuzant de reguli de urmat de cei care nu iubesc sportul. Inserez mai jos niște lucrări care mi-au plăcut în mod special. Chiar fără să citesc numele elevului autor, în gând îi puteam auzi vocea, recunoscând-i stilul și tipul de umor.

Cerință exercitiu: Write a 150-200 word composition that might appear in a "A Couch Potato's Ultimate Handbook. A Guide for Sport Slackers." Use the idioms and vocabulary taught in class.

Elevii au mărturisit că multe din „sfaturile din ghid” au fost inspirate din experiența proprie.

La o clasă de gimnaziu, i-am provocat pe elevi să își imagineze o lume fără creativitate. În echipe de 5-6 elevi, au avut să exerseze tipurile de condițional (I și II), continuând propoziții începute. Pe fișe mari de flipchart, grupele gândeau consecințe, timp de 5 minute, după care schimbau locul/ fișa/ tipul de subordonată condițională. Iată câteva din răspunsurile lor.

- If we develop our creativity, we will be able to write stories easily.
- If we develop our creativity, we can accomplish things faster.
- If we develop our creativity, we will have more job opportunities.
- If we can write stories easily, we will be able to write our own books.
- If we can accomplish things faster, we will learn new skills.
- If we have more job opportunities, we will become richer and will be able to buy new clothes.
- We would be more creative if we read fantasy books on mythical creatures.
- We would be more creative if we travelled more and came in contact with other cultures.
- We would be more creative if we went to museums, listened to music and watched movies and shows.
- If we read fantasy books on mythical creatures, we can imagine new worlds.
- If we travelled more, we could expand our intellectual horizon.
- If we went to museums and listened to music, we could learn new languages.
- We would not be that creative if teachers were not true mentors.
- If we weren't encouraged to expand our potential, life would be really boring.
- If one day AI tried to replace humans, we would destroy the hardware and shut them down.
- If we did that, we would save the human race.

La ore, pledez pentru întoarcerea la umor, imaginarea de situații și găsirea de soluții, dar desigur, vedete incontestabile sunt emoțiile, pe care elevii trebuie să învețe să le identifice. A vorbi despre propriile vulnerabilități și despre cum te pot ele defini este un exercițiu util care

duce la autocunoaștere profundă. Reziliența crește, stresul și anxietatea se diminuează. Punând creativitatea la lucru, elevii au avut de scris o poezie asemănătoare celei aparținând autoarei Tracie Padal. Ei și-au analizat defectele, așa cum cred ei că sunt văzute de ceilalți, și le-au transformat în atu-uri.

Poezia originală	Creații ale elevilor (Padlet)
Just Because Just because I'm small doesn't mean I can't dream big, doesn't mean I'm not still growing, doesn't mean I'm worthless. Just because I can't reach the top shelf doesn't mean I can't reach for stars, doesn't mean you should look down on me, doesn't mean I don't walk tall. Just because I'm small, let me be me. <i>Tracie Padal</i>	 The Padlet collage displays eight student poems, each in a colored card with a title, text, and a small icon. The poems are: A: Just because I'm smart, doesn't mean that I'm a nerd, doesn't mean that I'm bad at sports, doesn't mean that I'm not a good friend. Just because I don't pass well in basketball, doesn't mean you should disrespect me, doesn't mean that I'm not trying, doesn't mean I'm worthless. B: Just because I learn a lot doesn't mean I am a nerd, doesn't mean I don't have a life outside school, doesn't mean I am a fool. Just because I'm the little brother doesn't mean I can't be smarter, doesn't mean I'll be the shortest, doesn't mean inside I'm tinier. Just because I'm younger, Let me be me. E: Just because I'm well-build Doesn't mean I can't play sports Doesn't mean I can't run properly, Doesn't mean I'm lazy. Just because I'm fluffy, Doesn't mean I'm dumb, Doesn't mean I can't dream big, Doesn't mean I'm ugly. Just because I am chubby, Doesn't mean you have to judge me, Doesn't mean I am worthless. B: Just because I am girl Doesn't mean I can't play football, Doesn't mean I'm not strong, Doesn't mean I'm worthless. Just because I can't see without glasses Doesn't mean I can't be a good friend, Doesn't mean you should tell me ugly words, Doesn't mean I don't have a social life or friends. Host because I'm girl, Let me be me. P: Just because I like history Doesn't mean that I'm old, Doesn't mean that I'm boring, Just because I like history Doesn't mean that I'm stuck in the past, Doesn't mean that I'm blind, Doesn't mean I don't grow. Just because I like history Doesn't mean that I'm sad, Doesn't mean that I'm hopeless Doesn't mean I don't have a goal. Just because I like history Let me be me I: just because I don't have perfect grades doesn't mean I'm not trying hard does not mean I'm dumb does not mean I'm not going to fulfil my dreams just because I am a girl, does not mean I cannot play football does not mean I am less important does not mean my place is in the kitchen I: Just because I am a girl does not mean I belong in the kitchen doesn't mean I can't fight. Just because I'm a girl doesn't mean that I'm not strong, doesn't mean I don't have rights. Just because I'm a girl doesn't mean I always need help. Just because I'm a girl, let me be me! I: Just because I am a girl, doesn't mean I can't play football doesn't mean I am not strong doesn't mean I'm always wrong. Just because I am a girl, doesn't mean I can't defeat myself doesn't mean I have fewer rights doesn't mean I have more fears. Just because I'm a girl let me be me

În capitolul ultim al cărții scrise de Susie Alegre, „Human Rights, Robot Wrongs. Being Human in the Age of AI”, autoarea vorbește despre alegerile pe care le putem (încă) face ca oameni, și profesori. Tehnologia azi este în mare parte democratizată, iar oamenii au la ea accesul pe care nu l-au visat acum câteva decenii. Autoarea susține că o utilizare cu deasupra măsură a acestei tehnologii ar putea compromite iremediabil capacitatea umană de gândire. Însă, mingea este în terenul nostru. Atât la nivel de comunitate, cât și de indivizi, putem decide să transformăm tehnologia într-un instrument de nădejde, utilizând-o cu măsură. AI nu este o magie, ci o mașină creată și folosită de făpturi umane. Este necesar să regândim relația noastră cu „the energy-hungry technology” pentru a reseta condiția umană, și din respect pentru planeta

care ne susține. S-ar putea să ajungem într-un punct în care vom fi nevoiți să ne reîntoarcem la o lume în care tehnologia ar putea deveni fie irelevantă, o simplă amintire, sau pur și simplu inaccesibilă. Și pentru un scenariu, și pentru celălalt, omul trebuie să-și mențină capacitatea creatoare, întrucât aceasta definește în mod subtil creatura umană, produs al unei continue și fascinante evoluții. Felul nostru de a fi ne ajută să ne exprimăm emoțiile, să inovăm și să dăm sens lumii din jurul nostru, iar creativitatea ne oferă libertatea de a vedea dincolo de limitele impuse, dându-ne sentimentul de împlinire. Când suntem creativi, simțim că avem control asupra realității și putem transforma ideile în ceva concret. Prin artă, povești, muzică, sau chiar soluții inovatoare, ne putem împărtăși viziunile și emoțiile, ceea ce creează legături interumane profunde.

Prin urmare, creativitatea profesorului în era digitalizată nu este doar un ideal pedagogic, ci o necesitate pentru a menține elevii motivați și pentru a-i ajuta să dezvolte gândirea critică, să devină autentici, și încrezători în viitorul și capacitatea lor de a-l crea. Prin abordări inovatoare, flexibilitate și curajul de a explora noi metode de predare, educatorii pot transforma orele de curs într-o experiență captivantă, pregătindu-i pe elevi nu doar să consume informația, dar și să o înțeleagă și să o creeze.

Bibliografie:

Susie Alegre, *Human Rights, Robot Wrongs, Being Human in the Age of AI*, Atlantic Books Longdon, 2024

Sue Cowley, *Artful Educator*, Crown House Pub LTD, 2017

Sue Cowley, *How to survive your first year in teaching*, A7C Black, 2003

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.palatinelibrary.org/media/2153

Originalitate în contabilitate

Prof. Andreea Staicu
Colegiul Tehnologic „Grigore Cerchez”

„Nu poți epuiza creativitatea. Cu cât folosești mai mult, cu atât ai mai mult.” (Maya Angelou)

Creativitatea a devenit un element esențial în educație, mai ales în domeniul contabilității, unde abordările rigide sunt din ce în ce mai mult înlocuite de metode inovatoare de predare. Dezvoltarea gândirii critice și a flexibilității intelectuale permite elevilor să se adapteze mai ușor la un mediu economic aflat într-o continuă schimbare. Această lucrare explorează metodele didactice care stimulează creativitatea în predarea contabilității, relația dintre pedagogia digitală și creativitate și importanța profesorilor creativi în procesul educațional.

Metode didactice care stimulează creativitatea elevilor

Pentru a face procesul de învățare mai captivant și aplicat, profesorii de contabilitate pot folosi metode interactive, cum ar fi:

- **Studiile de caz** - Elevii analizează situații financiare reale și propun soluții inovatoare.
- **Simulări de afaceri** - Utilizarea platformelor digitale pentru crearea unor scenarii financiare reale.
- **Jocuri educaționale** - Gamificarea conceptelor contabile pentru o mai bună asimilare a informațiilor.
- **Proiecte interdisciplinare** - Colaborarea cu discipline precum marketing sau management pentru o abordare holistică

Relația dintre pedagogia digitală și creativitate

Tehnologia are un impact major asupra modului în care elevii învață și aplică cunoștințele. Pedagogia digitală permite:

- **Acces rapid la informații** - Utilizarea platformelor educaționale pentru studii de caz actualizate.
- **Instrumente de analiză financiară** - Softuri de contabilitate care permit elevilor să exerseze în medii de simulare.
- **Colaborare online** - Aplicații care permit realizarea proiectelor în echipe mixte, dezvoltând gândirea critică

Importanța profesorilor creativi în procesul educațional

Profesorii care adoptă strategii inovatoare joacă un rol esențial în formarea viitorilor specialiști în contabilitate. Un cadru didactic creativ:

- Motivează elevii - Creșterea interesului pentru materie prin metode dinamice.
- Furnizează exemple relevante - Adaptarea conținutului la realitatea pieței muncii.
- Cultivă gândirea independentă - Încurajează analiza critică a situațiilor contabile.
- Creează un mediu educațional pozitiv - Un mediu în care elevii se simt încurajați să-și exprime ideile și să-și asume riscuri este esențial pentru dezvoltarea creativității.

Atitudinea pozitivă a profesorilor față de creativitatea elevilor are un impact considerabil asupra performanței acestora.

Contabilitatea, adesea percepută ca o disciplină rigidă, dominată de cifre și reguli stricte, este, în realitate, un domeniu care poate beneficia semnificativ de originalitate și creativitate. Deși cadrul legal și standardele profesionale impun un anumit grad de conformitate, ignorarea potențialului creativității în contabilitate ar însemna pierderea unor oportunități valoroase de îmbunătățire a acurateței, relevanței și eficienței procesului decizional.

Deși este important să menționăm că originalitatea și creativitatea în contabilitate trebuie să fie exercitate cu prudență, în limitele legii și ale standardelor profesionale, beneficiile potențiale sunt incontestabile. Contabilitatea creativă, în sensul pozitiv al termenului, poate conduce la o mai bună înțelegere a realității financiare a unei organizații, la o mai bună gestionare a riscurilor și la o mai bună luare a deciziilor strategice. În cele din urmă, o abordare originală și creativă a contabilității poate transforma această disciplină, dintr-o simplă înregistrare a tranzacțiilor, într-un instrument puternic de creare de valoare pentru organizații și pentru societate în ansamblu.

Integrarea tehnologiilor digitale, cum ar fi inteligența artificială și analiza avansată a datelor, oferă noi oportunități pentru aplicarea originalității și creativității în contabilitate. Aceste tehnologii pot

automatiza procesele repetitive, eliberând contabilii de sarcini administrative și permițându-le să se concentreze pe activități cu valoare adăugată mai mare, cum ar fi analiza strategică și consultanța financiară (Legea Contabilității nr. 82/1991).

Concluzii

Educația pentru o cultură a creativității în contabilitate presupune metode inovatoare, integrarea tehnologiei și implicarea activă a profesorilor. Abordările creative nu doar că facilitează procesul de învățare, dar încurajează elevii să devină profesioniști adaptabili și inovatori în domeniul economic.

Prin urmare, educația pentru creativitate și inovație necesită o abordare pedagogică complexă, care să combine metodele tradiționale cu cele inovatoare, să stimuleze gândirea critică și creativă a elevilor și să creeze un mediu de învățare pozitiv și stimulant.

Bibliografie

- Brown, J. (2021). *Innovative Teaching Methods in Accounting Education*. Oxford University Press.
- Smith, A. (2020). *Digital Pedagogy in Financial Education*. Pearson Publishing.
- Legea Contabilității nr. 82/1991, republicată.
- Ministerul Educației (2023). *Strategii moderne pentru învățământul economic*. București: Editura Didactică.
- <https://ahaslides.com/ro/blog/15-innovative-teaching-methods/>
- <https://edu.freepedia.ro/inovatie-creativitate-procesul-didactic>
- https://miciolimpici.ro/magazines_images/605c99ba62778923.pdf
- <https://www.istockphoto.com/ro/fotografii/contabilitate-ilustra%C8%9Bii>

Creativitatea între teorie și practică

Prof. Stoenescu Mihaela, Școala Gimnazială „Maria Rosetti”

Prof. Enache Doina, Școala Gimnazială „Maria Rosetti”

Într-o societate în care tehnica și tehnologia ocupă un rol primordial, într-o perioadă în care inteligența artificială câștigă tot mai mult teren datorită rapidității răspunsurilor și multitudinilor soluțiilor prezentate, se pune frecvent întrebarea dacă procesul instructiv-educativ trebuie modificat, adaptat. Profesorul nu mai este de mult un deținător al cunoștințelor pe care trebuie doar să le transmită elevilor săi. În această perioadă, este important pentru elevi nu doar să dețină informații/cunoștințe, ci, mai ales, să le analizeze, să le interpreteze, să le ierarhizeze, să le folosească interdependent și în contexte diverse.

Creativitatea este definită ca fiind însușirea de a fi creator, putere creatoare, capacitatea de a crea, de a produce valori. Evident că este vorba de un proces mental, dar și social care implică realizarea de idei și concepte noi, de noi asocieri între noțiuni deja existente, putând fi asociată cu originalitatea sau imaginația. În 1993, Dicționarul enciclopedic definea creativitatea ca fiind „trăsătură complexă a personalității umane, constând în capacitatea de a realiza ceva nou, original”, ceea ce înseamnă că rezultatul acesteia este apariția de nou și util în multe domenii de activitate.

Definirea creativității se poate face din perspectiva unor discipline diferite, arte, științe. Idei noi are multă lume, dar creativitatea înseamnă o sumă a cunoștințelor pentru a identifica problemele particulare, gândire creativă, înseamnă a ieși din tipare și a imagina ceva diferit, și a motivației. Creativitatea implică gândirea, scopul, originalitatea, rezultatul de valoare. Rezultatul procesului creativ trebuie raportat la obiectivul propus.

Astăzi, se acceptă existența a trei tipuri de creativitate, tehnologică, economică și culturală. Creativitatea nu este deplină fără creație, deoarece ideea trebuie să fie pusă în practică, adică transpusă în realitate.

Pentru ca un profesor să fie creativ trebuie să se gândească la ceva nou, să fie flexibil, să se adapteze cu rapiditate la contexte și situații noi, să fie inventiv, dar să și poată oferi argumente pentru soluția propusă.

Învățământul care pune accent pe formarea competențelor este și un învățământ care presupune, până la un anumit moment creativitate. Până la a fi creativ, cadrul didactic are de

respectat anumite rigori: există un plan cadru cu număr de ore, care trebuie respectat, dar în același timp, și posibilitatea de a crea curriculum la decizia școlii, există programa școlară, dar realizarea planificărilor calendaristice se face personalizat de către fiecare cadru didactic în funcție de colectivele de elevi cu care lucrează, astfel încât alocarea numărului de ore pentru fiecare conținut studiat să fie în concordanță cu nevoile, dar și interesele elevilor, cu nivelul de performanță atins sau cu nevoia de activități de recuperare, remediale, acolo unde rezultatele nu sunt cele așteptate. Analiza rezultatelor testelor inițiale, dar și a simulărilor examenelor naționale sunt un alt moment care presupune creativitate din partea cadrului didactic. În funcție de ceea ce nu a fost înțeles din cerință sau rezolvare incorectă/nerezolvare, educatorul este cel care să caute, să aleagă, să creeze tipuri de itemi care să familiarizeze elevii cu tipurile de cerințe și să determine acumularea de cunoștințe teoretice care să fie aplicate practic astfel încât să se obțină rezolvările așteptate și, note cât mai multe peste 5. Pentru elevii care doresc obținerea unei notei maxime, tot profesorul este cel care trebuie să creeze acele formulări care să permită elevului ca în evaluări să „descifreze” cerințele, să evidențieze posibilele capcane, să dea răspunsul așteptat și, în același timp, și corect.

Trebuie să fim creativi din momentul în care ne întâlnim pentru prima dată cu elevii și apoi cu părinții acestora. Ceea ce vom spune, ce vom face și cum vom face creează acea prima impresie care contează foarte mult și despre care se afirmă că pune bazele colaborării ulterioare. Școala astăzi nu mai înseamnă discurs magistral, este o triadă educabil-instituție de învățământ-familie, triadă care trebuie să funcționeze, dar în care fiecare trebuie să își cunoască foarte bine rolul și să nu îl depășească. Interdependența astăzi este necesară, dar privită ca o colaborare nu ca o dictatură care să plece de la comparații de genul: la alte școli/clase se procedează așa....temele au fost.....nu trebuie să li se ceară să..... Cadrele didactice sunt singurele în măsură să decidă ce metode, mijloace de învățământ să folosească pentru ca elevii să aibă de câștigat, iar competențele dobândite să poată fi aplicate în contexte de viață, dar și de învățare diferite. Din acest punct de vedere, se consideră că formarea de competențe este în beneficiul elevilor.

Există mai multe exemple în care putem să dovedim creativitatea cadrelor didactice, plecând de la aplicațiile deja existente în manualele alternative, în auxiliarele care pot fi folosite la orele de curs la mai multe discipline. Textele suport pot fi completate de desene care să ajute la fixarea mai rapidă a teoriei, știut fiind că multe persoane au memorie fotografică. La matematică, de exemplu, atunci când se predau fracțiile se poate pleca de la o figură geometrică care poate avea o sigură culoare peste care se pot suprapune apoi părțile mai mici în culori diferite. Aceste suprapuneri pot crea acea imagine vizuală care să ajute elevul să rețină mai

ușor corespondențele. Formele geometrice se pot crea vizual și la orele de educație fizică, elevii pot face din corpurile lor corpurile geometrice și, prin modificările de poziție, schimbă formele care sunt mult mai ușor de vizualizat, din pătrat pot face romb, din dreptunghi paralelogram, ținându-se de mână pot crea cercuri și elipse. Pe o coală de hârtie format A4/coală de bloc de desen, se desenează într-o anumită ordine 6 pătrate, apoi se decupează și prin îmbinare se creează un cub. În același mod, se procedează dacă se urmărește realizarea unui paralelipiped dreptunghic, fețele acestuia fiind 6 dreptunghiuri, două câte două, egale. Matematica ajută foarte mult în viața de zi cu zi, nu este o știință abstractă și avem nevoie de ea constant, de la măsurarea suprafeței unei camere, a unei piese de mobilier, a volumului unui corp. Elevii pot fi învățați să determine înălțimea unui turn folosind un băț care este mai mare decât înălțimea unei persoane, se poate calcula adâncimea unui bazin până la nivelul la care se află lichidul, determinarea înălțimii unei construcții folosind legile reflexiei într-o oglindă plană, determinarea distanței de la o persoană aflată pe o parte a unei șosele la un turn aflat pe partea cealaltă a șoselei.

Elevii din ziua de azi sunt atrași mult de partea practică a problemelor. Ne putem folosi de acest fapt, de exemplu, la istorie fac legătura între ziua de 24 ianuarie, care în acest moment este zi nelucrătoare, cu unirea Moldovei cu Țara Românească prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza la Iași la 5 ianuarie și la București la 24 ianuarie 1859. Regulile Evului Mediu sunt mai bine înțelese dacă se apelează la un joc de rol care să ilustreze consacrarea unui cavaler sau depunerea jurământului de onoare. Pentru a determina o mai bună atenție, dar și colaborarea se pot scrie scrisori colective, fiecare elev scrie o propoziție, astfel încât textul să fie unitar și de înțeles, de exemplu o scrisoare trimisă de un soldat de pe front familiei. Istoria se îmbină și cu fizica, mai ales atunci când nu existau armele de foc, trebuiau construite catapulte care înseamnă sistem de forțe și pârgarii, și cu tehnologia, pentru că tunurile trebuiau construite la locul bătăliei sau cât mai aproape, deoarece nu exista o rețea de drumuri, pentru transport pe apă se folosește principiul lui Arhimede, o lege a fizicii, descoperită în mod empiric în secolul III î.e.n. de matematician. La educație, pentru cetățenie democratică elevii pot simula un proces pentru a înțelege cum funcționează sistemul de justiție sau o dezbatere parlamentară pentru a învăța mult mai ușor despre puterea legislativă și atribuțiile ei.

Creativitate este și atunci când cadrul didactic își realizează testele inițiale, dar și cele pe care le administrează pe parcursul anului școlar. De aceea, este foarte important ca acestea să nu fie copiate, ci create de către cel care predă la clasă, deoarece cunoaște cel mai bine colectivele de elevi. Această activitate este cronofagă, dar realmente necesară atunci când vorbim despre un învățământ de calitate.

Concluzia este că trebuie să fim creativi dacă vrem să facem un învățământ de calitate dar nu oricând, oricum și oriunde.

Bibliografie

Creativity, Design and Business performance, DTI Economics Paper No 15, 2005

Rebusul matematic, o perspectivă creativă asupra învățării

Stoica Cristina-Mariana

Profesor de matematică

Școala Gimnazială „Herăstrău”, București

Motto: „Creativity stands at the center of education”.

Bruno Bettelheim

Abstract: Education should go beyond the simple transmission of knowledge, becoming an interactive process that fosters creativity. Even in mathematics, tools like crossword puzzles blend logic with imagination, improving problem-solving skills. Especially in geometry, these activities engage students by challenging them to decode concepts, increasing their motivation and encouraging creative thinking.

Keywords: education, creativity, mathematics, crosswords, future-focused mindset

Într-o lume în continuă schimbare, educația nu mai poate fi limitată la simpla transmitere a informațiilor de la profesor la elev. Aceasta trebuie să devină un proces interactiv, care să stimuleze gândirea creativă și să transforme învățarea într-o experiență captivantă. Chiar și în cadrul științelor exacte cum ar matematica, utilizarea metodelor inovative precum rebusurile creează un echilibru între joc și logică și dezvoltă imaginația și abilitățile de rezolvare a problemelor. Aceste activități pot fi utilizate mai ales în cadrul orelor de geometrie unde apar numeroase definiții. Pentru ca elevii să le poată reține mai ușor, profesorii pot realiza jocuri printre care și rebusurile, ce presupun descifrarea prin intermediul indiciilor a anumitor teoreme sau concepte matematice frecvent întâlnite. Aceste activități nu doar că îi provoacă să-și folosească cunoștințele, ci le oferă și satisfacția de a găsi soluțiile, ceea ce le crește motivația.

Deși un rebus are o soluție unică, procesul de rezolvare presupune creativitate, deoarece elevii trebuie să analizeze indicii din perspective diferite și să stabilească legături între elemente. În cazul matematicii, rebusurile îi provoacă să își aplice cunoștințele într-un context inedit, ceea ce îi scoate din tiparele obișnuite de gândire mecanică. Spre exemplu, un rebus poate cere asocierea unei noțiuni matematice cu un indiciu vizual sau lingvistic, ceea ce stimulează imaginația și dezvoltă gândirea laterală.

Acest tip de activitate îi ajută pe elevi să descopere noi moduri de a aborda o problemă și să își consolideze înțelegerea conceptelor matematice, transformând învățarea într-un proces activ și captivant. Creativitatea nu constă neapărat în găsirea mai multor soluții, ci în explorarea de căi originale pentru a ajunge la răspunsul corect.

Am observat o schimbare notabilă în atitudinea elevilor față de matematică atunci când am introdus rebusurile ca metodă de învățare. În loc să privească lecțiile ca pe niște activități plictisitoare și repetitive, aceștia au început să devină mult mai implicați și dornici să învețe. Acest tip de exercițiu le-a adus un element de joc și creativitate în lecțiile de matematică, iar rezultatele nu au întârziat să apară: au început să aprecieze mai mult procesul de învățare activă și au devenit mai curioși.

Pentru clasa a 6-a, am folosit rebusuri la teme de geometrie, cum ar fi „Unghiuri formate de drepte paralele tăiate de o secantă” și „Linii importante în triunghi”. Elevii erau entuziasmați de fiecare dată când aveau ocazia să rezolve aceste jocuri de cuvinte. Ei se concentrau atât pe descoperirea răspunsului corect, cât și pe completarea definițiilor, ceea ce a contribuit la o învățare mai activă și mai interactivă.

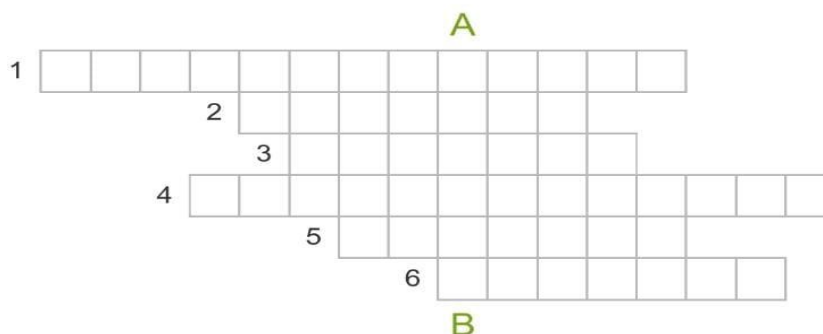
Mai mult decât atât, aceste activități au stimulat colaborarea între elevi. Lucrând în grupuri mici, aceștia discutau ideile, se ajutau reciproc și aplicau noțiuni de matematică într-un mod mai puțin rigid. În felul acesta, au înțeles mult mai bine legătura între matematică și gândirea creativă.

În plus, metoda a diversificat lecțiile și le-a dat elevilor ocazia de a învăța într-un mod mai relaxant, dar și mai eficient. În loc să simtă că învață pasiv, au descoperit că pot învăța prin joc și explorare. Astfel, au început să aprecieze mai mult lecțiile de matematică și au fost mai dornici să aplice cunoștințele într-un mod inovativ.

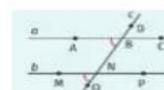
În continuare, voi prezenta două dintre rebusurile utilizate la clasă pentru stimularea creativității elevilor, explicând atât temele abordate, cât și impactul lor asupra procesului de învățare.

Unghiuri formate de drepte paralele tăiate de o secantă

Completați spațiile punctate cu cuvântul corespunzător. Veți obține pe VERTICALĂ un cuvânt-cheie.

1. Unghiurile colorate din figura alăturată sunt unghiuri congruente.

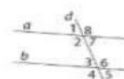
2. Unghiurile $\sphericalangle A$ și $\sphericalangle B$ din figura alăturată sunt unghiuri de aceeași parte a secantei suplementare.

3. Unghiurile colorate din figura alăturată sunt unghiuri de aceeași parte a secantei suplementare.

4. Unghiurile $\sphericalangle 2$ și $\sphericalangle 4$ din figura alăturată sunt unghiuri..... congruente.

5. Unghiurile marcate cu verde din figura alăturată sunt unghiuriinterne congruente

6. Unghiurile $\sphericalangle 1$ și $\sphericalangle 5$ din figura alăturată sunt unghiuri alterne congruente.

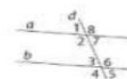

Fig. 1. Rebus pentru lecția „Unghiuri formate de drepte paralele tăiate de o secantă”

Primul rebus, intitulat „Unghiuri formate de drepte paralele tăiate de o secantă”, a fost creat pentru a ajuta elevii să recunoască și să înțeleagă tipurile de unghiuri și relațiile dintre acestea. Fiecare indiciu a fost formulat sub forma unei fotografii, ceea ce a determinat elevii să-și reamintească noțiunile învățate și să le aplice în mod practic.

Linii importante în triunghi

Completați spațiile punctate cu răspunsul corect. Veți obține pe verticala A-B denumirea unei linii importante în triunghi.

1. Mediana este segmentul ce unește un vârf al triunghiului cu laturii opuse.

2. În orice triunghi isoscel, medianele corespunzătoare laturilor congruente sunt

3. Perpendiculara pe mijlocul unui segment se numește

4. În triunghiul echilateral liniile importante în triunghi

5. Punctele aflate pe bisectoarea unui unghi sunt.....depărtate de laturile unghiului.

6. Punctul de intersecție a medianelor unui triunghi se numește de greutate al triunghiului.

7. Ortocentrul este punctul de intersecție a unui triunghi.

Fig. 2. Rebus pentru lecția „Linii importante în triunghi”

Cel de-al doilea rebus, „Linii importante în triunghi”, a fost conceput pentru a aprofunda cunoștințele despre mediane, bisectoare, înălțimi și mediatoare. Elevii au fost provocați să facă asocieri logice între conceptele matematice și indiciile oferite, iar procesul de rezolvare a fost însoțit de discuții în echipă. Acest lucru nu doar că le-a consolidat înțelegerea, dar a stimulat colaborarea și gândirea laterală.

Ambele rebusuri au fost bine primite de elevi, aceștia considerând că activitățile au fost distractive, dar și provocatoare.

Obişnuiesc să utilizez frecvent astfel de activități la clasă, deoarece, în viitor, elevii vor fi nevoiți să abordeze probleme tot mai dificile, iar capacitatea de a gândi inovativ și de a rezolva probleme într-un mod creativ va fi crucială. Prin astfel de metode, îi ajutăm pe elevi să își formeze o mentalitate deschisă și flexibilă, pregătindu-i să facă față provocărilor din carierele lor și din viața de zi cu zi.

Rebusurile reprezintă un exemplu concret al modului în care creativitatea poate transforma procesul educațional. Acestea nu doar că îmbină jocul cu învățarea, ci stimulează gândirea critică, colaborarea și imaginația elevilor, dovedite a fi extrem de utile în ultima vreme. Ele sunt mai mult decât simple jocuri de cuvinte, reprezentând o metaforă a modului în care educația viitorului trebuie să funcționeze: să îmbine creativitatea cu rigoarea, ludicul cu logica și colaborarea cu autonomia. Într-o lume aflată într-o continuă transformare, elevii trebuie să fie pregătiți nu doar să rezolve probleme cunoscute, ci să exploreze soluții pentru provocări necunoscute.

Educația viitorului ar trebui să încurajeze inovația, curiozitatea și dorința de a învăța continuu. Activitățile de tip rebusuri demonstrează că procesul de învățare poate deveni captivant și relevant pentru elevi, oferindu-le o perspectivă nouă asupra disciplinelor considerate dificile. Într-un astfel de mediu, elevii nu doar că își dezvoltă cunoștințele, ci învață să gândească critic, să colaboreze și să își folosească imaginația pentru a crea soluții unice. Această abordare educațională ne amintește că pregătirea pentru viitor nu înseamnă doar acumularea de cunoștințe, ci și formarea unei mentalități flexibile și adaptabile. Prin integrarea metodelor creative în procesul didactic, educația poate deveni un motor pentru un viitor mai bun, în care fiecare elev să își poată atinge potențialul maxim.

Bibliografie

- Darmayanti, R. (2023). Gema Cow-Pu: *Development of Mathematical Crossword Puzzle Learning Media on Students' Critical Thinking Ability*. *Assyfa Learning Journal*, 1(1), 37-48
- Leikin, R., Pitta-Pantazi, D. *Creativity and mathematics education: the state of the art*. *ZDM Mathematics Education* 45, 159–166 (2013)
- Teichler, U. (2003). *The future of higher education and the future of higher education research*. *Tertiary Education and Management*, 9(3), 171–185
- Zamani P, Biparva Haghighi S, Ravanbakhsh M. *The use of crossword puzzles as an educational tool*. *J Adv Med Educ Prof*. 2021 Apr;9(2):102-108

Creativitatea în Matematică și Informatică la nivel preuniversitar

Prof. Șerban Steliana

Prof. Soare Daniela

CN „Spiru Haret”, București

În învățământul preuniversitar, matematica și informatica sunt adesea percepute ca discipline rigide, bazate pe reguli stricte și algoritmi bine definiți. Totuși, creativitatea joacă un rol esențial în învățarea și aplicarea acestor materii. Elevii care sunt încurajați să gândească creativ nu doar că înțeleg mai bine conceptele, dar devin și mai motivați să exploreze și să rezolve probleme într-un mod original.

În școli, matematica este predată adesea într-un mod formal, cu accent pe memorarea formulelor și aplicarea mecanică a acestora. Însă matematica nu este doar despre calcule – este despre descoperire, raționament logic și găsirea unor soluții elegante. În matematică, aceeași problemă poate avea mai multe soluții, iar modul în care este abordată reflectă creativitatea celui care o rezolvă. De exemplu, ecuațiile diferențiale pot fi rezolvate prin metode analitice, dar și prin tehnici numerice sau chiar prin intuiții geometrice. Mulți matematicieni au revoluționat domeniul prin explorarea unor concepte neobișnuite. Un exemplu este Georg Cantor, care a dezvoltat teoria mulțimilor infinite, sfidând viziunea tradițională asupra numerelor și dimensiunilor. Multe demonstrații matematice celebre au fost realizate prin analogii surprinzătoare și prin intuiție. De exemplu, conceptul de topologie a apărut din analogia între geometrie și elasticitatea materialelor, iar teoria numerelor a fost dezvoltată folosind idei din algebra abstractă.

Așadar elevii ar trebui încurajați să găsească mai multe soluții pentru aceeași problemă, dezvoltându-și astfel flexibilitatea gândirii. De exemplu, o ecuație poate fi rezolvată atât algebric, cât și prin metode grafice sau prin raționament logic.

Problemele de tip puzzle, ghicitorile matematice sau concursurile precum Kangourou sau Olimpiadele de Matematică stimulează creativitatea și dezvoltă gândirea critică a elevilor. Matematica devine mai atractivă când este conectată cu realitatea. De exemplu, studiul fracțiilor poate fi făcut prin muzică (ritmuri și note muzicale), iar geometria poate fi explorată prin desen și arhitectură.

Informatica oferă un teren propice pentru dezvoltarea creativității, mai ales prin programare, unde elevii pot crea soluții personalizate la probleme diverse.

În loc de simple exerciții algoritmice, elevii pot fi provocați să creeze propriile programe, jocuri sau aplicații. De exemplu, utilizarea Scratch pentru elevii mai mici sau Python pentru liceeni le permite să îmbine gândirea logică cu imaginația.

Un algoritm nu este doar o rețetă fixă, ci poate fi optimizat și îmbunătățit în moduri creative. De exemplu, un program de sortare poate fi realizat prin mai multe metode (Bubble Sort, Merge Sort, Quick Sort), iar elevii pot compara și descoperi care este mai eficient.

Concursurile de robotică stimulează creativitatea prin îmbinarea programării cu ingineria. Elevii nu doar că învață să scrie cod, dar și să rezolve probleme complexe într-un mod inovator.

Cum poate fi stimulată creativitatea în clasă?

Pentru a transforma matematica și informatica în discipline mai atractive, profesorii pot adopta metode de predare interactive:

- Învățarea bazată pe proiecte – Elevii pot lucra la probleme reale, cum ar fi dezvoltarea unei aplicații simple sau modelarea unui fenomen natural prin ecuații matematice.
- Colaborarea și competițiile – Participarea la hackathoane, olimpiade sau concursuri interdisciplinare motivează elevii să gândească diferit.
- Utilizarea tehnologiei – Platforme precum GeoGebra, Wolfram Alpha sau pbinfo oferă un mediu vizual și interactiv pentru explorarea matematicii și informaticii.

Încurajarea elevilor pentru a găsi mai multe soluții în rezolvarea unei probleme matematice stimulează creativitatea.

Problema celor două găleți de apă are mai multe soluții. Să luăm din nou exemplul clasic:

- O găleată de 5 litri
- O găleată de 3 litri
- Trebuie să obținem exact 4 litri

Soluția 1 (cea mai cunoscută, explicată anterior):

1. Umples găleata de 5L. $\rightarrow (5L, 0L)$
2. Toarnă din 5L în 3L până se umple. $\rightarrow (2L, 3L)$
3. Varsă găleata de 3L. $\rightarrow (2L, 0L)$
4. Toarnă cei 2L din 5L în 3L. $\rightarrow (0L, 2L)$
5. Umples iar găleata de 5L. $\rightarrow (5L, 2L)$
6. Toarnă din 5L în 3L până se umple. $\rightarrow (4L, 3L)$

În găleata de 5L avem exact 4 litri!

Soluția 2 (altă ordine a pașilor):

1. Umple găleata de 3L. $\rightarrow (0L, 3L)$
2. Toarnă cei 3L în găleata de 5L. $\rightarrow (3L, 0L)$
3. Umple iar găleata de 3L. $\rightarrow (3L, 3L)$
4. Toarnă din 3L în 5L până se umple. $\rightarrow (5L, 1L)$
5. Varsă găleata de 5L. $\rightarrow (0L, 1L)$
6. Toarnă acel 1L din găleata de 3L în găleata de 5L. $\rightarrow (1L, 0L)$
7. Umple din nou găleata de 3L. $\rightarrow (1L, 3L)$
8. Toarnă din 3L în 5L. $\rightarrow (4L, 0L)$

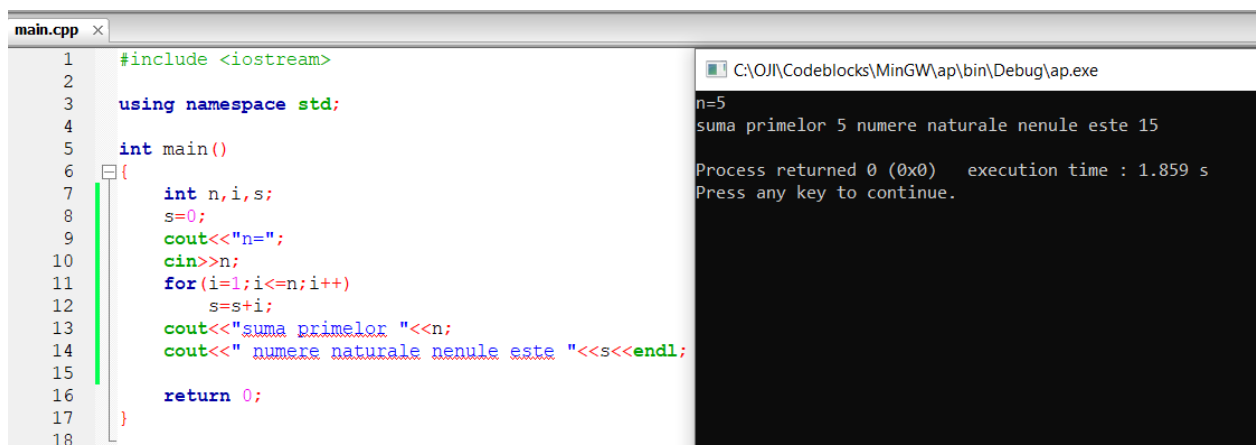
Acum avem 4 litri în găleata de 5L!

Aceste două soluții demonstrează că există mai multe moduri de a ajunge la rezultat, folosind strategii diferite. Creativitatea și gândirea pot duce la rezolvări multiple.

Matematica și informatica sunt interconectate, iar creativitatea le unește într-un mod unic. Probleme matematice complicate devin rezolvabile prin algoritmi informatici, iar conceptele matematice oferă un cadru teoretic solid pentru dezvoltarea de noi tehnologii.

Un exemplu de rezolvare de astfel de problemă este aflarea sumei primelor n numere naturale nenule:

- Prima metodă reprezintă o abordare clasică a problemei, folosind un algoritm iterativ:


```

main.cpp x
1  #include <iostream>
2
3  using namespace std;
4
5  int main()
6  {
7      int n,i,s;
8      s=0;
9      cout<<"n=";
10     cin>>n;
11     for(i=1;i<=n;i++)
12         s=s+i;
13     cout<<"suma primelor "<<n;
14     cout<<" numere naturale nenule este "<<s<<endl;
15
16     return 0;
17 }
18
C:\OJI\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe
n=5
suma primelor 5 numere naturale nenule este 15
Process returned 0 (0x0)   execution time : 1.859 s
Press any key to continue.

```

- A doua metodă, matematică, utilizează formula lui Gauss

```

main.cpp x
1 #include <iostream>
2
3 using namespace std;
4
5 int main()
6 {
7     int n,i,s;
8     s=0;
9     cout<<"n=";
10    cin>>n;
11    cout<<"suma primelor "<<n;
12    cout<<" numere naturale nenule este "<<n*(n+1)/2<<endl;
13
14    return 0;
15 }
16

```

```

C:\OJ\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe
n=5
suma primelor 5 numere naturale nenule este 15
Process returned 0 (0x0)   execution time : 2.015 s
Press any key to continue.

```

- Cea de-a treia metodă, tot matematică, dar mai puțin eficientă, prezintă implementarea recursivă:

```

*main.cpp x
1 #include <iostream>
2
3 using namespace std;
4 int sum(int n)
5 {
6     if(n==1) return 1;
7     else return sum(n-1)+1;
8 }
9
10 int main()
11 {
12     int n,i,s;
13     s=0;
14     cout<<"n=";
15     cin>>n;
16     cout<<"suma primelor "<<n;
17     cout<<" numere naturale nenule este "<<sum(n)<<endl;
18     return 0;
19 }

```

```

C:\OJ\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe
n=5
suma primelor 5 numere naturale nenule este 5
Process returned 0 (0x0)   execution time : 2.343 s
Press any key to continue.

```

Un alt exemplu este interschimbarea valorilor a doua variabile.

- Algoritmul clasic utilizează regula celor 3 pahare, și interschimbarea se face cu ajutorul unei variabile auxiliare

```

main.cpp x
1 #include <iostream>
2 using namespace std;
3
4 int main()
5 {
6     int a,b,aux;
7     cout<<"a=";cin>>a;
8     cout<<"b=";cin>>b;
9     aux=a;
10    a=b;
11    b=aux;
12    cout<<endl<<"a="<<a<<endl<<"b="<<b;
13    return 0;
14 }
15

```

```

C:\OJ\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe
a=10
b=20
a=20
b=10
Process returned 0 (0x0)   execution time : 3.687 s
Press any key to continue.

```

- Problema se poate rezolva și prin folosirea relațiilor matematice:

The screenshot shows a C++ IDE with a file named `*main.cpp`. The code is as follows:

```

1  #include <iostream>
2  using namespace std;
3
4  int main()
5  {
6      int a,b,aux;
7      cout<<"a=";<<cin>>a;
8      cout<<"b=";<<cin>>b;
9      a=a+b;
10     b=a-b;
11     a=a-b;
12     cout<<endl<<"a="<<a<<endl<<"b="<<b;
13     return 0;
14 }
15

```

The output window shows the execution of `ap.exe` at `C:\OJ\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe`. The output is:

```

a=10
b=20

a=20
b=10
Process returned 0 (0x0)   execution time : 4.655 s
Press any key to continue.

```

sau:

The screenshot shows a C++ IDE with a file named `main.cpp`. The code is as follows:

```

1  #include <iostream>
2  using namespace std;
3
4  int main()
5  {
6      int a,b,aux;
7      cout<<"a=";<<cin>>a;
8      cout<<"b=";<<cin>>b;
9      a=a*b;
10     b=a/b;
11     a=a/b;
12     cout<<endl<<"a="<<a<<endl<<"b="<<b;
13     return 0;
14 }
15

```

The output window shows the execution of `ap.exe` at `C:\OJ\Codeblocks\MinGW\ap\bin\Debug\ap.exe`. The output is:

```

a=10
b=20

a=20
b=10
Process returned 0 (0x0)   execution time : 5.171 s
Press any key to continue.

```

În concluzie, creativitatea în matematică și informatică nu este doar o abilitate opțională, ci un ingredient esențial pentru inovație și progres. Fie că este vorba despre descoperirea unor noi teoreme, crearea unor algoritmi mai eficienți sau dezvoltarea unor tehnologii revoluționare, gândirea creativă transformă aceste domenii și le deschide noi orizonturi.

Creativitatea este cheia pentru a face matematica și informatica mai atractive și mai accesibile elevilor. Încurajând gândirea inovatoare, punând accent pe explorare și aplicabilitate, școala poate transforma aceste discipline din simple materii de studiu în adevărate provocări intelectuale captivante.

Educația pentru creativitate a elevilor digitali

*Prof. dr. Cristina Ștefan
Colegiul Național „Spiru Haret”, București*

Educația pentru creativitate a devenit un subiect de interes în debaterile pedagogice pe măsură ce nivelul de predictibilitate asupra viitorului a scăzut. Experiențe surprinzătoare datorate restricțiilor sanitare din pandemia de Covid-19, de criza economico-financiară amplificată de conflictele armate în desfășurare, presiunea pusă asupra dinamicii vieții cotidiene prin globalizare – au făcut vizibile nu doar experiențe de viață diferite de mersul obișnuit al lucrurilor, cât, mai ales, unele la care nu știm cum să răspundem. Astfel, viitorul¹⁷ pe care nu putem să îl anticipăm, are totuși două caracteristici asupra cărora avem o bună certitudine: o să fie fluid și complex. În acest context, educația a început să se schimbe sub mai multe aspecte. Profesorii vor practica o pedagogie digitală, clasa în care elevii învață va fi, de fapt, un cadru hibrid, iar competențele măsurate nu vor viza doar matematica, științele, competențele de lectură și așa mai departe, ci și competențe referitoare la creativitate.

O serie de întrebări pot fi formulate în legătură cu acest subiect de interes. Care este raportul între diferite forme de educație? Este educația pentru creativitate un tip de educație asemenea educației sociale, educației pentru sănătate, educației rutiere? Educația pentru creativitate este apanajul unor forme de educație specifice, cum este educația artistică, educația muzicală, educația literară sau poate fi implicit dezvoltată în corelație cu orice disciplină de studiu? Care sunt provocările cărora profesorii ar trebui să răspundă în procesul pedagogic privind stimularea creativității?

Spiru Haret considera că progresul este impulsionat mai cu seamă de oamenii care au o inteligență superioară: „Savanții sunt cei care fac să progreseze știința, artiștii aceia a căror operă exercită o influență determinată asupra spiritului uman, gânditorii fac să se nască idei noi. Acțiunea unor asemenea indivizi asupra mersului societății este evidentă, dar ea se exercită în alt mod decât cea a inteligenței medii a mulțimii. (...) Astfel, este posibil ca evoluția naturală

¹⁷În acest sens, prof. univ. dr. Mircea Miclea se referă la o lume cu viitoruri multiple și volatile. Ce fel de competențe ar fi utile tinerilor în lumea de mâine? Autodisciplina, antreprenoriatul, gândirea de designer și autonomia (*viața dincolo de google*), (<https://cursdeguvernare.ro/cele-4-metacompetente-prin-care-sa-ne-pregatim-elevii-pentru-un-viitor-incert-si-volatil.html>).

să fi dus în mod gradual gândirea germană la înălțimea la care s-a ridicat ea brusc prin apariția lui Kant; dar este sigur că apariția acestui geniu a scutit spiritul german de mai multe secole de lucrare lentă.” (Opere Vol. X, p. 645).

Conceptul de creativitate a primit de-a lungul timpului diferite accepțiuni; putem considera că s-a nuanțat de la momentul când psihologul american Gordon W. Allport a introdus în știință termenul *creativitate*, lăsând în plan secund pe cel de *talent*, până la cum se manifestă astăzi în creativitatea online. Mai mult, am putea observa că democratizarea educației, accesul larg la informație prin intermediul internetului înseamnă totodată și democratizarea creativității. Oricine se poate manifesta creativ având acces facil la informație.

În *Dincolo de rutină. Gândirea creativă în educație* se precizează că „în cadrul PISA¹⁸ 2022, gândirea creativă este definită ca fiind competența unei persoane de a se implica în mod productiv în generarea, evaluarea și îmbunătățirea ideilor; aceasta poate conduce la soluții originale și de efect, la dezvoltarea de noi cunoștințe și la manifestarea imaginației prin realizări de impact.” (<https://www.ise.ro/rezultate-pisa-2022>, OECD 2024, p. 4).

Gândirea creativă este o competență transversală¹⁹, alături de comunicarea eficientă, adaptabilitate contextuală, gândire critică, gestionarea bună a timpului, lucrul în echipă, dezvoltarea personală continuă.

Din perspectiva educației formale, în școală, o compunere la limba română sau oricare altă limbă studiată, un desen, o interpretare nuanțată dată înțelesului unui text la filosofie, o cale nouă de a rezolva o problemă la matematică – ne pot lăsa impresia că se desfășoară demersuri mulțumitoare în activarea și dezvoltarea potențialului creator al elevilor. Totuși, pentru a realiza eficient o bună educație pentru creativitate ar trebui depășite o serie de dificultăți. Ce ar putea zădărnici educația pentru creativitate?

În primul rând, „Se impune acordarea unei atenții sporite practicilor de la clasă în scopul eliminării efectului de backwash²⁰ al evaluărilor naționale, pe de o parte, iar pe de altă parte, dezvoltarea unui sistem de dezvoltare profesională adecvat care să fie centrat pe dezvoltarea

¹⁸ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a consacrat o evaluare internațională realizată la scară largă (large-scale assessment), cunoscută sub numele de „Programul pentru evaluarea internațională a elevilor” - PISA (acronimul de la Programme for International Student Assessment).

¹⁹ **Competențele transversale** sunt acele competențe generale care pot fi aplicate în diferite domenii ale vieții personale, profesionale sau sociale, indiferent de contextul specific. Aceste competențe sunt considerate esențiale pentru dezvoltarea personală, integrarea în societate și adaptarea la cerințele mereu schimbătoare ale pieței muncii. Acestea sunt transferabile, se caracterizează printr-un nivel înalt de generalitate, se pot dezvolta, adapta continuu de-a lungul vieții.

²⁰ Disciplinele de examen primesc o atenție suplimentară din partea elevilor, a profesorilor, a părinților. În cadrul disciplinelor de studiu se pune un accent suplimentar pe conținuturile care urmează să fie evaluate. Deci, evaluarea influențează în mod direct predarea-învățarea pentru că scopul unanim acceptat este dat de obținerea unor rezultate cât mai bune în cadrul examenelor.

competențelor profesorilor în domeniul inovației și creativității, ceea ce le-ar spori acestora șansele exersării unor situații de învățare, respectiv de evaluare, similare celor abordate în PISA”²¹.

Apoi, posibile dificultăți pot rezulta ca urmare a distanței greu de depășit dintre curriculum oficial și cel aplicat efectiv la clasă, din practicile rutiniere ale unora dintre profesori. Uneori timpul alocat activităților formativ-creative se dovedește insuficient. Pentru elevii digitali o piedică în desfășurarea activităților didactice de predare-învățare-evaluare o poate constitui și utilizarea slabă sau inadecvată a tehnologiilor informației în timpul orei la clasă, precum și lipsa unui mediu de formare stimulatив motivațional pentru creativitate.

La toate acestea, poate fi adăugat un anume *spirit al timpului* erodat de superficialitate, unul orientat spre pragmatism²² și nerăbdare în atingerea scopurilor imediate. Obținerea rapidă a informației are ca efect neintenționat îndepărtarea elevilor de efortul susținut, mulțumirea cu un tip de învățare aparentă, nealocarea timpului necesar pentru lectura profundă, pentru un demers creativ de calitate. Utilizarea ineficientă a tehnologiei informației, preponderent în scop recreațional sau consum pasiv reprezintă atât un factor de distragere a atenției, cât și unul care îngreunează dezvoltarea abilităților creative.

Cum evaluăm creativitatea?

În cadrul testărilor PISA, în anul 2022, s-a măsurat, pentru prima dată, ce abilități de gândire creativă au tinerii de 15 ani din 64 de țări. Raportul *Minți creative, școli creative* plasează pe primele locuri Estonia și Finlanda (36 de puncte), Danemarca, Letonia, Belgia (35 de puncte), Polonia, Portugalia (34 de puncte). Elevii din țara noastră au obținut un scor mediu de 26 de puncte, din 60 posibile. Cu un punctaj mai mic, sub România, se află Moldova, Cipru (24 de puncte), Bulgaria (21 de puncte), Macedonia de Nord (19 puncte) și Albania (13 puncte)²³.

Pentru exemplificare, unul dintre itemi în cadrul unității *Accesibilitatea bibliotecii* cere ca elevii să descopere modalități creative de abordare a accesibilității unei biblioteci pentru utilizatorii de scaune cu roțile (o problemă a comunității), (*Gândire creativă itemi publici set*

²¹ PISA 2022, *Raport Național*, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, Gabriela Noveanu (coord.), București, 2023 (https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/studii%20si%20analize/PISA_2022_Raport_national_R_O.pdf, p. 121).

²² ”Când mă opresc asupra istoriei creativității umane, mă uimește cât de puține distincții sau bani au primit oamenii cu adevărat prolifici.” (Jonson, Paul – *Creatorii. De la Chaucer și Dürer la Picasso și Disney*, Editura Humanitas, București, 2019, p. 15)

²³ https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2022-results-volume-iii_765ee8c2-en

complet, *Dincolo de rutină / Gândirea creativă în educație* (OECD 2024), p. 19)²⁴. Pentru a obține un maxim de punctaj²⁵ elevii trebuie să ofere trei idei adecvate și diferite de a soluționa problema dată. Astfel de aplicații sunt realizate de către elevi la *Educație socială*, cu scopul de a conștientiza importanța implicării în rezolvarea problemelor comunității și, astfel, a crea premisele cetățeniei participative.

Deci, sugestia este că elevii se pot manifesta creativ și, totodată, ca viitori adulți responsabili în societatea în care trăiesc și în care vor practica eficient cetățenia participativă.

Ca o consecință a schimbărilor produse de tehnologia informației procesul de învățare trece, la rândul său, printr-o multitudine de modificări. Comportamentul de învățare al elevilor digitali este diferit față de cel al generațiilor non-digitale. Principala sursă de informare este internetul, cei mai mulți dintre elevi știu cum să acceseze informațiile pe care le consideră necesare și să utilizeze diferite programe informatice. Dar, în același timp, aceștia se confruntă cu dificultăți în selecția informației relevante, sunt nerăbdători, doresc să realizeze o sarcină de lucru imediat, se află sub o presiune permanentă a dinamicii informației. Așa se face că studiul disciplinat, lectura profundă, precum și abilitatea de a dedica un timp îndelungat unei activități creative sunt puse sub semnul întrebării.

Din perspectiva educației pentru creativitate, rolul profesorului²⁶ ar trebui să fie acela de *antrenor cultural*, cum sugera Constantin Noica, menit „să-i învețe pe tineri care sunt traseele culturale și să le pună în mână marile cărți ale lumii.”²⁷ Totodată, este important să fie practică o educație axiologică, în care asumarea unor repere valorice să fie un exercițiu nu doar cultural în sens academic, ci și un principiu aplicabil la nivelul vieții cotidiene. În absența reperelor valorice și a unei culturi solide, produsele creative riscă să fie puțin semnificative, nu pot aduce un progres dezirabil.

²⁴ https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2023/12/Gandire-creativa_itemi-publici-set-complet.pdf

²⁵ Criteriile specifice de codificare pentru itemul 1 din unitatea *Accesibilitatea bibliotecii* descriu următoarele categorii de idei (subcategoriile se regăsesc între paranteze):

- Categoria 1 – Modificări fizice aduse bibliotecii (de exemplu, instalarea de rampe, lifturi etc.);
- Categoria 2 – Oferirea de asistență umană utilizatorilor de scaune cu roțile (de exemplu, personalul sau voluntarii livrează materialele cititorilor sau îi conduc pe aceștia la materiale)
- Categoria 3 – oferirea de asistență pe bază de tehnologie (de exemplu, ajutor la preluarea materialelor, îndrumarea clienților sau solicitarea livrărilor sau a accesului la materiale), p. 19.

²⁶ Putem să remarcăm, așa cum o făcea și Spiru Haret: „Trebuie să recunoaștem că astăzi nu e lucru ușor cuiva a fi bun profesor” (*Raport general asupra învățământului secundar*, Vol. I, p. 177).

²⁷ Noica, Constantin, Liiceanu, Gabriel, Pleșu, Andrei – „*Am inventat Păltinișul!*” *Scrisori, amintiri, evocări*, Editura Humanitas, București, 2024, p. 81.

Creativitatea valoroasă este aceea care ar trebui cultivată prin educația școlară, fie că este vorba de a forma un consumator²⁸ abilitat de produse culturale, cu o fină receptivitate artistică, științifică, filosofică, fie că este dezvoltată motivația care susține procesul creativ propriu-zis.

În concluzie, educația pentru creativitate a elevilor digitali ar trebui să fie, în primul rând, o educație pentru valori, una care să dezvolte rafinamentul cultural. Un om deschis spre nou, dar și spre ceea ce este consacrat în cultură va găsi cu o mai mare probabilitate soluții la problemele curente, iar viața lui va avea premise mai bune spre a fi una de o calitate mai înaltă.

Competența creativității, gândirea originală și propunerea unor idei noi – ca una dintre competențele transversale – va presupune achiziții cognitive, valorice și atitudinale, abilități de a răspunde adecvat la situații de viață diverse prin soluții noi și inovative.

Elevii digitali, încurajați să își actualizeze potențialul creativ, vor fi antrenați în activități de lucru în echipă, vor desprinde experiențe formatoare prin realizarea unor proiecte semnificative, vor practica învățarea prin descoperire în medii de învățare diverse, vor putea da dovadă de flexibilitate și autonomie în învățare.

În opera sa științifică, Spiru Haret face următoarea observație: „Asprimea cu care este dusă lupta pentru viață nu este mai mică în zilele noastre decât în trecut; forma luptei s-a schimbat, dar ardoarea este aceeași ca în timpurile pe care nimeni nu ar voi să le vadă reîntorcându-se. Dar lupta pentru existență este o condiție inexorabilă a vieții înseși și de aceea înseamnă un rezultat mare că s-a ajuns, cât de cât, la egalizarea șanselor luptătorilor și la diminuarea violenței șocurilor.” (Opere, Vol. X, p. 675).

În sensul dat de reflecția asupra creativității, putem concluziona că lupta pentru existență, la care se referea Spiru Haret, are șanse bune de succes adaptativ, dacă este dusă valorificând beneficiile culturii și probând la nivelul vieții de fiecare zi abilități de factură creativă.

Bibliografie

Ceobanu, Ciprian, Cucos, Constantin, Istrate, Olimpius, Pânișoară, Ion-Ovidiu, (coord.) – *Educația digitală*, Editura Polirom, Iași, 2022
Haret, Spiru – *Operele lui Spiru Haret, Vol. I: Oficiale: 1884-1888, 1897-1899*, Editura Comunicare.ro, București, 2010

²⁸ *Barometrul de consum cultural. Comunități de consum în contextul schimbărilor societale*, 2023, <https://www.culturadata.ro/barometrul-de-consum-cultural-2023-comunitati-de-consum-in-contextul-schimbarilor-societale/>

- Haret, Spiru – *Operele lui Spiru Haret, Vol. X: Opere științifice: 1878-1912*, Editura Comunicare.ro, București, 2010
- Jonson, Paul – *Creatorii. De la Chaucer și Dürer la Picasso și Disney*, Editura Humanitas, București, 2019
- Noica, Constantin, Liiceanu, Gabriel, Pleșu, Andrei – *„Am inventat Pălănișul!” Scrisori, amintiri, evocări*, Editura Humanitas, București, 2024
- Robinson, Ken – *O lume ieșită din minți: revoluția creativă a educației*, Editura Publica, București, 2011
- Pânișoară, Ion-Ovidu (coord.) – *Enciclopedia metodelor de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2022
- Barometrul de consum cultural. Comunități de consum în contextul schimbărilor societale*, conf. univ. dr. Carmen Croitoru, dr. Anda Becuț Marinescu, 2023,
<https://www.culturadata.ro/barometrul-de-consum-cultural-2023-comunitati-de-consum-in-contextul-schimarilor-societale/>
- Gândire creativă itemi publici set complet, Dincolo de rutină / Gândirea creativă în educație* (OECD 2024), (https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2023/12/Gandire-creativa_itemi-publici-set-complet.pdf).
- PISA 2022, Raport Național*, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, Gabriela Noveanu (coord.), București, 2023
(https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/studii%20si%20analize/PISA_2022_Raport_national_RO.pdf)

Filosofia creativă

*Prof. Lavinia Vișan
Liceul Teoretic "Petru Cercel" Târgoviște, Dâmbovița*

Educația pentru creativitate nu este privită ca o necesitate pentru omul actual, punându-se un accent mare pe teorii și concepte.

Din nefericire, actorii procesului de învățământ privesc spre acest tip de educație cu neîncredere, neobservând importanța acestuia pentru formarea omului.

Creativitatea a avut un aport mare la dezvoltarea științifică.

Totodată, educația pentru creativitate în cadrul orelor de filosofie este esențială pentru dezvoltarea gândirii critice și a capacității de a aborda problemele din perspective noi. Filosofia, prin natura sa, încurajează explorarea unor întrebări fundamentale, iar integrarea creativității în acest proces poate stimula o mai mare profunzime și diversitate în gândire.

Modurile prin care educația pentru creativitate poate fi integrată în orele de filosofie sunt:

1. Dezvoltarea gândirii critice și a abilității de a pune întrebări

În filosofie, întrebările esențiale (Cum cunoaștem?, Ce este realitatea?, Ce înseamnă a fi bun?) sunt punctul de plecare. Încurajarea elevilor să formuleze întrebări originale și să caute răspunsuri personale poate stimula creativitatea. De asemenea, elevii pot explora mai multe perspective asupra aceluiași teme, învățând astfel să pună sub semnul întrebării idei preconcepute.

2. Dezbateri și discuții deschise

Crearea unui mediu în care elevii să își exprime opiniile și să participe la dezbateri filosofice poate stimula gândirea creativă. Aceștia pot fi încurajați să aplice concepte filozofice în contextul actual, să compare idei din diferite tradiții filosofice și să își construiască propriile argumente.

3. Exerciții de imaginație filosofică

Un alt mod de a stimula creativitatea este prin utilizarea unor exerciții care provoacă imaginația elevilor, cum ar fi explorarea unor dileme etice sau scenarii filosofice care nu au un răspuns clar. De exemplu, Dilema vagonetului sau întrebarea „Ce ar face un om rău într-o lume în care

toți ar acționa moral?” sau „Cum ar arăta o societate ideală?” pot duce la reflecții profunde și idei originale.

4. Integrarea interdisciplinară

Filosofia poate fi legată de artă, literatură sau chiar știință, iar acest lucru poate deschide uși către explorarea unor concepte în moduri noi. De exemplu, discuțiile despre natura realității pot fi aprofundate prin analizarea unor filme SF sau prin lucrări literare care pun sub semnul întrebării percepția noastră asupra lumii (de ex. Matrix). Se pot realiza conexiuni cu teoriile științifice, religioase și filosofice cu privire la ceea ce sunt omul și lumea în care trăim.

5. Reflecție și autoanaliză

Filosofia încurajează introspecția, iar creativitatea poate fi stimulată și prin exerciții de autoanaliză. De exemplu, elevii pot reflecta asupra propriilor valori, credințe și experiențe de viață, gândind profund despre cum aceste elemente influențează modul în care ei percep lumea. Un exercițiu la care am apelat a fost să analizeze lucrurile sau momentele care le aduc bucurie și dacă acestea le sunt la îndemână mereu.

6. Filosofia ca instrument de explorare personală

În loc să fie doar un subiect de învățat, filosofia poate deveni un mod prin care elevii își descoperă propriile interese și curiozități. Crearea unui spațiu în care elevii pot adresa întrebări filosofice care le sunt personale poate încuraja un tip de gândire mai liberă și mai creativă.

Pe parcursul studiului filosofiei, se pot utiliza operele de artă, precum picturile, sculpturile sau opere literare care pot reprezenta punct de plecare pentru reflecție, analiză sau conexiune cu teoriile filosofice.

Educația pentru creativitate în cadrul orelor de filosofie nu se reduce doar la a-i învăța pe elevi ce au gândit mari filosofi, ci la a-i ajuta să gândească ei înșiși, să-și formeze opinii și să aprecieze diversitatea ideilor.

Filosofia poate fi disciplina unde se dezvoltă creativitatea elevilor, prin apelare la creativitate. Punându-i în fața unor probleme reale, elevii pot explora noi orizonturi, pot rezolva probleme, pot aborda în mod original temele propuse discuțiilor.

Bibliografie

Francois Galichet – *Philosopher s tout age*, VRIN, 2019